

Perniön lukion opetussuunnitelma 2021

Nimi	Perniön lukion opetussuunnitelma 2021
Kunta	Salo
Koulu	Perniön lukio
Hyväksymispäivämäärä	20.5.2025
Pdf luotu	9.9.2025

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	2
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	3
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	5
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	5
2.2. Arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	7
3.1. Opintojen rakenne.	7
3.2. Oppimiskäsitys.	7
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	7
3.4. Toimintakulttuuri.	8
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	10
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	11
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	14
4.1. Ohjaus.	14
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.	21
4.2.1. Oppimisen tuki.	21
4.2.2. Erityisopetus.	23
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut.	24
4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	25
4.3. Opiskeluhoito.	26
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat.	28
4.4. Kurinpito.	31
4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	32
4.4.2. Kurinpitotoimien käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	33
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	33
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	36
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	36
5.2. Opintojakson arviointi.	37
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	37
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	38
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	38

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	38
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	39
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	40
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	40
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	41
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	42
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	43
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	45
5.7.1. Oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet.	45
5.7.2. Arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet.	46
5.7.3. Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen.	46
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	47
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	47
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	48
7. Oppiaineet.	52
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	52
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	53
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1).	55
Kieli- ja tekstitietoisuus, 2 op (ÄI2-3).	57
Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (ÄI4).	58
Media ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5).	59
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6-7).	60
Kirjallisuus ja kulttuuri, 2 op (ÄI8).	61
Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9).	62
Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10).	64
Lukutaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11).	65
Ilmaisutaito, 2 op (ÄI12).	66
Kielenhuolto, 2 op (ÄI13).	66
Medialukutaito ja mediakirjoittaminen, 2 op (ÄI14).	67
Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI15).	68
Lukupiiri, 2 op (ÄI16).	69
7.2. Biologia (BI).	70
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	72
Ekologian perusteet ja ekosysteemit, 2 op (BI2-3).	74

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	76
Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	77
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	79
Tutki ja retkeile biologiaa, 2 op (BI7).	80
Biologian yo-kertaus, 2 op (BI8).	82
7.3. Elämänkatsomustieto (ET).	82
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	85
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	86
Kulttuurit, 2 op (ET3).	87
Katsomukset, 2 op (ET4).	88
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5).	90
Tulevaisuus, 2 op (ET6).	91
7.4. Filosofia (FI).	92
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	94
Etiikka, 2 op (FI2).	96
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	97
Totuus, 2 op (FI4).	98
7.5. Fysiikka (FY).	99
Fysiikka ympärillämme, 2 op (FY1-2).	101
Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	102
Voima ja liike, 2 op (FY4).	103
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	104
Sähkö, 2 op (FY6).	105
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	106
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	107
Fysiikan kertaus, 2 op (FY9).	108
Kokeellinen fysiikka, 2 op (FY10).	109
Fysiikan projekti, 2 op (FY11).	110
Tähtitiedettä, 1 op (FY12).	111
Fysiikan ohjelmistot, 1 op (FY13).	111
7.6. Maantiede (GE).	112
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	115
Sininen planeetta, 2 op (GE2).	116
Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	118
Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	119
Maantieteen yo-kertaus, 2 op (GE5).	121
7.7. Historia (HI).	121
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	124

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	125
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	127
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	128
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	130
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	131
Historian kertausta ylioppilaskirjoituksiin, 2 op (HI7).	133
7.8. Kemia (KE).	133
Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2).	136
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	137
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	139
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	140
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	141
Kokeellinen kemia, 2 op (KE7).	142
Kemian syventävä opintojakso, 2 op (KE8).	143
Kemian kertaus, 2 op (KE9).	144
7.9. Uskonto (KT).	144
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	147
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1).	147
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2).	148
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	149
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	151
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5).	152
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6).	153
Uskonnon kertausta, 2 op (UE7).	154
7.10. Kuvataide (KU).	155
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	158
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	159
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	161
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	162
Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5).	164
Valokuvaus, 2 op (KU6).	165
Luovat kädet, 2 op (KU7).	166
Kuva-analyysi, 2 op (KU8).	167
7.11. Lukiodiplomit (LD).	168
Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1).	169
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	170
Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3).	171

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	171
Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5).	172
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	172
Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7).	173
Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8).	173
7.12. Liikunta (LI).	174
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1).	176
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	177
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	178
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	179
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	180
Vanhat tanssit, 2 op (LI6).	181
Retkeily 1, 2 op (LI7).	182
Retkeily 2, 2 op (LI8).	182
7.13. Matematiikka (MA).	183
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	185
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	185
Geometria, 2 op (MAA3).	186
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4).	188
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5).	189
Derivaatta, 3 op (MAA6).	190
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7).	192
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	193
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9).	194
3D-geometria, 2 op (MAA10).	195
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	196
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	197
Funktio-opin ja geometrian jatko, 2 op (MAA13).	198
Lineaarialgebra, 2 op (MAA14).	199
Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA15).	199
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	200
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	200
Geometria, 2 op (MAB3).	201
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	202
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	203
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-7).	204
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	205
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	206

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10).	207
Kohti jatko-opintoja, 2 op (MAB11).	208
Matematiikan ohjelmistot, 1 op (MAB12).	209
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	209
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1).	209
7.14. Musiikki (MU).	210
Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1).	213
Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	215
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	216
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	218
Äänenkäyttö ja laulu 1, 2 op (MU5).	219
Yhteismusisointi, 2 op (MU6).	220
Musiikkitieto, 2 op (MU7).	222
7.15. Opinto-ohjaus (OP).	223
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	224
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	225
Lukio-opiskelun tueksi (LuTu), 2 op (OP3).	226
7.16. Psykologia (PS).	227
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	229
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	231
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	232
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	234
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	236
Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6).	237
Psykologian kertaus, 2 op (PS7).	238
7.17. Terveystieto (TE).	239
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	241
Ympäristö ja terveys, 2 op (TE2).	243
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	244
Terveysala tutuksi, 2 op (TE4).	246
Terveystiedon yo-kertaus, 2 op (TE5).	247
7.18. Ruotsi (TKRU).	249
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	253
Minun ruotsini, 4 op (RUB11-2).	253
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13).	254
Ympäristömme, 2 op (RUB14).	255
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15).	256
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16).	257

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	258
Ruotsin kertaus, 2 op (RUB18).	259
Ruotsi-startti, 1 op (RUB19).	260
7.19. Temaattiset opinnot (TO).	260
Tehdään yhdessä taidetta, 2 op (TO1).	261
Voi hyvin lukiossa!, 2 op (TO2).	265
Elokuvien maailma, 2 op (TO3).	266
Ei kenenkään ja kaikkien maa, 2 op (TO4).	266
Meriretki, 2 op (TO5).	267
Eläinten kanssa, 1 op (TO6).	269
Arjen taidot ja luovuus I, 1 op (TO7).	270
Arjen taidot ja luovuus II, 1 op (TO8).	271
7.20. Vieraat kielet (VK).	272
7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	277
Minä englanninkielisessä maailmassa, 4 op (ENA1-2).	277
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	279
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4).	280
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	282
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	283
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	284
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	286
Kohti päättökoetta ja jatko-opintoja, 2 op (ENA9).	287
Englannin kertaus, 2 op (ENA10).	288
Tukea kielen hallintaan, 2 op (ENA11).	289
Englanninkielinen media, kulttuuri ja luova kirjoittaminen, 2 op (ENA12).	291
7.20.2. Vieraat kielet, Saksa B2 (VKSAB2).	292
Minun arkeni, 2 op (VKSAB21).	292
Matkalla maailmalla, 2 op (VKSAB22).	293
Hyvinvointi, 2 op (VKSAB23).	294
Kulttuuri, 2 op (VKSAB24).	295
Opiskelu ja työelämä, 2 op (VKSAB25).	296
Media, 2 op (VKSAB26).	297
Kestävä elämäntapa, 2 op (VKSAB27).	298
Kansainvälisyys, 2 op (VKSAB28).	299
7.20.3. Vieraat kielet, saksa B3 (VKSAB3).	300
Hauska tutustua!, 2 op (VKSAB31).	300
Arjen kohtaamisia, 2 op (VKSAB32).	301

Minun arkeni, 2 op (VKSAB33).	302
Matkalla maailmalla, 2 op (VKSAB34).	303
Hyvinvointi, 2 op (VKSAB35).	304
Kulttuuri, 2 op (VKSAB36).	305
Opiskelu ja työelämä, 2 op (VKSAB37).	306
Media, 2 op (VKSAB38).	307
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH).	308
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	310
Taloustieto, 2 op (YH2).	311
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	313
Lakitieto, 2 op (YH4).	314
Yhteiskuntaopin kertausta ylioppilaskirjoituksiin, 2 op (YH5).	315
7.22. Yrittäjyys ja bisnes (YBI).	316
Yrittäjyys käytännössä, 2 op (YBI1).	316
Oman talouden hallinta, 2 op (YBI2).	317
Työelämäosaaminen, 2 op (YBI3).	317
Yrittäjyysosaaminen, 2 op (YBI4).	318
Lukiolaisen sijoittajakoulu, 2 op (YBI5).	319
7.23. Teatteri ja draama (DRA).	320
Esiintymistaitoja etsimässä, 2 op (DRA1).	324
Harjoitellaan teatterin taitoja, 2 op (DRA2).	327
Teatterin ja draaman tyylejä, 2 op (DRA3).	330
Valo ja Ääni, 2 op (DRA4).	334
Teatterin opinnoista lukiodiplomiin, 1 op (DRA5).	335
7.24. Aktiivinen kansalaisuus (AKT).	337
Opiskelijakuntatoiminta I, 2 op (AKT1).	339
Opiskelijakuntatoiminta II, 2 op (AKT2).	339
Tutortoiminta, 2 op (AKT3).	340
Kansainvälinen yhteistyö, 2 op (AKT4).	341
Valokuvaajan lukuvuosi, 2 op (AKT5).	341
Videokuvaajan lukuvuosi, 2 op (AKT6).	341
Aktiivinen harrastaja, 2 op (AKT7).	341
Aktiivinen vaikuttaja, 2 op (AKT8).	342
Askeleita työelämään, 2 op (AKT9).	342
RennoX, 2 op (AKT10).	342
Vertaisopetus, 2 op (AKT11).	342
Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin tutustuminen, 1 op (AKT12).	342

Ajokortti, 2 op (AKT13).	343
Kulttuuri ja hyvinvointi I, 1 op (AKT14).	343
Kulttuuri ja hyvinvointi II, 1 op (AKT15).	344
Vuosikertomuksen laatiminen, 1 op (AKT16).	346
Vuosikertomus II, 1 op (AKT17).	347
Vuosikertomus III, 1 op (AKT18).	348
Vuosikertomus IV, 1 op (AKT19).	349
Arjen biologiaa ja maantiedettä, 1 op (AKT20).	350
7.25. Urheilun lajivalmennus (ULV).	351
Urheilun lajivalmennus 1, 2 op (ULV1).	352
Urheilun lajivalmennus 2, 2 op (ULV2).	352
Urheilun lajivalmennus 3, 2 op (ULV3).	353
Urheilun lajivalmennus 4, 2 op (ULV4).	354
Urheilun lajivalmennus 5, 2 op (ULV5).	354
Urheilun lajivalmennus 6, 2 op (ULV6).	355
Urheilun lajivalmennus 7, 2 op (ULV7).	355
Urheilun lajivalmennus 8, 2 op (ULV8).	356
8. Liitteet.	358
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	358
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	358
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	365
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	365
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	371
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	371
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	376
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . .	377

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiuudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevana vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakoulu yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsennelty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi

lukio-opintojen opiskelijalähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukiodien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämänhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaani liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino-

ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Laaditaan lukuvuosisuunnitelma Wilmaan, johon kirjataan lukion ulkopuolinen opetus ja opiskeluhuollon suunnitelma.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö

- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Tässä opetussuunnitelmassa kuvataan Perniön lukion opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Perniön lukiossa on mahdollista suorittaa lukiodiplomeja. Nämä mahdollisuudet kuvataan opetussuunnitelmassa.

Perniön lukiossa on mahdollisuus suorittaa etäopintoja Turun seudun etärenkaan kautta. Tämän lisäksi kieliopintoja on mahdollista suorittaa etänä sovitusti.

Opiskelijakunnan toiminta kuvataan vuosittain työsuunnitelmassa.

Salon lukioissa on yhteinen suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus

kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Perniön lukio on pieni lähilukio eteläisessä Salossa. Opintotarjontamme on laaja ja lukiolla on erinomaiset verkostot, joiden avulla esimerkiksi kielten opiskelun mahdollisuudet ovat todella hyvät ja tutustuminen korkeakouluopintoihin onnistuu joustavasti.

Perniön lukiossa jokainen opiskelija on tähti. Lukio-opintoja helpottaa opettajien hyvä opiskelijantuntemus. Yksilöity apu auttaa yli ”pahimpien karikoiden”. Lukion toiminnassa kuullaan opiskelijoita säännöllisesti palauterakenteiden avulla. Haluamme, että koulu on opiskelijoidensa näköinen.

Perniön lukio tarjoaa erillisiä painotuslinjoja osana lukio-opintoja. Painotuslinjat ohjaavat opiskelijan opintojaksovalintoja ja linjan johtaja järjestää opiskelijoille uusia mahdollisuuksia täydentää osaamistaan painotuksen mukaisesti. Painotuslinjojen sisältö ja tavoitteet vaihtelevat. Toiminnassa tehdään yhteistyötä yhteiskoulun kanssa. Opiskelija voi osallistua useamman kuin yhden linjan toimintaan.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisulla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisuuteen opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen

opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tuleminen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolittietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omaan päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan

opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Lukion toimintakulttuurin kannalta tärkeän osan muodostaa kotien ja lukion välinen yhteistyö, joka perustuu tiedottamiseen ja kotiväeniltojen pitämiseen. Tarkoitus on informoida koteja, synnyttää keskustelua sekä tarjota vastauksia ja tukea huoltajien kysymyksiin lukio-opintojen eri vaiheissa. Koteja kannustetaan osaltaan tukemaan opiskelijan opiskelua ja oppimista. Salon lukioissa yhteyttä huoltajiin pidetään sekä lähikohtaamisina että sähköisesti verkossa. Kotiväkeä kutsutaan lukion tilaisuuksiin.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä

eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävässä toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Perniön lukion korkeakouluyhteistyön konkreettiset linjaukset tarkentuvat vuosittain työsuunnitelmassa. Pääyhteistyökumppanit ovat Turun yliopisto sekä ammattikorkeakoulu. Perniön lukio tarjoaa mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. Konkreettiset toimenpiteet tarkentuvat vuosittain työsuunnitelmassa.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaan yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Salon kaupungin lukioiden ohjaussuunnitelma

Lukion opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämäänsä liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisyys ja erilainen tuen tarve. Opiskelijat tutustuvat lukion tukea antaviin toimijoihin ja heidän tehtäviinsä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen opintojaksot ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnittelunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tavat oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvälmiöiden kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa

tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

Ohjauksen toimijat ja työnjako

Opiskelija suunnittelee opintopolkunsa ohjauksen eri toimijoiden tuella ja vastaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittämisestä ja toteutumisesta. Oppilaitoksen koko opetushenkilökunta ja opiskelijahuolto osallistuvat opiskelijan ohjaukseen.

Rehtori ja apulaisrehtori

Rehtori luo edellytykset onnistuneelle lukion kokonaisohjaukselle järjestämällä riittävät resurssit, tukemalla ohjaajia ja luomalla ohjaukselle suotuisat rakenteet. Rehtori käsittelee äidinkielen opettajan avustamana vieraskielisyyslausunnot ja erityisopettajan kanssa lukilausunnot. Rehtori on vastuussa yo-tutkintojen järjestelyistä ja tiedottamisesta.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijoita lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä ryhmäohjaajan, aineopettajien ja tarvittaessa opiskelijahuollon henkilöstön kanssa. Opinto-ohjaaja on vastuussa opinto-ohjauksen kokonaisuudesta, joka sisältää opiskelun, elämänsuunnittelun ja uravalinnan ohjauksen. Opinto-ohjaaja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijan huoltajiin sekä osallistuu vanhempainiltoihin ohjauksen asiantuntijana.

Lukio-opinnot keskeyttävät opiskelijat saavat opinto-ohjaajalta tietoa muista opintomahdollisuuksista, Ohjaamosta, etsivästä nuorisotyöstä sekä TE- toimiston palveluista. Opinto-ohjaajalta voi saada jatkoon ohjausta vuoden ajan valmistumisesta.

Opinto-ohjaaja kehittää ammattitaitoaan osallistumalla erilaisiin koulutuksiin sekä seuraamalla yhteiskunnallista ja työelämässä tapahtuvia muutoksia. Ohjauksen toimijoilla on vahva osaaminen, jota he kehittävät jatkuvasti. Opinto-ohjaaja osallistuu myös opetussuunnitelmatyöhön sekä muuhun ohjauksen päätehtävää tukevaan lukion toimintaan

Ryhmäohjaaja

Ryhmäohjaaja on opiskelijan lähiohjaaja, joka kannustaa ja ohjaa opiskelijoitaan lukio-opintojen arjessa. Hän työskentelee ryhmäläistensä opintojen sujumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi yhdessä muiden ohjauksen toimijoiden kanssa. Ryhmäohjaajana hän luo yhteisöllisyyttä ja turvallista opiskelu ympäristöä ryhmässään ja lukiossa. Ryhmäohjaaja on säännöllisesti yhteydessä opiskelijoihin ryhmänohjaustuokioissa ja henkilökohtaisissa tapaamisissa. Ryhmäohjaajan tehtävä on seurata ryhmäläistensä opintojaksokertymää ja poissaoloja sekä puuttua ongelmiin mahdollisimman pian. Hän huolehtii myös yhteydenpidosta huoltajiin ja opiskelijahuoltoon kuuluvien henkilöiden kanssa.

Aineenopettaja

Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa oppiaineensa opiskelutekniikoissa sekä kursseilla että opiskelijan valmistautuessa ylioppilastutkintoon. Aineenopettaja huomioi opetuksessa ja arvioinnissa myös erilaiset oppijat. Aineenopettaja on selvillä oman oppiaineensa jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämän tarpeista, ja esittelee niitä kursseillaan. Aineenopettaja tekee yhteistyötä jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten ja työelämän kanssa.

Opintosihtööri

Opintosihtööri tuntee lukion rakenteen ja toimintakulttuurin. Asiantuntemuksensa ansiosta hän pystyy neuvomaan opiskelijoita tarkoituksenmukaisesti käytännön tilanteissa. Opintosihtööri neuvoo myös opintososiaaliin etuuksiin liittyvissä asioissa.

Erityisopettaja

Erityisopettaja kartoittaa yhdessä aineenopettajien kanssa opiskelijat, joilla on tuen tarvetta. Hän suunnittelee, toteuttaa ja arvioi tarvittavia tukitoimia yhteistyössä opiskelijan, hänen huoltajansa sekä muun opetushenkilöstön kanssa.

Erityisopettaja ohjaa yhteistyössä muun opetushenkilöstön kanssa opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa sekä omasta oppimisestaan ja työskentelystään vastuun kantamisessa. Erityisopettaja voi antaa opiskelijalla yleistä tukea ja ohjausta henkilökohtaisten vahvuuksien ja opiskelustrategioiden löytämiseen yksilöllisenä tai ryhmämuotoisena opetuksena sekä mahdollisuuksien mukaan aineenopettajan ja erityisopettajan samanaikaisopetuksena.

Erityisopettaja myös tukee aineenopettajia monipuolisten opiskelumetodien käytössä sekä keskustelee heidän kanssaan opiskelijoiden tukeen liittyvissä asioissa. Erityisopettaja huolehtii lukitestiin järjestelyistä ja lukilausunnoista ylioppilastutkintolautakuntaa varten.

Psykologi

Psykologi auttaa tunnistamaan oppimisen ja mielenterveyden haasteita sekä ennaltaehkäisemään niitä. Opiskelija voi saada lyhytkestoista tukea psykologilta esimerkiksi elämänkriiseissä ja pitkittyneissä motivaatiohaasteissa eli ilman psyykkistä sairautta. Työmuotoina ovat keskustelut yksittäisten opiskelijoiden kanssa, psykologiset tutkimukset tarpeen mukaan, ja yhteisöllinen työ.

Kuraattori

Kuraattorin tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua, elämänsuunnittelua ja opinnoissa etenemistä. Kuraattorin puoleen voi kääntyä, jos opiskelijalla on huolia ihmissuhteissa, opiskelumotivaatiossa, jaksamisessa, yksityiselämässä tai taloudellisessa tilanteessa. Hän auttaa, mikäli opiskelija kaipaa tukea raha-asoiden selvittelyssä, elämänhallinnassa tai itsenäistymisessä.

Terveydenhoitaja

Terveydenhoitajan työn tavoitteena on ylläpitää ja edistää opiskelijoiden hyvinvointia

- edistämällä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä opiskeluyhteisön hyvinvointia
- edistämällä ja seuraamalla opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä
- järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen.
- tunnistamalla mahdollisimman varhain opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarve, tukemalla opiskelijaa sekä tarvittaessa ohjaamalla jatkotutkimuksiin -ja hoitoon.

Terveydenhoitaja toimii tiiviissä yhteistyössä koululääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa. Opiskeluterveydenhuollon toimintaperiaatteina ovat opiskelijalähtöisyys, varhainen puuttuminen ja monialainen yhteistyö.

Psykiatrinen sairaanhoitaja

Psykiatrinen sairaanhoitaja työskentelee koululla terveydenhoitajan ja koululääkärin työparina, yhteistyössä muun koulun henkilökunnan kanssa. Kyseessä voi olla mm. opiskelijan ahdistuneisuus, masennus, viiltely, itsetuhoisuus sekä muut mielenterveyden ongelmat ja haasteet.

Psykiatrisen sairaanhoitajan työnkuva

- psykiatrinen hoitotyö
- mielenterveysongelmien alustava selvittely, hoidon tarpeen arviointi, mahdollisen jatkohoidon järjestäminen sekä tarvittava kannatteleva hoito jatkohoidon käynnistymiseen saakka
- lääkehoidon seuranta
- psykiatriset konsultaatiot

Lukion yhteisöllinen opiskelijahuoltotyöryhmä

Lukion yhteisöllinen opiskelijahuoltotyöryhmä edistää opiskelijoiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja luo positiivista opiskeluilmapiiriä. Ryhmän pääasiallisia jäseniä ovat rehtori ja/tai apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Muita jäseniä kutsutaan ryhmään tarpeen mukaan. Opinto-ohjaaja osallistuu ryhmään ohjauksen asiantuntijana.

Ohjaus siirtymävaiheissa

Lukioiden opinto-ohjaajat kokoontuvat säännöllisesti ja tekevät yhteistyötä yläkoulun oppilaanohjaajien ja ammatillisten opinto-ohjaajien kanssa. Vakiintuneet yhteistyömallit auttavat opiskelijoiden siirtymistä oppilaitoksesta toiseen nivelvaiheissa ja opintojen keskeytyessä.

Yläkoulun päättävälle luokille pidetään infoja lukio-opiskelusta ja järjestetään tutustumiskäyntejä lukioissa. Yläkoulun opinto-ohjaaja ja lukion opinto-ohjaaja käyvät tarvittaessa lukioon siirtyvistä oppilaista nivelvaiheen tiedonsiirtokeskustelut. Keskusteluilla tuetaan aloittavan lukiolaisen opiskelua.

Lukion keskeyttävälle tarjotaan mahdollisuus tutustua muihin mahdollisiin jatko-opintopaikkoihin.

Opinto-ohjaaja tekee mahdollisimman monipuolisesti yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Opinto-ohjaaja pitää yhteyttä jatko-opintoja tarjoaviin oppilaitoksiin ja ohjaa opiskelijoita etsimään tietoa jatko-opintomahdollisuuksista Suomesta ja ulkomailta

Opiskelijan kansainvälisyys- työelämä- ja yrittäjyysosaamisen kehittäminen

Kansainvälisyys on osa Salon lukioiden toimintaperiaatteita. Kannustamme opiskelijoita osallistumaan aktiivisesti erilaisiin kansainvälisiin toimintoihin lukion aikana ja suhtautumaan positiivisesti kansainvälisyyteen.

Yrittäjyyskasvatus ja työelämätaidot nähdään panostuksena tulevaisuuden työelämän osajiin. Tavoitteena on tarjota jokaiselle oppijalle sellaisia valmiuksia, joilla edistetään nuorten kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan. Tietoja, taitoja ja kokemuksia, joita oppija tarvitsee opiskeluaikanaan sekä myöhemmin työelämässä, riippumatta siitä työskenteleekö hän itsenäisenä yrittäjänä vai toisen palveluksessa.

Lukioissa yrittäjyyskasvatus sisältyy aihekokonaisuuteen ”osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys” ja sitä kautta kaikkiin oppiaineisiin. Lukioissa on lisäksi tarjolla yrittäjyyskasvatukseen liittyviä valinnaisia opintoja.

Yrittäjyyskasvatusopinnoissa lukiolainen tutustuu yrityselämään ja toteuttaa yrittäjälle kuuluvia työtehtäviä erilaisissa projekteissa. Opiskelijat pääsevät suunnittelemaan, ideoimaan ja toteuttamaan yrityselämässä tarvittavia toimintamalleja. Opintojen aikana opiskelijat verkostoituvat Salon alueen oppilaitosten kanssa sekä myös kansainvälistyvät ulkomaisten yhteistyöoppilaitosten kanssa. Työelämän ja yrittämisen yhteistyökumppaneina ovat Yrityssalo sekä Sykäys-tiimi, joka koordinoi, ideoi ja ohjaa yrittäjyyskasvatusta oppilaitoksissa. Sykäys-tiimi koostuu Salon alueen oppilaitosten, opettajien, elinkeinoelämän ja yhteistyökumppaneiden verkostosta.

Ohjaustoiminnan arviointi

Ohjauksen toimivuutta arvioidaan säännöllisesti. Arvioinnissa keskitytään ohjauksen opiskelijälähtöisyyteen, saavutettavuuteen, tasa-arvoisuuteen, avoimuuteen ja ohjaushenkilöstön ammattimaisuuteen. Palaute mahdollistaa ohjaustoiminnan kehittämisen.

Laadukkaan ohjauksen kriteerit

Koko koulu ohjaa ja neuvoa

- lukion koko henkilökunta on sitoutunut ohjaukseen
- henkilökunnalla on selkeä ohjauksen vastuualueiden työnjako

Opiskelija saa jatkuvaa ja tarvelähtöistä ohjausta koko lukioajan

- ohjausta tarjotaan suunnitelmallisesti kaikille opiskelijoille
- ohjausta toteutetaan oikea-aikaisesti
- tuetaan opiskelijan lukio-opintojen etenemistä
- toteutetaan tiettyjä kaikille opiskelijoille yhteisiä rakenteita
- vastataan opiskelijan henkilökohtaisiin ohjaustarpeisiin
- ohjaukselle on luotu selkeät ja toimivat rakenteet, jotka eivät ole henkilösidonnaisia
- ohjauksessa hyödynnetään tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti monipuolisia menetelmiä, esim. ryhmänohjaus, henkilökohtainen ohjaus ja verkko-ohjaus

Ohjaussuhde on luottamuksellinen ja tavoitteellinen

- ohjaussuhteen rakentaminen aloitetaan opiskelijan opintojen alussa ja sitä ylläpidetään koko lukio-opintojen ajan
- ohjauksen rakenteet, tavoitteet ja työnjako ovat selvät kaikille toimijoille
- henkilöstö tekee aktiivista yhteistyötä opiskelijan ohjaamiseksi opiskelijan tarpeita kunnioittaen

Opiskelija oppii ohjauksen avulla vahvistamaan omaa toimijuuttaan ja vastuullisuuttaan

- ohjaus on tavoitteellista ja kunnioittaa opiskelijan elämän kokonaisuutta
- opiskelija oppii ottamaan vastuuta opintojensa etenemisestä
- opiskelija oppii ohjauksen avulla tekemään jatko-opintosuunnitelman sekä ura- ja elämänsuunnittelua
- opiskelijoiden keskinäistä vertaisohjausta tuetaan ja kannustetaan

Verkostoyhteistyö on aktiivista ja säännöllistä

- muiden oppilaitosten, työ- ja elinkeinoelämän sekä korkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyöllä tuetaan opiskelijan valmistumista toiselta asteelta, sujuvaa siirtymistä jatko-opintoihin sekä vähennetään negatiivista keskeyttämistä.
- yhteistyöllä luodaan rakenteita, jotka mahdollistavat tarvittaessa opiskelijan joustavan siirtymisen toisen asteen oppilaitoksesta toiseen.

Ohjauksen toimijoilla on vahva osaaminen

- ohjauksen kokonaisuudesta vastaa pätevät opinto-ohjaajat yhdessä rehtorin kanssa
- oppilaitoksessa ohjauksen toimijat ohjaavat opiskelijaa omasta perustehtävästään käsin
- ohjauksen toimijat kehittävät omaa osaamistaan jatkuvasti

Fyysiset tilat ja laitteet ovat ohjauksen kannalta tarkoituksenmukaiset

- ohjauksen toimijoilla on käytettävissään asianmukaiset tilat ja välineet
- lukion tilat ja laitteet mahdollistavat verkko-ohjauksen
- sähköiset ohjausvälineet ovat helposti opiskelijoiden saatavilla ja käytettävissä

- esteetön opintopolku ja oppimisympäristö (liuskat, hissit ja invalidivessat)

Opiskelija saa ohjausta jatko-opinto- ja urasuunnitteluun koko lukioajan

- Lukiossa toteutetaan ohjauksen kursseja, jotka tukevat opiskelijan jatko-opinto- ja työelämävalmiuksien kehittymistä

Ohjaus on riittävää ja sitä on tasapuolisesti saatavilla

- mahdollistaa jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisen ohjaustapaamisen vuosittain
- mahdollistaa lisäksi yksilöllisiin ohjaustarpeisiin oikea-aikaisen opinto-ohjauksen

Opinto-ohjauksen eettisinä perusperiaatteina ovat

- ohjattavan kunnioittaminen
- luottamuksellisen vuorovaikutuksen edistäminen
- rehellisyys ja hienotunteisuus
- ohjattavan hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäminen
- ajantasaisten vaihtoehtojen monipuolinen esille tuominen
- ohjaaminen tiedon kriittiseen arviointiin

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

Kaikille lukion aloittaville opiskelijoille tehdään lähtökohtaisesti erityisopettajan toimesta lukiseula ja tarvittaessa lukitestaus. Tarvittaessa tehdään ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyanomus ja otetaan tarvittavat tukimuodot käyttöön lukio- opiskelussa.

Erityisopetus ja muu oppimisen tuki, paikallinen

Erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia lukuvuoden alkaessa opiskelijoille järjestettävissä tilaisuuksissa sekä vanhempainilloissa. Lisäksi asioista tiedotetaan kirjallisesti Wilmassa ja lukuvuositedotteessa.

Uusien opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan lukuvuoden alkaessa lukutaitoa arvioivalla testillä. Testin perusteella tukitoimia tarvitsevat oppilaat kutsutaan tapaamiseen erityisopettajan kanssa. Opiskelujen aikana tuen tarvetta arvioidaan osana toteutettavaa opetusta. Erityisopettaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi tarvittavia tukitoimia yhteistyössä muun opetushenkilöstön kanssa. Erityisopettaja vastaa tukitoimien kirjaamisesta opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan yhteistyössä muun opetushenkilöstön kanssa. Tuen toteutumista seurataan säännöllisesti lukuvuoden aikana osana oppilaan opetusta ja ohjausta. Opiskelijan saaman tuen toteutumisen arviointia suoritetaan haastattelemassa opiskelijaa ja seuraamalla hänen opintosuorituksiaan.

Opettajat ohjaavat yhteistyössä opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään oppiaineille ominaisia opiskelustrategioita. Opiskelijan oppimisen tukea voidaan toteuttaa erityisopettajan yksilöllisenä tai ryhmämuotoisena opetuksena ja ohjauksena.

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille

monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio--opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen

vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista hähtaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuolto- ja palvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi

oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhoillon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on

oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia lukuvuoden alkaessa opiskelijoille järjestettävissä tilaisuuksissa sekä kotiväenilloissa. Lisäksi asioista tiedotetaan kirjallisesti Wilmassa ja opinto-oppaassa.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

Uusien opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan lukuvuoden alkaessa erityisopettajan tekemällä lukuseulalla. Seulan tulosten perusteella mahdollisia tukitoimia tarvitsevat opiskelijat kutsutaan yksilötapaamiseen erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa erityisopettaja teettää opiskelijalla lukitestin. Haastattelun ja mahdollisen lukitestin pohjalta erityisopettaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi tarvittavia tukitoimia yhteistyössä opiskelijan sekä muun opetushenkilöstön kanssa. Muista kuin lukemiseen liittyvistä syistä erityisopettaja yhteistyössä muun opetushenkilöstön kanssa arvioi tukitoimien tarvetta opiskelijan siirtotietojen sekä ryhmänohjaajilta ja aineenopettajilta saadun tiedon perusteella. Lisäksi aineenopettajat arvioivat opiskelijan tuen tarvetta osana toteutettavaa opetusta ja keskustelevat erityisopettajan kanssa tuen tarpeen huomioon ottamisesta opetuksessa. Erityisopettaja arvioi yhdessä opiskelijan kanssa tarpeen ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyanomuksen tekemiseen.

Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Ylioppilaskirjoituksessa tarvittavat erityisjärjestelyt otetaan käyttöön jo lukio-opintojen aikana. Käytetyt erityisjärjestelyt kirjataan opiskelijan suostumuksella hänen henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa liitteeseen. Erityisopettaja vastaa tukitoimien kirjaamisesta opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan yhteistyössä opiskelijan sekä muun opetushenkilöstön kanssa. Tuen toteutumisesta seurataan säännöllisesti lukuvuoden aikana osana oppilaan opetusta ja ohjausta. Opiskelijan saaman tuen toteutumisen arviointia suoritetaan haastattelemalla opiskelijaa ja seuraamalla hänen opintosuorituksiaan. Opiskelijan siten toivoessa hänen huoltajansa voi olla mukana erityisopetuksen suunnittelussa.

Oppimisen tuen toteuttaminen

Aineenopettajat, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa sekä omasta oppimisestaan ja työskentelystään vastuun kantamisessa. Aineenopettajat ohjaavat opiskelijoita käyttämään oppiaineille ominaisia opiskelustrategioita ja antavat tarvittaessa tukiovetusta omassa oppiaineessaan. Lisäksi aineenopettajan on otettava huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta. Opiskelijalla on oikeus erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen ja ohjaukseen henkilökohtaisten vahvuuksien ja opiskelustrategioiden löytämiseen. Ohjaus tai tuki voidaan toteuttaa yksilöllisenä tai ryhmämuotoisena opetuksena sekä mahdollisuuksien mukaan aineenopettajan ja erityisopettajan samanaikaisopetuksena.

Erityisopetuksen toteuttaminen

Erityisopetusta toteutetaan tarpeen mukaan yksilö- tai ryhmäkohtaisesti. Erityisopetuksen toteuttamisesta vastaa erityisopettaja.

Tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja on tarvittaessa yhteydessä oppivelvollisen opiskelijan huoltajiin. Täysi-ikäisen opiskelijan luvalla ryhmänohjaaja voi olla yhteydessä opiskeluhoollon henkilöstöön opiskelijan tilanteen ja edun niin edellyttäessä. Pedagogisesta tuesta ryhmänohjaaja tai aineenopettaja voi keskustella erityisopettajan tai muiden aineenopettajien kanssa. Erityisopettaja vastaa erityisopetuksen toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Seuranta ja arviointia toteutetaan yhteistyössä opiskelijan, ryhmänohjaajan ja aineenopettajien kanssa. Oppilaan tuen ja erityisopetuksen tarvetta seurataan koko lukuvuoden ajan. Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea syvennetään tai vähennetään.

Erityisopetuksen päätös

Opiskelijalle voidaan tehdä hallintopäätös erityisopetuksesta opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka erityisopetuksen antamisen kriteerien arvioidaan täyttyvän. Päätöksen perusteena on opiskelijan tarve oppimisen tukea tarkemmalle tavoitteelliselle tuelle. Erityisopetus on esimerkiksi systeemistä opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista ja toiminnanohjauksen tukea. Ennen erityisopetuksen päätöstä on oppimisen tukea kokeiltu monipuolisesti opetuspalvelujen laatiman tukimuotojen luettelon mukaisesti ja toteutettu tuki on osoittautunut riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta. Erityisopettaja vastaa erityisopetuspäätöksen tarpeen arvioimisesta ja valmistelusta sekä kuulemislomakkeen täytöstä opiskelijan ja huoltajien suostuessa kirjalliseen kuulemiseen. Kuulemislomake toimitetaan opetusjohtajalle päätöksentekoa varten. Mikäli erityisopetukselle ei ole enää tarvetta, niin tuki lopetetaan. Erityisopetuksen lopettamisesta opetusjohtaja tekee erityisopettajan valmistelun perusteella hallintopäätöksen. Erityisopettaja vastaa kuulemisen valmistelusta. Perusopetuksesta siirtyvistä opiskelijoista siirretään oppilaskohtaisen tuen päätös lukion erityisopettajan arvioitavaksi lukiossa tarvittavaa oppimisen tuen arviointia varten.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Kaikki tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijan näkökulmaa ja osallisuutta kunnioittaen. Lukion henkilöstö toteuttaa oppimisen tukea ja erityisopetusta monialaisena yhteistyönä. Eri tahojen tehtävät jakautuvat alla kuvatulla tavalla:

- **Erityisopettaja** arvioi tuen tarvetta, toteuttaa erityisopetusta, antaa tukea ja ohjaa erityisjärjestelyissä.
- **Aineenopettajat** toteuttavat tukiovetusta, osallistuu sovituilla tavoin opiskelijan tuen suunnitteluun ja toteutukseen ja osallistuvat tuen arviointiin. Aineenopettaja vastaa oppiaineensa opetuksesta ja arvioinnista.
- **Opinto-ohjaaja** tukee HOPS-työssä ja opiskelijan ohjauksessa.
- **Rehtori** vastaa hallinnollisista linjauksista ja oppimisen tuen johtamisesta.
- **Opiskeluhoolto** osallistuu moniammatillisesti silloin, kun opiskelija tarvitsee monialaista tukea.
- **Opiskelijalla** on velvollisuus hoitaa tunnollisesti tehtävänsä ja osallistua opetukseen.
- **Huoltajan** vastuulla on opetuksen ja koulunkäynnin kannalta oleellisen tiedon kertominen koulun henkilökunnalle. Osallistuu alaikäisen opiskelijan hallinnollisen päätöksen valmisteluun.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuvissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan

hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhoolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhooltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveystenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoolto

Salon kaupungissa opiskeluhoolto muodostaa yhtenäisen jatkumon esiasteelta toiselle asteelle. Opiskelijahuolto ja kunnan muut nuorille suunnatut palvelut pyrkivät muodostamaan selkeän kokonaisuuden. Opiskeluhooltopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvin.

Opiskeluhoollonhuollon tavoitteet

- edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- tukea koko kouluyhteisöä, ei pelkästään yksilöä
- vahvistaa ennaltaehkäisevää työtä
- kehittää opiskeluhoollon suunnitelmallisuutta
- toteuttaa monialaista yhteistyötä
- järjestää sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista opiskeluhoolltoa.

Opiskeluhoollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoolltoa toteutetaan sivistystoimen ja terveydenhoidon monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Vastuu kuuluu jokaiselle yhteisössä työskentelevälle, ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on kuitenkin lukion henkilökunnalla.

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitoksesta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoutoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016))
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuoja-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitoon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoitoon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytännöt. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Opiskeluhoolto

Salon kaupungissa opiskeluhoolto muodostaa yhtenäisen jatkumon esiasteelta toiselle asteelle. Opiskelijahuolto ja kunnan muut nuorille suunnatut palvelut pyrkivät muodostamaan selkeän kokonaisuuden. Opiskeluhooldopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvin.

Opiskeluhoollonhuollon tavoitteet

- edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- tukea koko kouluyhteisöä, ei pelkästään yksilöä
- vahvistaa ennaltaehkäisevää työtä
- kehittää opiskeluhoollon suunnitelmallisuutta
- toteuttaa monialaista yhteistyötä
- järjestää sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista opiskeluhooldoa.

Opiskeluhoollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhooldoa toteutetaan sivistystoimen ja terveydenhoidon monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Vastuu kuuluu jokaiselle yhteisössä työskentelevälle, ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on kuitenkin lukion henkilökunnalla.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten

tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.4.2. Kurinpitotoimien käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom, muutettu lailla 165/2022)
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitotoimia käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitotoimista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma on erillinen Salon lukioden yhteinen suunnitelma.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä

maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisen tarkoitettuna oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamiseensa kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatusta ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suorituserkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Opintojakson arviointi perustuu mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin, opiskelijan mahdollisten tuotosten arviointiin, jatkuvaan näyttöön (mm. tuntiaktiivisuus) sekä opiskelijan osoittamaan muuhun näyttöön.

Opintojakso jätetään arvostelematta, jos opiskelija ei täytä opintojakson vaatimuksia: mm. liikaa poissaoloja opintojaksolta, vastaamatta jättäminen opintojakson päättökokeessa tai opintojakson edellyttämien suoritusten palauttamatta jättäminen.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suorituserkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suorituserkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suorituserkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suoritusten täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskeissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppi määrän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppi määrän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppi määrän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppi määrän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppi määrän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppi määrästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemissa pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemissa pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusero. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suorituseron liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisu mahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntiedon opetusta
6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemaat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

5.7.1. Oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet

Koulukohtaisista valinnaisista opintojaksoista annettavasta arvioinnista, numeroarvosana tai suoritusmerkintä, on maininta ko. opintojakson yhteydessä.

Opiskelija voi uusia hylätyn opintojakson yhden kerran pääsääntöisesti ko. jakson jälkeen järjestettävässä uusintakuulustelussa. Poikkeavasta aikataulusta tulee sopia etukäteen ko. opintojakson opettajan kanssa. Kokeeseen ilmoittautuminen vastaa yhtä uusimisyritystä. Hylättyä opintojakson arvosanaa on mahdollisuus korottaa myös suorittamalla opintojakso itsenäisesti (jos se opetussuunnitelman mukaan on mahdollista) tai osallistumalla opintojaksolle uudelleen.

Kesken olevasta tai keskeytyneestä opintojaksosta ei tehdä merkintää. Lukuvuoden aikana suoritettut, mutta kesken jääneet opintojaksot pitää saada valmiiksi kyseisen lukuvuoden kesäkuun uusintakuulustelupäivään mennessä. Poikkeuksena kevään viimeisen jakson kesken jääneet opintojaksot pitää saada valmiiksi syksyn ensimmäiseen uusintapäivään mennessä.

Hyväksytyn opintojakson arvosanaa on mahdollisuus korottaa korotuskuulustelussa, joka järjestetään kaksi kertaa lukuvuodessa. Kussakin korotuskuulustelussa on mahdollisuus korottaa yhden opintojakson arvosanaa. Lisäksi opintojaksojen arvosanaa on mahdollisuus korottaa suorittamalla opintojakso itsenäisesti (jos se opetussuunnitelman mukaan on mahdollista) tai osallistumalla opintojaksolle uudelleen.

5.7.2. Arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet

Erilaiset käytänteet avataan opintojaksojen arvioinnin yhteydessä.

5.7.3. Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen

Arvioinnin periaatteiden toteutumista seurataan vuosittain lukuvuoden arviointi- päivän yhteydessä.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivaroaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSMINISTERIEN

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellyistä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

Osaamisen arviointi

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opitaan tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan monipuolisesti eri tekstilajeja. Harjoitellaan referoimista sekä aineiston pohjalta kirjoittamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan tekstien tuottamiseen prosessina yhdessä muiden kanssa. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä, erilaisista tekstilajeista ja tekstikokonaisuuksista syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia tekstejä lisääntyy. Opintojakson aikana opiskelija syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Kieli- ja tekstitietoisuus, 2 op (ÄI2-3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan muun muassa oman vuorovaikutusosaamisen reflektointia, palautteen antamista ja vastaanottamista sekä kuuntelutaitoja. Käsitellään ryhmäviestinnän ilmiöitä ja pohditaan kielen tilanteista vaihtelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Omien tekstien tuottaminen ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteetin kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Hän saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä on rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä.

Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan elämykselliseen ja kokemukselliseen lukemiseen yhdessä muiden kanssa. Kirjallisuutta käsitellään vuorovaikutuksessa esimerkiksi kirjallisuuskeskusteluiden ja ryhmätehtävien avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Käsitellään kauno- ja tietokirjallisuuden avulla monipuolisia ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia teemoja sekä kirjallisuuden mahdollisuuksia vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. Tuotetaan kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Opintojakso antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen luettavan ja analysoitavan kirjallisuuden kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käydään läpi kauno- ja tietokirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä sekä harjoitellaan elämyksellistä ja kokemuksellista lukemista ja kirjoittamista. Opiskelija monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta ja ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Media ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Käsitellään monipuolisia ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia teemoja, kuten median roolia yhteiskunnallisena ja kulttuurisena vaikuttajana, erilaisten aineistojen avulla. Aineistovalinnoissa huomioidaan aikamme ajankohtaiset haasteet. Tuotetaan kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opitaan tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta vaikuttamisen ja mediakriittisyyden näkökulmia painottaen. Opiskelija perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja pyritään kehittämään omia vahvuuksia ja toimintatapoja vuorovaikutustilanteissa esiintymistehtävien avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan kirjoittamista, oman kirjoittajaäänänen löytämistä ja muiden tekstien käyttämistä oman kirjoittamisen pohjana.

Hyvinvointiosaaminen

Pyritään löytämään rohkeutta sekä kirjoittamiseen että puhumiseen onnistumisen kokemusten kautta. Opintojakso tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan tekstin rakenteeseen, kieleen ja ilmaisutapoihin suhteessa tekstin merkitykseen. Lisäksi syvennetään opiskelijan taitoja käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioidaan tekstien luotettavuutta. Opintojaksossa lisätään esiintymisrohkeutta erilaisissa vuorovaikutus- ja esiintymistilanteissa ja kehitetään esiintymistaitoja sekä kykyä tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä.

Kirjallisuus ja kulttuuri, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuustehtävien avulla syvennetään omaa tietoisuutta elämästä, ihmisistä ja historian vaikutuksesta sekä kehitetään monilukutaitoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii monipuolisten kirjallisuusnäytteiden ja -tehtävien avulla tarkastelemaan ja ymmärtämään kaunokirjallisuutta osana muuttuvaa yhteiskuntaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään opiskelijan tietoja Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisistä teoksista ja teemoista sekä analysoidaan niitä osana erilaisia konteksteja. Opiskelija lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Harjoitellaan jatko-opintojen ja työelämän kannalta keskeisiä vuorovaikutustaitoja ja kehitetään valmiutta ratkoa erilaisia ongelmatilanteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Syvennetään vuorovaikutustaitoja ja kykyä analysoida erilaisia vuorovaikutustilanteita monipuolisten harjoitusten avulla. Pohditaan vuorovaikutusta suhteessa kulttuuriin ja kontekstiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, esiintymis- ja vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa monipuolistetaan erilaisia vuorovaikutustaitoja jatko-opiskelun ja työelämän vaatimuksia silmällä pitäen. Opiskelija kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa.

Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitellään monipuolisia ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia teemoja erilaisten aineistojen avulla. Tuotetaan kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pyritään löytämään opiskelijan oma ääni kirjoittajana ja harjoitellaan pohtivaa ja kantaa ottavaa kirjoittamista, jossa opiskelija osoittaa oman ajattelutaitonsa ja osaamisensa lukiossa opittuja tietoja ja taitoja hyödyntäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoja tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä, ja harjoitellaan kirjoittamisen prosessin hallintaa ja käydään läpi kielen- ja tekstinhuoltoa. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Lukutaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa kerrataan lukioajan keskeisiä käsitteitä ja harjoitellaan niiden tarkoituksenmukaista käyttöä analyysin välineinä erilaisia monipuolisia aineistoja hyödyntäen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään opiskelijan kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Kirjallisuuden käsittelyn avulla syvennetään käsitystä elämästä, yhteiskunnasta ja ihmisistä. Opiskeluun valitut materiaalit lisäävät ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antavat valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat erilaiset suulliset ja kirjalliset tehtävät, kokeet, vuorovaikutustaidot sekä itsearviointi ja vertaispalaute

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään ja monipuolistaan taitoja eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelijan kriittinen ja kulttuurinen lukutaito syvenee ja hän harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Ilmaisutaito, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kehittää omaa ilmaisuaan ja luovuuttaan
- tutustuu teatterin tekemisen keinoihin ja roolityöskentelyyn
- harjaantuu toimimaan ryhmässä rohkeasti, aktiivisesti ja oma-aloitteisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- teatterin tekemisen keinot
- roolityöskentely ja erilaiset puhe- ja liikuntatavat
- ryhmätyöskentely ja luova toiminta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee opintojaksossa yhteistyötä ja ilmaisua vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opintojaksossa pyritään suullisen ilmaisun kehittämiseen ja esiintymisrohkeuden lisäämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu teatterin tekemisen keinoihin ja draaman menetelmiin, jotka kytkeytyvät suomen kielen ja kirjallisuuden oppisisältöihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii erilaisten luovien ilmaisutaitoharjoitusten kautta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja käyttämään niitä osana ilmaisuaan. Opiskelijan itsevarmuus itsensä ilmaisemisessa kasvaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa osallistumalla opintojakson tunneille ja tekemällä opintojakson harjoitteet ja annetut tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan esimerkiksi teatterin tekemisen keinoihin ja harjoitellaan roolityöskentelyä ja siihen liittyviä puhe- ja liikuntatapoja. Opiskelija saa erilaisten harjoitteiden kautta varmuutta omaan ilmaisuun ja luovuuteen.

Kielenhuolto, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- parantaa ja syventää kielen, kirjoittamisen ja lukemisen taitojaan
- kehittyä kirjoittajana ja kielenhuoltajana

- tutustuu keskeisiin oikeakielisyyskäytänteisiin ja soveltaa niitä oman kirjoitustaitonsa kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kielenhuolto ja keskeisimmät oikeakielisyyskäytännöt
- tekstien sujuvuus, koheesio ja luettavuus

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Omien tekstien tuottaminen ja kirjoitustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Omaa kieliosaamista, oikeakielisyyskäytänteiden hallintaa sekä tekstien rakenteen hiomisen taitoa syvennetään vuorovaikutuksessa muiden kanssa esimerkiksi yhteisten kirjoitusprosessien sekä vertaisarvioinnin avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjoitustaitojen kehittäminen antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen. Opiskelija saa varmuutta luottaa omaan kykyynsä kirjoittaa oikeakielisiä ja ehyitä tekstejä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa osallistumalla tunneille ja tekemällä kaikki opintojakson työt ja tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään oikeakielisyyskäytänteisiin ja hiotaan tekstien sujuvuutta ja luettavuutta. Opiskelija kehittää kykyään kirjoittaa kielellisesti huoliteltuja ja sidosteisia tekstejä. Sopii erityisen hyvin lukion aloittaville, mutta on hyödyllinen kaikille, jotka haluavat parantaa kielen, kirjoittamisen ja lukemisen taitojaan.

Medialukutaito ja mediakirjoittaminen, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija harjaantuu tarkkailemaan mediaympäristöään oma-aloitteisesti ja kriittisesti
- oppii analysoimaan syvällisesti median eri ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ajankohtaiset mediailmiöt

- median vaikuttavuus ja valta
- erilaiset mediaviestimet ja niihin liittyvät tekstilajit
- mm. elokuva, televisio, internet ja sosiaalinen media, pelit, verkkojournalismi, sanoma- ja aikakauslehdistö jne. riippuen opiskelijoiden kiinnostuksesta
- itse suunnitellun ja ideoidun mediajulkaisun toteuttaminen ryhmissä
- mediaseuranta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan erilaisiin ja ajankohtaisiin mediailmiöihin yhdessä keskustellen. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ryhmissä toteutettavan mediajulkaisun tuottamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käydään monipuolisesti läpi erilaisia mediaan liittyviä tekstilajeja ja harjoitellaan niiden tuottamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa osallistumalla tunneille ja tekemällä kaikki opintojakson työt ja tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan ajankohtaisiin mediailmiöihin ja syvennetään median vaikuttavuuden analysointia. Opiskelijoiden toiveiden ja mielenkiinnon mukaan voidaan myös keskittyä joihinkin median osa-alueisiin ja ilmiöihin tarkemmin. Opintojakson loppupuolella opiskelijat toteuttavat yhdessä ryhmänä pienen mediajulkaisun, jonka he itse suunnittelevat ja ideoivat (esim. lehti, video, tms. mediaesitys).

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää kykyään kirjoittaa erilaisia kaunokirjallisia tekstejä
- opiskelija oppii nauttimaan kirjallisesta tuottamisesta ja pääsee toteuttamaan itseään kirjoittamalla
- opiskelija tutustuu monipuolisesti erilaisten kaunokirjallisten tekstien tekstilajipiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fiktiiviset tekstilajit

- kirjoittamisprosessi ja luova tuottaminen
- erilaiset kaunokirjallisuuden genret ja tekstityypit
- oman kirjallisen ja luovan ilmaisun kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat kirjoittavat monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia tekstejä yksin ja yhdessä toistensa kanssa. Opiskelijat jakavat omaa osaamistaan ja ajatuksiaan sekä antavat toisilleen vertaispalautetta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat harjoittelevat luovien kaunokirjallisten tekstien tuottamista ja tulkintaa. Opintojaksolla etsitään rohkeasti omaa ääntä kirjoittajana ja pyritään löytämään kirjoittamisen ilo.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson monipuoliset kirjoitusharjoitukset antavat opiskelijalle välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa osallistumalla opintojakson tunneille, osallistumalla keskusteluun ja tekemällä opintojaksolla annetut tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään opiskelijoiden kykyä suunnitella, tuottaa ja tulkita fiktiivisiä tekstejä. Opiskelijat tuottavat monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia tekstilajeja ja kehittävät kirjoitustaitoaan. Opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan voidaan keskittyä erityisesti johonkin kaunokirjallisuuden kenttään tai genreen.

Lukupiiri, 2 op (Ä16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää kykyään lukea monipuolisesti erilaisia kokonaisteoksia
- opiskelija kehittää kykyään keskustella lukemastaan ja reflektoida havaintojaan
- opiskelija oppii nauttimaan kirjallisuudesta, sen lukemisesta ja kirjallisuuskeskusteluista
- opiskelija tutustuu monipuolisesti erilaisten kaunokirjallisten tekstien tekstilajipiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset tekstilajit
- erilaiset kirjallisuuden genret ja tekstityypit
- oman lukutaidon kehittäminen

- kirjallisuuskeskustelut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla luettuja teoksia ja niiden keskeisiä teemoja käsitellään ryhmässä keskustellen ja kokemuksia jakaen.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Lukeminen ja luetun analysoiminen antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa osallistumalla opintojakson tunneille, lukemalla valitut teokset ja osallistumalla niiden käsittelyyn monipuolisin työtavoin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan erilaisiin kokonaisteoksiin ja kirjallisuudenlajeihin. Opiskelijat harjaannuttavat ja monipuolistavat lukutaitoaan ja syventävät kykyään keskustella kulttuurista ja kirjallisuudesta. Opintojakson aikana luetaan useampia toisistaan poikkeavia kokonaisteoksia.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa.

Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestäväan elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla

- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa käytetään opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia työtapoja tukemaan hyvinvointiosaamista. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä tavoitteen saavuttamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Lisätään opiskelijan vuorovaikutusosaamista siten, että opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumenttoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävan tulevaisuuden hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Opintojaksossa tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

Ekologian perusteet ja ekosysteemit, 2 op (BI2-3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan taitoja eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen opintojakson tiedollisen sisältöjen kautta. Opiskelijan tietämys luonnon monimuotoisuuden muutoksista ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoista laajentaa ymmärrystä ihmisen vaikutuksista ekosysteemeihin ja lisää opiskelijan ympäristöosaamista. Kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen ekologinen toiminta edellyttää eettistä pohdintaa arkielämän kestävien valintojen tekemisessä kasvattaen samalla opiskelijan kykyä eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemien osaaminen ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun ja tiedonhankintaan tukien näin monitieteistä ja luovaa osaamista. Aineiden kierrot ja vierasaineet harjaannuttavat opiskelijaa monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn tutkimuksellisuuden kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso muodostuu kahdesta moduulista: Ekologian perusteet ja Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin.

Opintojaksossa tarkastellaan ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta. Muita keskeisiä teemoja ovat ympäristöongelmat Suomessa ja muualla maailmassa. Opintojaksossa tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisol*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelyminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan hyvinvointiosaamista lisäämällä ymmärrystä soluista ja perinnöllisyydestä ja sitä kautta lisätään ymmärrystä yksilön omasta kehosta ja perintötekijöistä lisäten näin samalla ymmärrystä ihmisten erilaisuudesta ja moninaisuuden ymmärtämisestä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan tumallisen solun rakennetta, toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Solujen toimintoja havainnollistetaan kokeellisella työskentelyllä.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*

- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosa, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Lisätään opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan

monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot ja lisääntyminen. Moduulissa tarkastellaan ihmiselimestön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Bioteekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Bioteekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Bioteekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää bioteekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geeniteekniikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla bioteekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida bioteekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Bioteekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen bioteekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Bioteekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geeniteekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista lisätään opintojen sisällön kautta. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen sovellusten kehittämisessä niin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa kuin luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geenitekniikan ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Opintojaksossa esitellään uusimpia biotekniikan sovelluksia nopeasti kehittyvällä alalla.

Tutki ja retkeile biologiala, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan biologian osaamista tutkimusten ja opintoretkien avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkimuksia: BI1-BI5 – opintojaksojen sisältöihin ja tavoitteisiin liittyviä
- Retkiä ja vierailuita: BI1-BI5 – opintojaksojen sisältöihin ja tavoitteisiin liittyviä retkiä luontoon ja vierailuja lähiympäristöön

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kehitetään opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia yhdessä tekemisen ja toimimisen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan

ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan ja syvennetään lukion biologian pakollisiin ja syventäviin opintoihin liittyviä asioita ja lisätään osaamista tutkivanoppimisen keinoin. Opintojakso sisältää maastoretkiä, vierailuja ja tutkimuksia luokassa ja luonnossa.

Biologian yo-kertaus, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa biologian osaamista ja valmistautua biologian ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Elämä ja evoluutio
- Ekologian perusteet
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin
- Solu ja perinnöllisyys
- Ihmisen biologia
- Biotekniikka ja sen sovellukset
- Biologian hyvän vastauksen piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa käytetään opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia työtapoja tukemaan hyvinvointiosaamista. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä tavoitteen saavuttamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan aikaisempien biologian opintojaksojen sisältöjä ja vahvistetaan biologian osaamista sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

7.3. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti

omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastomuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastomuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänsä katsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänsä katsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänsä katsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänsä hallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Arvioidaan omien tekojen merkitystä ja rakennetaan tavoitteet omalle onnelliselle ja hyvälle elämälle hyödyntämällä erilaisia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista

sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan, että mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää vuorovaikutuksessa erilaisten yhteisöjen ja sosiaalisten suhteiden keskiössä.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväns tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväns kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan kriittistä ja oikeudenmukaista keskustelua yhteiskunnallisten asioiden avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan oman alueen yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa korostetaan yksilön ja yhteisön vuorovaikutusta. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, demokratian sekä yhteiskunnallisesti aktiivisen kansalaisen toimintamalleja kriittisesti eri lähtökohdista.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavalleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämäntavalliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuuri relativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavoihin, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennetään tietoisuutta erilaisista kulttuureista tutustumalla niihin erilaisten tehtävien ja ympäristöjen avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutkitaan yhdenvertaisuutta ja erilaisia kulttuureja suhteessa omaan elämään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perehdytään nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen, pohditaan kulttuuriperintöön liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi suhteessa nykymedian asettamiin haasteisiin.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan poliittisiin maailmankatsomuksiin erilaisin tavoin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan katsomusten historiaan. Lisäksi opitaan tunnistamaan nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä tapahtumia ja käännteitä ihmiskunnan tavassa elää.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki*
- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapaususkonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan uskonnon tai uskonnottomuuden merkitystä ihmisen hyvinvointiin, arkeen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista

sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa pohditaan muun muassa erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Lisäksi tarkastellaan uskonnon tai uskonottomuuden merkitystä ihmisen hyvinvointiin, arkeen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntätönsä*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Pohditaan erilaisten tehtävien avulla omaa suhtautumista ja arvomaailmaa suhteessa teknologian kehittymiseen ja haasteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Arviointi nivoutuu opiskelijan omiin tavoitteisiin. Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa arvioidaan globaalisesti vaikuttavien ekologisten muutosten, tulevaisuuden tutkimuksen ja tieteellis-teknologisten asioiden merkitystä ja vaikutusta nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja hyvän elämän rakentumiselle.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteidenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevalle ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisu-, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisu-, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleminen ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperaisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitetyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä

- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan filosofian osa-alueiden keskeisimpiin käsitteisiin sekä teorioihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Pyritään kehittämään tietoisuutta nykymedian haasteista ja harjoitellaan tasa-arvoista keskustelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsitellään nykyajan ja nyky-yhteiskunnan ongelmia yhteiskuntafilosofian esimerkkien avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearviointista ja vertaispalautteesta. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustaan filosofian luonteeseen, peruskysymyksiin ja osa-alueisiin. Lisäksi filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä konkretisoituu ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna. Opintojakso tulee suorittaa ennen muita filosofian opintojaksoja.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalista tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Syvennetään käsitystä omasta arvomaailmasta ja moraalista toimintatavoista suhteessa ympäristöön ja kestävään kehitykseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tuetaan erilaisten keskustelutehtävien myötä opiskelijan kasvua yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi.

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan onnellisuuden ja hyvän elämän merkitystä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearviointista ja vertaispalautteesta. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan filosofisen etiikan eri suuntauksiin ja käsitteisiin, joiden pohjalta etsitään vastauksia arkielämän eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin sekä syvennetään käsitystä omasta arvomaailmasta ja moraalista toimintatavoista.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastellaan yhteiskunnallisia asioita suhteessa globaalin maailman ajankohtaisiin ongelmiin ja tulevaisuuden haasteisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kannustetaan opiskelijan kriittistä ja tiedostavaa suhtautumista erilaisten tehtävien avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin yhteiskuntafilosofian suuntauksiin sekä perinteeseen. Lisäksi keskitytään tarkastelemaan erilaisten oikeuksien problematiikkaa, tulevaisuuden haasteita sekä ympäristön ja nyky-yhteiskunnan ongelmia että opiskelijan omia vaikutusmahdollisuuksia.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kehitetään luovaa ja itsenäistä ajattelukykyä.

Vuorovaikutusosaaminen

Rohkaistaan opiskelijaa käyttämään loogista päättelykykyä tehtävissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu summatiiviseen sekä formatiiviseen arviointiin. Arviointi koostuu mahdollisista kokeista, testeistä, esityksistä, kirjallisista töistä, tuntityöskentelystä, vuorovaikutustaidoista sekä itsearvioinnista ja vertaispalautteesta. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään totuuden ja tiedon luonteeseen, opitaan arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä sekä hahmotetaan filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta. Lisäksi opitaan ja eritellään sekä arvioidaan filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, olemassaolosta, tiedosta ja tieteestä.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

*Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.*

*Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista sekä hyvinvointiosaamista.**

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä

- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka ympärillämme, 2 op (FY1-2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, joka luo pohjaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin sekä tulkitaan ja tuotetaan niitä itse monipuolisesti ja oman luovuuden mukaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan fysiikan kokeellisuuteen perustuvana tieteenä sekä maailmankaikkeuden mittasuhteisiin ja fysiikan tiedonhankitamenetelmiin. Lisäksi perehdytään energian käsitteisiin, lajeihin ja tuotantotapoihin.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologisia taitoja muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tutustutaan tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennetään energian käsitettä. Tutustutaan myös lämpöopin keskeisiin ilmiöihin, olomuodon muutoksiin, lämpöenergiaan ja sen käytännön sovelluksiin.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista

- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen. Tehdään fysiikalle ominaisia kokeellisia tutkimuksia pienryhmissä, jolloin kehitetään opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Liitetään kurssin asiat arkielämän ongelmiin ja ohjataan sitä kautta opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan vuorovaikutukseen liikkeen syynä, liikkeen erilaisiin malleihin ja Newtonin lakeihin. Lisäksi kurssilla tutustaan erilaisiin voimiin ja niiden vaikutuksiin kappaleeseen ja kappaleen liikkeeseen. Liikemäärän ja liikkeeseen liittyvän energian säilyminen tulee myös tutuksi.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- *momentti ja kappaleen kiertuminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiiktyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan tiedon erilaisiin esitystapoihin ja opetellaan lukemaan ja luomaan niitä.

Hyvinvointiosaaminen

Tutustutaan äänen ominaisuuksiin ja sen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan momenttia, pyörimiseen liittyviä ilmiöitä, ympyräliikettä, liikettä gravitaatiokentässä ja harmonista voimaa. Lisäksi tutustutaan aaltoliikkeen perusteisiin ja sovelletaan äänen tutkimiseen.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuushäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan kokeellisuuden kautta sähköilmiöihin, jolloin kehitetään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään sähköisiin perusilmiöihin ja lakeihin. Opetellaan mittaamaan perussuureet ja yleisimpien komponenttien kytkennät. Lisäksi tutustutaan sähkökenttään, sähkövirtaan, virtapiireihin sekä sähköturvallisuuteen.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa. Tutustutaan tiedon erilaisiin esitystapoihin ja opetellaan lukemaan ja luomaan niitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson keskeisten sisältöjen hallitseminen mahdollistaa yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan magnetismiin, magneettikenttään ja sähkömagneettiseen induktioon, vaihtovirran syntymiseen sekä sähköenergian tuotantoon. Lisäksi tutustutaan sähkömagneettisen säteily spektriin ja valon käyttäytymiseen erilaisissa tilanteissa.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvanttuminen

- *energian kvanttuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvanttumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen hallinta helpottaa osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan fysiikan merkittäviin kokeisiin ja teorioihin, jotka ovat perusteena nyky yhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin säteilyihin, spektreihin ja aineen rakenteeseen. Lisäksi tarkastellaan atomiytimen rakennetta, radioaktiivisuutta ja ydinenergian tuottamisen perusteita.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hahmottaa eri fysiikan osa-alueet ja osaa muodostaa niistä kokonaiskuvan fysiikasta
- löytää erilaisista ilmiöistä keskeiset fysikaaliset periaatteet ja osaa myös selittää niitä
- pystyy käsittelemään fysiikan ongelmia matemaattisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan fysiikan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen asiat
- lasketaan vanhoja fysiikan ylioppilaskirjoitusten tehtäviä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan luokkaan turvallinen opiskeluympäristö, jolloin opiskelijat uskaltavat keskustella ja esittää omia mielipiteitään isommissa ja pienemmissä ryhmissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Suoritusmerkinnän saa kun on tehnyt vaaditut suoritukset ja osallistunut preliin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan ja täydennetään fysiikan oppisisältöjä siten, että aikaisemmissa opintojaksoissa opiskellut osa-alueet liittyvät toisiinsa ja muodostavat fysiikan kokonaiskuvan.

Kokeellinen fysiikka, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa käsitystä fysiikasta kokeellisena tieteenä
- pystyä suunnittelemaan ja toteuttamaan kokeita
- osata arvioida mittaustulosten luotettavuutta
- ymmärtää huolellisen työskentelyn merkityksen ja osaa laatia kokeesta työselosteen
- ymmärtää elektroniikan merkityksen nyky-yhteiskunnassa
- tuntee elektroniikan komponentteja ja niiden sovellusalueita
- osaa rakentaa erilaisia laitteita kytkentäkaavioiden perusteella

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kokeellisia töitä fysiikan eri osa-alueista
- työselosteiden kirjoittaminen
- elektroniikan peruskomponentit
- kytkentäkaaviot, kytkentöjen tekeminen, testaaminen ja analysointi
- mahdollisuuksien mukaan teollisuusvierailu tai tutustuminen jonkin oppilaitoksen fysiikan laboratorioon

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Monitieteinen ja luova osaaminen**

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tuetaan opiskelijan yritteliäisyyttä luomalla ilmapiiri, joka antaa vapauksia ja tukee työn loppuunsaattamista

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso soveltuu kaikille fysiikan töistä kiinnostuneille, vaikka ei olisikaan lukenut fysiikkaa pakollisia opintojaksoja enempää. Opintojaksolla suoritetaan eri fysiikan alalta helppoja töitä ja laaditaan niistä työselostus. Lisäksi tutustutaan ja opetellaan tunnistamaan nykYTEKNIKAN peruskomponentteja.

Fysiikan projekti, 2 op (FY11)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- pystyä suoriutumaan projektityylisestä työskentelystä melko itsenäisesti
- tutustua lukiotasoa osin korkeampaan fysiikkaan vierailujen ja itsenäisen tutustumisen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehdään portfolio kyseiseen projektiin liittyvistä fysiikan käsitteistä ja ilmiöistä.
- Käydään tutustumassa projektiin liittyviin kohteisiin.
- Tehdään mahdollisesti lyhyt ulkomaanvierailu alan tutkimuslaitokseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Ohjataan opiskelijaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, joka luo pohjaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tutustutaan projektin kautta tiettyyn fysiikan alaan ja siihen liittyvään tutkimustietoihin ja käytäntöihin, joiden kautta ohjataan opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tehdään joku fysiikkaan liittyvä pidempi projekti. Projekti voi sisältää esim. portfolion tutkimuksista, ajatuksista, projektiin liittyvistä fysiikan ilmiöistä. Opintojaksoon voi sisältyä myös lyhyt ulkomaanvierailu projektin liittyvään tutkimuslaitokseen.

Tähtitiedettä, 1 op (FY12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua tähtitieteen eri osa-alueisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehdään oppimispäiväkirjaa
- Käydään tutustumassa lähialueen alan kohteisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen, joka luo pohjaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan tähtitieteen perusteisiin ja tähtitaivaan kuvioihin.

Fysiikan ohjelmistot, 1 op (FY13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppii käyttämään ja hyödyntämään fysiikan opiskelua helpottavia ohjelmia ja sovelluksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan eri ohjelmien ja sovellusten hallinta (mm. SpeedCrunch, Geogebra, LO Calc, nSpire)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskellaan ei sovelluksen käyttöä oppiaineen opiskelussa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan ja harjoitellaan fysiikan opinnoissa käytettäviä ohjelmistoja.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä

ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestäväen elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisilla menetelmillä. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä

arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitellä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomeidiaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastomuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastomuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lisätään opiskelijan eettistä ymmärrystä ja ympäristöosaamista opintojakson sisältöjen kautta analysoitaessa ympäristön ja ihmiskunnan muutosten syitä sekä arvioitaessa ympäristön ja ihmiskunnan muutosten seurauksia eri alueilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Lisätään opiskelijan vuorovaikutusosaamista työskentelytapojen kautta. Ne ovat opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista lisätään opintojakson tietopohjan avulla. Opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Moduulin aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Moduuli käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä sekä varautua sopeutua muutoksiin.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*

- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lisätään opiskelijan monitieteellistä ja luovaa osaamista maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kielen, käsitteistön ja tiedonrakentamistapojen kautta rakentaen tietoa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta

näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lisätään opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista opintojakson sisältöjen kautta perehtyen ihmismaantieteen osa-alueisiin kuten eri alueiden kulttuuriin ja väestöön sekä globalisaatioon alueellisen tarkastelun kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Tuetaan opiskelijan hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen opetukselle ominaisten työskentelytapojen kautta opiskelijälähtöisesti ja vuorovaikutteisesti vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta ja vuorovaikutusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta sekä ihmistoiminnan vastuullisuus ja ympäristön hyvinvointi. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Opintojakso tukee ja täydentää opiskelijan kulttuuri- ja yhteiskunnallisia sekä luonnontieteiden opintoja.

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomedian sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämiseksi

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kehitetään opintojaksosisällön kautta oppien kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen ja toteuttamalla aluetutkimustyö tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää aiemmissa jaksoissa hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa.

Keskeisiä näkökulmia opintojaksossa ovat aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet sekä geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Maantieteen yo-kertaus, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa maantieteen osaamista ja valmistautua maantieteen ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Maailma muutoksessa
- Sininen planeetta
- Yhteinen maailma
- Geomedia
- Maantieteen hyvän vastauksen piirteet

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa käytetään opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia työtapoja tukemaan hyvinvointiosaamista. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä tavoitteen saavuttamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan aikaisempien maantieteen opintojaksojen sisältöjä ja vahvistetaan maantieteen osaamista sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

7.7. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestäväen tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja

arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävästä tulevaisuudesta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävästä elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen

- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttyöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskuntien kehittymisen ja ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön. Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää tämän ratkaisuja aikansa lähtökohdista

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdystä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Opintojaksolla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Opintojaksolla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Opintojaksolla tarkastellaan informaatiovaikuttamisen ja propagandan keinoja mielipiteen muokkauksessa 1900-luvulla ja 2000-luvulla.

Hyvinvointiosaaminen

Historian opiskelu auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Opintojaksolla tarkastellaan kansainvälisiä suhteita ja niiden muutoksia 1800-luvun lopulta nykypäivään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Opintojaksolla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Opintojaksolla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Historianopetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa. Opintojaksolla tarkastellaan suomalaisuuden syntyä sekä hyvinvointivaltion luomista toisen maailmansodan jälkeen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Opintojaksolla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*

- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Ymmärretään eurooppalaisen kulttuuriperinnön merkitys.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytetään sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä harjoittavia työmuotoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Opintojaksolla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Opintojaksolla tarkastellaan suomalaisten, saamelaisten ja muiden vähemmistöjen kulttuuriperintöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Historian opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Opintojaksolla harjoitellaan erilaisia esseevastausvaihtoehtoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee Suomen historiaa ennen vuotta 1809. Opintojaksolla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin Suomen historian eri vaiheissa.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maaailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen. Opintojaksolla tarkastellaan globalisaation vaikutuksia Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian lukutapa suhtautua teksteihin tulkinna kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Opintojaksolla tarkastellaan erilaisten tekstien käyttöä ja lähdekriittistä suhtautumista niihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Painopiste alueena ovat Euroopan ulkopuoliset kulttuurit. Opintojaksolla tarkastellaan myös eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Historian kertausta ylioppilaskirjoituksiin, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja täydennetään historian opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja täydennetään historian opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskoetta varten.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kerrataan erilaisiin esseevaihtoehtoihin vastaamista ylioppilaskirjoituksia varten.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla seurataan ajankohtaisia ilmiöitä ja uutisia lähdekriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opintojakson tehtäviin ja kokeeseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (hyväksytty-hylätty).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan ja täydennetään aikaisempien historian opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskoetta varten.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laa-ala-ainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa,

teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämässä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä

- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisestä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu eri aineiden ominaisuuksiin ja turvallisuusmerkintöihin. Tutustutaan arkisten kemikaalien turvallisuusnäkökohtiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kemia luonnontieteinä ja luonnontieteellisen tiedon luonne ja tuottamisen tavat. Esimerkkejä tuotetun tiedon yhteiskunnallisesta merkityksestä. Kemian merkitys suomalaisen hyvinvoinnin rakentajana.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemian tuottaman tiedon merkitys aineen rakenteen ja ominaisuuksien selittäjänä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Luonnontieteellisen maailmankuvan kehittyminen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso sisältää moduulit KE1 ja KE2. Moduulissa KE1 opitaan kemian keskeiset suureet ainemäärä ja konsentraatio, kerrataan atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä sekä tutustutaan seoksiin ja niiden erotusmenetelmiin. Moduulissa KE2 keskitytään aineen ja yhdisteiden rakenteen kuvaamiseen, kemiallisiin sidostyyppeihin sekä kemian merkitykseen ympäristölle ja yhteiskunnalle.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Orgaanisten yhdisteiden merkitys yhteiskunnassa.

Hyvinvointiosaaminen

Ryhmäytyminen ja erilaiset oppimisen ja opiskelun tavat kemiassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäytyminen ja erilaiset oppimisen ja opiskelun tavat kemiassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Luonnontieteellisen maailmankuvan kehittyminen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Hiiliyhdisteiden kemiaa: funktionaaliset ryhmät, rakenteiden mallintaminen ja tutkiminen, isomeria sekä hapettuminen ja pelkistyminen. Liuoksen valmistaminen ja standardisuoran käyttö pitoisuusmäärittäyksissä.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykitekniikan sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituoituminen, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kemiallisten reaktioiden ymmärrys ja niiden käyttökohteet ympäröivässä yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämän ja kemian välinen yhteys reaktioiden kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Luonnontieteellisen maailmankuvan kehittyminen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemiallinen reaktio, sen symbolinen ilmaisu ja stoikiometria.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kemian merkitys materiaaleissa ja energiantuotannossa. Luonnonvarat ja niiden käyttö.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eri energiantuotanto- ja käyttömuotojen vaikutus ympäristöön. Luonnonvarat ja niiden käyttö.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Energia ja yhteiskunta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kemian merkitys teollisuusprosesseissa. Luonnonvarat ja niiden käyttö.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Energia kemian näkökulmasta, metallien ominaisuudet ja sähkökemialla. Syvennetään reaktio-osaamista käsittelemällä reaktiosarjat ja seosreaktiot. Kiertotalous yhteiskunnassa.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemiallisen tasapainon yhtymäkohdat muihin luonnontieteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemiallisen reaktion nopeus, tasapainoreaktioiden laskut ja kemialliseen tasapainoon vaikuttaminen, happo-emästasapainot sekä puskuriliuokset.

Kokeellinen kemia, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kemia kokeellisena luonnontieteenä: tutkimus, havainnot ja niiden perusteella tehtävät päätelmät
- Vahvistaa kemian teoreettista ymmärrystä ilmiöiden tutkimisen avulla.
- Luonnontieteellisen raportoinnin perusteet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kemian kokeelliset työt
- Tulosten raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Työturvallisuus.

Vuorovaikutusosaaminen

Tutkimuksen rakentaminen, ilmiön havainnointi ja raportointi osana ryhmää

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisen tiedon raportointi

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemian oppimäärän tietojen ja taitojen syventäminen laboratoriotöitä tehden. Havaintojen ja niistä johtuvien päätelmien tekeminen sekä raportointi.

Kemian syventävä opintojakso, 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Avartaa opiskelijan käsitystä lukion oppimäärässä esiintyneiden sellaisten käsitteiden ymmärtämisessä, joihin ei ehditä paneutua riittävällä täsmällisyydellä kemian muilla kursseilla
- Tieteelliset mallit havaintojen selitykseksi
- Antaa valmiuksia kemian jatko-opintoja varten (kemian, muut luonnontieteet, lääketiede, DI)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mm. molekyyliorbitaaliteoria, orgaaniset reaktiomekanismit, analyyttisen- ja fysikaalisen kemian yhtälöt soveltuvien osien
- Aineistotehtäviin vastaaminen kemiassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tiedon haku ja tuottaminen osana ryhmää sekä itsenäisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppiainerajat ylittävien ongelmien ratkaiseminen, missä kemia muodostaa perustan ratkaisulle.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Keskeisten kemian asioiden syventäminen sellaisin osin, missä lukion opintojaksojen sisältö jää vajaaksi esim. molekyyliorbitaaliteoria, orgaanisen kemian reaktiomekanismit. Laaja-alaiset aineistotehtävät yo-kokeessa.

Kemian kertaus, 2 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kemian oppimäärän hallinta
- Hyvän vastauksen kirjoittaminen yo-kokeessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppimäärän kertaaminen teorian ja yo-tehtävien avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu kemian ratkaisukeinoihin monitieteellisissä ongelmissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen yhteiskunnan eri rakenteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen ympäristöongelmissa, mutta myös välttämättömänä osana ratkaisua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kemia ja globaali ajattelu.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi koostuu useammasta osatekijästä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojaksosuorituksia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson fokus on lähestyvissä ylioppilaskirjoituksissa ja vastaustekniikoissa. Oman osaamisen arviointi osana itsenäisen opiskelun taitoja.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta,

eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat tehtävät ja kokeet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto ilmiönä-juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä perehdyttää opiskelijan uskontoon kulttuurisena ilmiönä. Syvennyttään tarkastelemaan Lähi-idässä syntyneet uskonnot, juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin. Paneudutaan näiden uskontojen sisäiseen monimuotoisuuteen ja uskontoja yhdistäviin piirteisiin,

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyyden ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon sisältyy oppimistavoitteiden mukaiset tehtävät sekä testit ja kokeet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maailmanlaajuinen kristinuskon opintojaksolla perehdytään kristinuskon syntyyn, keskeisiin historian vaiheisiin, eri kirkkokuntien yhtäläisyyksiin ja eroihin sekä nykytilanteeseen eri puolilla maailmaa. Opintojaksolla tutustutaan ajankohtaisiin uskontoon liittyviin teemoihin sekä tarkastellaan kristinuskon tulevaisuudennäkymiä. Oppitunneilla tehdään monipuolisia oppimistehtäviä sekä keskustellaan oppijakson teemoista.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksien ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä tulevaisuudesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat tavoitteiden mukaiset oppimistehtävät sekä kokeet ja testit.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä - opintojaksolla perehdytään Intian, Kiinan ja Japanin uskontoihin. Opiskellaan niiden keskeiset piirteet syntyyn vaikuttavat tekijät sekä vaikutukset länsimaihin. Opiskellaan myös luonnonuskontoja sekä uususkontojen keskeiset piirteet.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa - opintojaksolla perehdytään suomalaisten uskonnollisuuteen muinaisuskosta nykypäivään. Tutustutaan monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa. Tarkastellaan uskonnottomuutta, uskontokritiikkiä sekä uskontojen välistä dialogia nykypäivän Suomessa.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*

- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehtymällä uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan opiskelija oppii reflektoimaan ja tunnistamaan kulttuurien arvoja, elämäntapoja ja identiteettiä. Näin globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuvat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taiteen ja uskonnon suhteeseen perehtyminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan uskontojen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja vaikutuksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka koostuu annetuista arvioitavista monipuolisista tavoitteiden mukaisista tehtävistä sekä kokeesta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuureissa - opintojaksolla perehdytään uskontojen ja taiteen väliseen suhteeseen. Tarkastellaan taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä eri uskonnoissa sekä uskontojen vaikutukseen taiteen kehityksessä. Tutkitaan Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisia tulkintoja taiteen avulla. Opintojaksolla tehdään monipuolisia oppimistehtäviä sekä kuvallisia että tiedollisia harjoituksia.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaisia tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Uskontoon liittyviin tutkimuksiin ja mediasisältöihin perehtyminen antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua katsomuksellisiin ja eettisiin keskusteluihin. Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu pohdittaessa rakentavan vuorovaikutuksen merkitystä ja tärkeyttä eri kulttuurien välillä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson teemat lisäävät opiskelijan ymmärrystä siitä, että uskonnoilla katsomuksellisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttavat opintojen aikana tehdyt tehtävät sekä mahdollinen päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto, tiede ja media - opintojaksolla perehdytään uskonnon tutkimuksen näkökulmiin, menetelmiin sekä ajankohtaisiin tutkimuksiin. Analysoidaan ja tutustutaan eri medioissa esiintyviä uskonnollisia teemoja ja sisältöjä. Opintojaksolla toteutetaan uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen tutkimus, mikä tukee monipuolisesti tiedon välittämiseen ja rakentavaa vuorovaikutukseen liittyvien taitojen oppimista. Opintojaksolla korostetaan oppijan osallistumista sekä oppimistehtäviä, jotka auttavat opintojakson tiedon soveltamista.

Uskonnon kertausta, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tuen ja ohjauksen antaminen uskonnon yo-kokeeseen
- opiskelija ymmärtää uskonnon yo-kokeen rakenteen, erilaiset tehtävien muodot sekä niiden vaatimukset

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen lukion opintoja ja vanhoja yo-tehtäviä kertaamalla sekä monipuolisilla harjoituksilla
- henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen antaminen opiskelijalle

- Tutustutaan uskonnon keskeisiin käsitteisiin ja ajankohtaisiin uskontoon liittyviin teemoihin mediassa ja globaalissa keskustelussa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lukion uskonnon opintojaksojen sisällöt lähestyvät uskontoa kulttuurisena ja globaalisena ilmiönä. Tieto ja ymmärrys uskonnosta globaalisena ilmiönä vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun opiskelija opiskelee valtioiden ja uskontojen välistä yhteyttä sekä niiden vaikutusta toinen toisiinsa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonnon kertaavalla opintojaksolla tuetaan opiskelijaa uskonnon yo-kokeeseen valmistautumisessa. Tutustutaan vanhoihin yo-kokeisiin, ohjataan oppijan oppimista tukeviin oppimistapoihin sekä tehdään monipuolisia oppimistehtäviä. Tavoitteena on vuorovaikutukselliset ja keskustelevalt opitunnit. Tutkitaan uskonnon ajankohtaisia ilmiöitä.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävä elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti

tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisista kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä kehityksessä liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista,

kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat vierailee ja tutustuu opintojaksolla sovittavaan kulttuurikohteeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa opetetaan keskustelemaan visuaalisen kulttuurin äärellä. Opiskelija perehtyy visuaalisen kulttuurin kuvastoihin ja käsitteisiin ja hyödyntää niitä analysoidessaan ja arvioidessaan erilaisia kuvia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää omaa visuaalisen kulttuurin monilukutaitoaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen perusopintojakso, jossa syvennetään peruskoulussa opittuja taiteen ja visuaalisen kulttuurin kenttien tuntemusta, ilmaisukeinoja ja tulkintatapoja. Opintojaksolla opetuksen lähtökohtana hyödynnetään opiskelijoiden omia kuvia ja heille mieleistä kuvakuvakulttuuria sekä taiteen kuvastoa. Opintojakson yhteydessä toteutetaan kulttuurimatka yhdessä MU1-opintojakson kanssa.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan omaa lähiympäristöään sekä pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutkii visuaalisen kulttuurin välittämiä arvoja esimerkiksi arkkitehtuurissa, mediassa, esineissä ja taiteessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla havainnoidaan erilaisia ympäristöjä ja sovelletaan arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja kuvailmaisussa. Lisäksi tarkastellaan kuinka suunnittelun esteettisillä, eettisillä ja ekologisilla tavoitteilla on vaikutusta kestävästä tulevaisuudesta. Opintojaksolla tutustutaan myös mahdollisuuksien mukaan erilaisiin ympäristö- ja tilataiteen muotoihin.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävästä tulevaisuudesta näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*

- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tunnistaa visuaalisen kulttuurin välittämiä arvoja erilaisissa medioissa ja taiteessa. Opiskelija syventää tietämystään muun muassa tekijänoikeuksista ja taiteilijan sanavapaudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää omaa visuaalisen kulttuurin monilukutaitoaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat erilaisiin mediasisältöihin ja hydyntävät teknologiaa töidensä suunnittelussa, esittämisessä ja toteutuksessa. Lisäksi opintojaksolla syvennetään muun muassa kuvankäsittelyn osaamista, digikuvaamisen perusteita ja monilukutaitoa.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisuuden taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä

- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävästä tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinna keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteesta tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää eri taiteen- ja tieteidenalojen näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään taidehistorian tuntemusta ja tutustutaan myös muiden kulttuurien taiteeseen. Taiteen tekemisen lähtökohtana hyödynnetään eri aikojen ja kulttuurien tuottamaa taidetta ja kuvailmaisun kehittämistä omien tavoitteiden mukaisesti. Opintojaksolla syvennetään myös taiteen käsitteistön tuntemusta, tutkimista ja tulkitsemista kuvallisin ja kirjallisin harjoittein.

Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii käyttämään erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- Opiskelija syventää osaamistaan perinteisissä piirtämisen ja maalaamisen tekniikoissa
- Opiskelija tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- Opiskelija ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- Opiskelija havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- Opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana
- Kuvan tuottaminen ja tutustuminen perinteisiin piirtämisen ja maalaamisen menetelmiin
- Opiskelijan oman työskentelyn ja osaamisen kirjaaminen portfolioiksi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävä elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Haluatko tulla tekemään taidetta itsenäisesti ja/tai ohjatusti? Tällä opintojaksolla pääset syventämään omia teknisiä taitojasi erilaisten piirustus- ja maalaustekniikoiden parissa. Aluksi käydään kunkin tekniikan parissa yhdessä läpi perusteita ja edistyskellisempiä ominaisuuksia ja kootaan pieni tekniikkaportfolio. Tämän jälkeen opintojakson edetessä tarkoitus on tuottaa muutama oman mielenkiinnon mukainen viimeistellympi tuotos. Näiden tuotosten parissa järjestetään pieni yhteiskatsaus opintojakson päätteeksi, jossa kukin pääsee esittelemään ideoitaan teosten takana ja saa ryhmältä rakentavaa palautetta.

Valokuvaus, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii havainnoimaan itselleen ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- Opiskelija oppii soveltamaan visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- Opiskelija tutkii ja tulkitsee valokuvataidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- Opiskelija ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- Opiskelija tutustuu ja perehtyy valokuvauksen perinteisiin, historiaan ja teknisiin mahdollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- Opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- Kuvan ottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinot taiteessa ja mediassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tunnistaa visuaalisen kulttuurin välittämiä arvoja esimerkiksi mediassa ja taiteessa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvaatko kokoajan omaa elämääsi tai ympäristöäsi ja haluaisit oppia paremmaksi kuvaajaksi? Valokuvauksen opintojaksolla pääset syventämään omia teknisiä taitojasi kameran parissa tutustumalla valokuvauksen perusteisiin ja traditioihin. Opit hyödyntämään oman puhelimesi kameran ominaisuuksia paremmin, mutta myös järjestelmäkameran toiminnot eivät ole enää tämän jälkeen sinulle tuntemattomia. Lisäksi harjoitteleme kuvan jälkityöstöä kuvankäsittelyllä sekä tutustumme kuvaustilanteen lavastamiseen ja valaisuun.

Luovat kädet, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija havainnoi itselleen ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- Opiskelija käyttää suunnitelmallisesti valitsemiaan kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti
- Opiskelija suunnittelee itselleen laajan projektin valitsemastaan näkökulmasta, jossa esittelee omaa taiteellista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan
- Opiskelija tutustuu erilaisiin taiteen esillepanon ja esittämisen vaihtoehtoihin
- Opiskelija dokumentoi omaa työskentelyään ja reflektoi havaintojaan
- Opiskelija määrittää itselleen taiteelliset ja aikataululliset tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- Opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- Opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- Opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana
- Kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- Kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- Vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija syventää tietämystään muun muassa tekijänoikeuksista ja taiteilijan sanavapaudesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Oletko halunnut tehdä oman sarjakuva-albumin, suunnitella vaatemalliston tai järjestää oman taidenäyttelyn? Luovat kädet opintojaksolla pääset suunnittelemaan itsellesi tavallista isomman taiteellisen projektin, johon voit keskittyä koko opintojakson ajan. Tutustuttuasi valitsemasi aiheen trendeihin ja ajankohtaisiin ilmiöihin pääset asettamaan itsellesi taiteelliset tavoitteet ja aikataulun, joiden toteutumista yhdessä opettajan kanssa seuraatte. Voit toimia opintojaksolla hyvinkin itsenäisesti tai pyytää apua ja ohjausta aina tarpeen tullen.

Kuva-analyysi, 2 op (KU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tutkimaan ja tulkitsemaan taidetta ja muuta visuaalista sisältöä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- Opiskelija ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- Opiskelija tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- Opiskelija ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- Kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- Kuvallisten ja sanallisten kuvatulkinna keinojen käyttäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa opetetaan keskustelemaan visuaalisen kulttuurin äärellä. Opiskelija perehtyy visuaalisen kulttuurin kuvastoihin ja käsitteisiin ja hyödyntää niitä analysoidessaan ja arvioidessaan erilaisia kuvia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää omaa visuaalisen kulttuurin monilukutaitoaan. Opiskelija hyödyntää eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria. Pyrkii tarkastelemaan kuvatulkinnessaan intertekstuaalisiin viittauksiin esimerkiksi lauluihin, näytelmiin tai toisiin kuviin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvionnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuva-analyysi tai muu visuaalisen aineiston analyysi/tulkinta on useiden oppiaineiden ylioppilaskokeissa hyödynnettävä tehtävätyyppi. Tämän opintojakson aikana syvennymme tarkastelemaan erilaisia visuaalisia aineistoja sanallisesti ja kuvallisesti. Pehdymme kuva-analyysin traditioihin ja analyysityypeihin, erinäisiin viittauksiin ja symbolisiin merkityksiin, jotka voivat olla kulttuurisesti sidonnaisia.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaine ja tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1)

Opintojakson moduulit

- Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1), Valinnainen

Tavoitteet

Kotitalouden lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja ilmentää omaehtoista harrastuneisuuttaan kotitaloudessa*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *antaa näytön kotitalouden osaamisesta osoittamalla tutkivaa ja soveltavaa opiskelua, vuorovaikutteista toimintaa, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista sekä kriittistä tiedon ja työskentelyn arviointia*
- *osaa tuottaa kokonaisuuden, jonka sisällön valinta, tehtäväidea sekä suunnittelu- ja toteutusprosessi tukevat toisiaan.*

Keskeiset sisällöt

Kotitalouden lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin*
- *muodostuvat lukiodiplomityöstä, esseestä sekä itsearviointia ja kotitalouden tuntemusta kuvaavasta portfolioista, jotka arvioidaan annettujen kriteerien perusteella.*

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää omaa visuaalisen kulttuurin monilukutaitoaan. Opiskelija hyödyntää eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria. Pyrkii tarkastelemaan kuvatulkinnassaan intertekstuaalisiin viittauksiin esimerkiksi lauluihin, näytelmiin tai toisiin kuviin.

Hyvinvointiosaaminen

Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opiskelijaa kannustetaan etsimään itselleen kiinnostavia kuvakulttuureita ja ilmaisutapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa huomioidaan vuosi- ja tehtäväkohtaisesti diplomityöskentelylle asetetut tavoitteet. Arvioinnille on valtakunnalliset ohjeistukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vuosittain vaihtuvat valtakunnalliset diplomityöt tarjoavat haasteen harrastuneelle kuvataiteen opiskelijalle, joka pääsee diplomia suorittaessa osoittamaan osaa osaamistaan, taiteen tuntemustaan ja dokumentoimaan työskentelyään portfolioiksi.

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Opintojakson moduulit

- Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3), Valinnainen

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä
- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Käsityön lukiodiplomi

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto. Musiikin lukiodiplomin arvioi lukion musiikinopettaja yhdessä koulun ulkopuolisen arvioitsijan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin lukiodiplomi tehdään itsenäisesti kiertotuntikaavion ulkopuolella. Diplomin tekijä saa ohjausta musiikinopettajalta. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä.

Musiikin lukiodiplomi on näytesalkku lukio-opintojen osana toteutusta musiikkiprojektista tai lukioaikaisista musiikkiopinnoista. Musiikin lukiodiplomin suorituksen edellytyksenä on neljän musiikin opintojakson suorittaminen ennen diplomin tekoa.

Musiikin lukiodiplomista on hyötyä pääsykokeissa opintoihin, joissa tarvitaan musiikillista osaamista. Samoin diplomin voi esitellä hakiessaan työpaikkaa, jossa on hyötyä musiikkitaustasta. Jos on harrastanut musiikkia jopa vuosien ajan, mutta ei ole opiskellut musiikkiopistossa, on musiikkidiplomi yksi varteenotettava tapa saada "mustaa valkoisella" harrastuksestaan.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), Valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Teatterin lukiodiplomi arvioidaan lukion opetussuunnitelman perusteiden ja Opetushallituksen antaminen lukiodiplomien suoritusohjeiden mukaisesti numeroarvosanalla asteikolla 4–10.

Lukiodiplomin suorittanut opiskelija saa lukion päättötodistuksen liitteenä erillisen lukiodiplomitodistuksen, jossa on kyseisestä lukiodiplomista annettu numeroarvosana. Teatterin lukiodiplomin arvioi lukion draamaopettaja yhdessä koulun ulkopuolisen arvioitsijan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatterin lukiodiplomi tehdään itsenäisesti kiertotuntikaavion ulkopuolella. Diplomin tekijä saa ohjausta draamaopettajalta. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/teatterin-lukiodiplomi>

Teatterin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään 6 opintopisteen laajuiset pohjaopinnot. Pohjaopintojen opintojaksot ja niiden laajuudet määritellään lukion opetussuunnitelmassa. Opintojakson aluksi sovitaan suoritustapa ja tehdään suunnitelma sen toteuttamiseksi. Opetushallituksen sivuilta voi lukea millä perusteilla teatterin lukiodiplomia lähdetään suorittamaan. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/teatterin-lukiodiplomia-edeltavat-opinnot>

Teatterin lukiodiplomista on hyötyä pääsykokeissa opintoihin, joissa tarvitaan esittävän taiteen osaamista ja esiintymistaitoja. Samoin diplomin voi esitellä hakiessaan työpaikkaa, jossa on hyötyä teatteritaustasta, esiintymisestä ja puhetaidosta. Jos on harrastanut teatteria jopa vuosien ajan, on teatteridiplomi yksi vartenotettava tapa saada "mustaa valkoisella" harrastuksestaan.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista

pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuva vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakultutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja

kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Liikunnan avulla opitaan huolehtimaan itsestä ja muista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uusien liikuntasovellusten ja -teknologian hyödyntäminen opetuksessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikutaan monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä erilaisten liikuntamuotojen parissa. Opintojaksossa pyritään ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden toiveet.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman liikunnallisen identiteetin rakentaminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opitaan valmiuksia oman työkyvyn ylläpitämiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uusien liikuntasovellusten ja -teknologian hyödyntäminen opetuksessa. Oman fyysisen osaamisen/kunnon arviointi ja seuranta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Luontoliikkuminen eettisesti ja luontoa kunnioittaen.

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan omaa jaksamista ja siihen vaikuttavia asioita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla pyritään tutustumaan uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin opiskelijoiden toiveet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen. Opintojakson aikana voidaan toteuttaa retkiä lähialueiden liikuntapaikkoihin ja - tapahtumiin opiskelijoiden niin halutessa. Opintojakso suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opintaan yhteistyön ja yhdessä oppimisen taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan suomalaiseen liikuntakulttuuriin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vietetään kivoja hetkiä yhdessä liikkuen! Kokonaisuus suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa ja sen aikana voidaan tehdä yksi tai useampia retkiä lähialueiden liikuntapaikoille tai -tapahtumiin ja lisäksi voidaan liikkua yhdessä uusien tai tuttujen liikuntamuotojen parissa perinteisempien liikuntatuntien muodossa.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)**Opintojakson moduulit**

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Hyvinvointiosaaminen**

Opintaan keinoja huolehtia omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan tunne – ja empatiataitoja yhdessä toimien.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla haetaan liikunnasta virkistystä ja hyvinvointia opiskelijan elämään. Opintojakso suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa heidän toiveet huomioon ottaen. Opintojakso voi pitää sisällään esimerkiksi rentoutusharjoituksia, yhdessä pelailua tai retkeilyä yhdessä valittuihin kohteisiin.

Vanhat tanssit, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii erilaisia tansseja
- Opiskelija oppii hyviä käytöstapoja
- Opiskelija oppii yhdessä toimimista
- Opiskelija oppii tapahtuman järjestämistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset tanssit
- Tanssiesitykset järjestelyineen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvien tapojen ja yhdessä toimimisen opiskelua

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan tansseja eri maista ja kulttuureista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vanhojen tanssien opintojaksossa opetellaan viime vuosisatojen tansseja. Tanssien hallitsemisen lisäksi tavoitteena ovat hyvät tavat. Opintojakso huipentuu koulun väelle ja eri tilaisuudessa vanhemmille, sukulaisille ja tutuille esitettävään vanhojen tanssiaisiin. Opintojakso on tarkoitettu toisen vuoden opiskelijoille ja se pidetään kolmannessa ja/tai neljännessä jaksossa.

Retkeily 1, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat oppivat retkeilytaitoja ja yhdessä toimimista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yhdessä järjestettävä ja toteutettava retki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija ottaa vastuuta omasta tekemisestään ja huolehtii sekä omasta että muiden turvallisuudesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii tekemään eettisesti kestäviä valintoja, ja liikkumaan luonnossa ympäristöä kunnioittaen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voi sisältää patikkaretken Teijon retkeilyalueella, pidemmän vaelluksen Lapissa, lumileirin kotimaan tai ulkomaan laskettelukohteessa tai purjehdusretken Turun saaristossa. Sisältö toteutetaan opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan. Opintojakson toteuttamiseksi tarvitaan koulun, opiskelijoiden ja vanhempien yhteistyötä varojen hankkimiseksi.

Retkeily 2, 2 op (LI8)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija ottaa vastuuta omasta tekemisestään ja huolehtii sekä omasta että muiden turvallisuudesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii tekemään eettisesti kestäviä valintoja, ja liikkumaan luonnossa ympäristöä kunnioittaen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään retkeilytaitoja ja sen takia opintojaksolle osallistumisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut LI7-opintojakson ennen tälle opintojaksolle osallistumista. Opintojakson aikana suoritetaan yhden tai useamman yön yli kestävä retki, jonka kohde ja sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa heidän kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen. Opintojakson toteuttamisessa tarvitaan koulun, opiskelijoiden ja vanhempien yhteistyötä varojen hankkimiseksi.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

*Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.*

*Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.*

*Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys*

erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

<i>Pitkän oppimäärän moduuli</i>	<i>Lyhyen oppimäärän moduuli</i>
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritukset tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö

- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pitkän matematiikan opiskelun aluksi pyritään korostamaan tarkoituksenmukaisia työtapoja: sitoutumista pitkäjänteiseen ja jatkuvaan työskentelyyn, oman opiskelun merkityksellisyyden luomiseen, ja tätä kautta estämään sellaisten negatiivisten prosessien syntyä, jotka johtavat kiireen ja ahdistuksen tunteeseen oppimisprosessissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Mahdollistetaan erilaisia opiskelun tapoja ja vahvistetaan turvallisuuden tunnetta ryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktioiden ominaisuuksiin ja niiden käyttöön.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrasta tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pitkän matematiikan opiskelussa pyritään korostamaan tarkoituksenmukaisia työtapoja: sitoutumista pitkäjänteiseen ja jatkuvaan työskentelyyn, oman opiskelun merkityksellisyyden luomiseen, ja tätä kautta estämään sellaisten negatiivisten prosessien syntyä, jotka johtavat kiireen ja ahdistuksen tunteeseen oppimisprosessissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Mahdollistetaan erilaisia opiskelun tapoja ja vahvistetaan turvallisuuden tunnetta ryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana harjaannutaan hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa niin kaksikuin kolmiulotteisissa tilanteissa.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksikulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pitkän matematiikan opiskelussa pyritään korostamaan tarkoituksenmukaisia työtapoja: sitoutumista pitkäjänteiseen ja jatkuvaan työskentelyyn, oman opiskelun merkityksellisyyden luomiseen, ja tätä kautta estämään sellaisten negatiivisten prosessien syntyä, jotka johtavat kiireen ja ahdistuksen tunteeseen oppimisprosessissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Mahdollistetaan erilaisia opiskelun tapoja ja vahvistetaan turvallisuuden tunnetta ryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana luodaan anlyyttisen geometrian keinoin yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille. Lisäksi tutustutaan vektorilaskennan perusominaisuuksiin.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*

- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomiota hyvään vuorovaikutukseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalle selviää matemaattisen analyysin taitojen kasvaessa, kuinka matematiikkaa sovelletaan muutoksen arviointiin ja kuvaamiseen. Opiskelijan taidot arvioida taloutta kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisen analyysin, funktioteorian sekä talousmatematiikan lukuisat soveltamiskohteet muilla aloilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksiin, ja niiden käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ongelmanratkaisussa.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*

- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomiota hyvään vuorovaikutukseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalle selviää matemaattisen analyysin taitojen kasvaessa, kuinka matematiikkaa sovelletaan muutoksen arviointiin ja kuvaamiseen. Opiskelijan taidot arvioida taloutta kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisen analyysin, funktioteorian sekä talousmatematiikan lukuisat soveltamiskohteet muilla aloilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään derivaattaan funktion muutosnopeuden mittana sekä sen käyttöön ääriarvoongelmien ratkaisemisessa.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomiota hyvään vuorovaikutukseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalle selviää matemaattisen analyysin taitojen kasvaessa, kuinka matematiikkaa sovelletaan muutoksen arviointiin ja kuvaamiseen. Opiskelijan taidot arvioida taloutta kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisen analyysin, funktioteorian sekä talousmatematiikan lukuisat soveltamiskohteet muilla aloilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään integraalifunktioon ja sen käyttöön määrättyyn integraaliin liittyvissä sovellustehtävissä.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomiota hyvään vuorovaikutukseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisen analyysin, funktioteorian sekä talousmatematiikan lukuisat soveltamiskohteet muilla aloilla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalle selviää matemaattisen analyysin taitojen kasvaessa, kuinka matematiikkaa sovelletaan muutoksen arviointiin ja kuvaamiseen. Opiskelijan taidot arvioida taloutta kasvavat.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskellaan tilastomatematiikan menetelmiä sekä tutustutaan klassisen todennäköisyyden ja diskreettien todennäköisyysjakaumien laskumenetelmiin.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomiota hyvään vuorovaikutukseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijalle selviää matemaattisen analyysin taitojen kasvaessa, kuinka matematiikkaa sovelletaan muutoksen arviointiin ja kuvaamiseen. Opiskelijan taidot arvioida taloutta kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisen analyysin, funktioteorian sekä talousmatematiikan lukuisat soveltamiskohteet muilla aloilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuodaan opetuksessa esiin matematiikan yhteys yhteiskuntien kehittymiseen ja järjestäytymiseen. Matematiikan tapa esittää asioita on myös universaali kieli esittää riippuvuussuhteita ja kuvata loogisia yhteyksiä asioiden välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinta sekä sitoutuminen työskentelyyn. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kokonaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa sovelletaan matematiikkaa talouslaskennassa. Uutena käsitteenä lukujonot ja niiden käyttö.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua. Luovuus korostuu ongelmien graafisessa esittämisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

MAA10-opintojaksossa täydennetään avaruusgeometrian sekä vektorilaskennan sisältöjä ja tutustutaan xyz-avaruuden suoriin, tasoihin ja pintoihin.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi

- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua. Matematiikan yhteys ohjelmointiin ja loogisiin prosesseihin kirkastuu.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään algoritmiseen ajatteluun, logiikan peruskäsitteisiin ja lukuteoriaan.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Monitieteinen ja luova osaaminen**

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään matemaattisen analyysin taitoja, tutustutaan käänteisfunktioihin sekä jatkuviin todennäköisyysjakaumiin.

Funktio-opin ja geometrian jatko, 2 op (MAA13)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa funktio-opin ja geometrian valmiuksia keskittyen soveltaviin tehtäviin.
- Edistää opiskelijan valmiuksia käyttää matematiikkaa yhteiskunnallisten ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisussa.
- Portfoliotyöskentely matemaattisen osaamisen apuvälineenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Matemaattinen funktioteoria ja sen sovellukset
- Geometrian käyttö sovellustehtävissä
- Sähköisten apuvälineiden käyttö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Kannustetaan ongelmanratkaisuun ryhmissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla keskitytään ydintaitojen soveltamiseen ja vahvistamiseen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita otetaan opintojakson aikana huomioon.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arvioinnissa painotetaan portfolioissa esitettyjen ongelmanratkaisutaitojen lisäksi vuorovaikutustaitoja sekä ongelmanratkaisuprosessin hallintaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään ongelmanratkaisuun symbolisen laskennan avulla. Samalla syvennetään jo opittuja 1. ja 2. vuoden matematiikan taitoja.

Lineaarialgebra, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen matriisin käsitteeseen ja laskutoimituksiin
- Matriisilaskennan käyttö yksinkertaisissa sovellusongelmissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vektorijoukon kuvaaminen matriisin avulla
- Matriisien laskusäännöt
- Vektoriavaruudet ja niiden aliavaruudet
- Determinantti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaisemman opiskeluprosessin hallinta. Omien tavoitteiden asettaminen ja vuorovaikutus ryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lineaarialgebran soveltaminen eri yhteyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään lineaarikuvauksiin ja matriisilaskennan perusasioihin. Opintojaksosta on hyötyä luonnontieteellisten tai teknisten alojen jatko-opintoja harkitseville.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Matematiikan pitkän oppimäärän oppisisältöjen hallinta
- Hyvän vastauksen kirjoittaminen yo-kokeessa
- Matematiikan rooli lukion jälkeen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppimäärän kertaaminen teorian ja yo-tehtävien avulla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valikoidaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jotka selkeyttävät matematiikan merkitystä osana yleisempää ongelmanratkaisua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Pitkän matematiikan oppimääräkokonaisuuden hahmottaminen ja ymmärrys matematiikan soveltamisesta yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Loogisen ajatteluprosessin ja asioiden kvantitatiivinen kuvaaminen käyttö osana ongelmanratkaisua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tähtäin on pitkän matematiikan oppimäärän hallinnassa ja lähestyvissä yo-kirjoituksissa. Oman osaamisen arviointi ja itsenäisen opiskelun taitojen harjaannuttaminen osana valmistautumista.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaa lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa

- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tuetaan opiskelijan yritteliäisyyttä luomalla ilmapiiri, joka antaa vapauksia ja tukee työn loppuunsaattamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään yhtälöiden muodostamiseen, niiden ratkaisutapoihin ja ratkaisun tulkintaan sekä toisen asteen polynomifunktioon. Lisäksi tutustutaan aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon ja summaan.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa. Tutustutaan tiedon erilaisiin esitystapoihin ja opetellaan lukemaan ja luomaan niitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Haetaan opintojaksolla esitettäviä esimerkkejä ympäristöstä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käydään läpi erilaisten kuvioiden tasogeometriaa ja erilaisten kappaleiden avaruusgeometriaa.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Havainnollistetaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää globaaleja ongelmia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehtyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan lineaarisiin ja eksponentiaalisiin malleihin sekä sovelletaan niitä erilaisiin tehtäviin. Ratkaistaan potenssi ja eksponenttiyhtälöitä.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa. Tutustutaan tiedon erilaisiin esitystapoihin ja opetellaan lukemaan ja luomaan niitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan luokkaan turvallinen opiskeluympäristö, jolloin opiskelijat uskaltavat keskustella ja esittää omia mielipiteitään isommissa ja pienemmissä ryhmissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan tilastojen tunnuslukuihin, regressioon, kombinatoriikkaan sekä todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*

- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa kehittävään ja yrittäjämäiseen asenteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjataan opiskelijaa kestävään kuluttajuuteen ja tiedostamaan ympäristön vaatimukset matematiikan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan talousmatematiikan peruskäsitteisiin kuten indeksit, korot, verotus ja valuutat. Samalla syvennetään prosenttilaskennan taitoja. Käytetään hyödyksi erilaisia tietolähteitä ja ohjelmistoja.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa. Tutustutaan tiedon erilaisiin esitystapoihin ja opetellaan lukemaan ja luomaan niitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsitellään opintojakson asioita yhteiskunnallisin esimerkein.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan muutosnopeuteen graafisin ja numeerisin menetelmin, funktion derivaattaan ja sen sovelluksiin.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan luokkaan turvallinen opiskeluympäristö, jolloin opiskelijat uskaltavat keskustella opittavista asioista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Havainnollistetaan, että matematiikkaa voidaan käyttää kaikkialla hyödyksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehtyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan normaalijakaumaan, binomijakaumaan ja luottamusväliin.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa tehdä matemaattisia päätelmiä
- Opiskelija perustelee päätelmiään matematiikan keinoin
- Opiskelija hallitsee lyhyen matematiikan oppisisällöt

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen asiat
- lasketaan vanhoja lyhyen matematiikan ylioppilaskirjoitusten tehtäviä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksia, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan luokkaan turvallinen opiskeluympäristö, jolloin opiskelijat uskaltavat keskustella opiskeltavista asioista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Suoritusmerkinnän saa kun on tehnyt vaaditut suoritukset ja osallistunut preliin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen asiat ja valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Kohti jatko-opintoja, 2 op (MAB11)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa käsitystään jatko-opinnoissa ja teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja pistetulo
- trigonometristen funktioiden määrittely ja yksinkertaisten trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Tuetaan opiskelijan yritteliäisyyttä luomalla ilmapiiri, joka antaa vapauksia ja tukee työn loppuunsaattamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan vektoreihin, niiden laskutoimituksiin sekä trigonometrisiin yhtälöihin ja niiden ratkaisuihin.

Matematiikan ohjelmistot, 1 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii käyttämään ja hyödyntämään matematiikan opiskelua helpottavia ohjelmia ja sovelluksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matematiikan eri ohjelmien ja sovellusten hallinta (mm. SpeedCrunch, Geogebra, LO Calc)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksia, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään luovasti eri lähteitä/sovelluksia asian opiskelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Suoritusmerkinnän saa, kun on tehnyt vaaditut suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan ja harjoitellaan matematiikan opinnoissa käytettäviä ohjelmistoja.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*

- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan, ja tuetaan vastuunottamista omasta opiskelusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Luodaan luokkaan turvallinen opiskeluympäristö, jolloin opiskelijat uskaltavat keskustella ja esittää omia mielipiteitään isommissa ja pienemmissä ryhmissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, johon vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja välikokeet/päätötkoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan prosenttilaskennan periaatteet ja potenssien laskusäännöt ja syvennetään murtolukujen osaamista. Lisäksi vahvistetaan funktion käyttöä ja ongelmanratkaisua verrannon, yhtälöiden ja yhtälöparien kautta.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omaehtoisen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki

opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoista. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikallisiin taide- ja kulttuuripalveluihin sekä konserttitoimintaan
- tutustuu kansallisiin taide- ja kulttuuripalveluihin.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija toimii vastuullisena ryhmän jäsenenä, soittajana ja laulajana, yhteismusisointitilanteissa.
- Opiskelija rohkaistuu vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten esiintyjien kanssa.
- Opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan läsnäoloa yhteismusisointitilanteissa.
- Opiskelijaa rohkaistaan reflektoimaan omaa työskentelyään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan havaitsemaan yhteyksiä muihin taiteenlajeihin ja kulttuureihin.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija motivoituu työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti.
- Opiskelija saa musiikista itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen kanavan musiikin tekijänä, kuuntelijana tai aktiivisena harrastajana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin yhteiskunnallisia ilmiöitä.
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija oppii tunnistamaan itsessään luovan musiikin tuottajan ominaisuuksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa ääntään ja musiikki-instrumentteja, joita musisoidessaan tarvitsee.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Numeroarviointi
- Opintojakson aikainen turvallisessa oppimisympäristössä annettu arviointi on luonteeltaan rohkaisevaa ja kannustavaa.
- Itse- ja vertaisarviointi lisäävät opintojakson tavoitteiden toteutumista.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.
- Työskentely ja opiskelijan toiminta ovat keskeistä arvioinnissa. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla.
- MU1 on suoritettava ennen muita musiikin opintojaksoja (samanaikaisesti voi suorittaa opintojaksoa MU5).

Opintojakson vapaa kuvaus

Intro - opintojaksossa tutustutaan omaan musiikkisuhteeseen, pohditaan musiikin merkityksiä omassa elämässä sekä ympäröivässä maailmassa, uskaltaudutaan tuottamaan musiikkia ja musiikillisia ideoita, rohkaistutaan tuomaan esiin omia mielipiteitä musiikista keskusteluharjoituksilla, heittäydytään musiikin elementtien kokemiseen ja tuottamiseen sekä

tutkitaan turvallisia ääniympäristöjä kuulonhuollon avulla. Opintojakson aikana tehdään taidekasvatusretki.

Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Paikallinen lisäys

- musiikin ja taiteiden avulla voidaan tuottaa hyvinvointia erilaisissa ympäristöissä
- kuuntelu, musiikillinen vuorovaikutus ja yhteistyö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija toimii vastuullisena ryhmän jäsenenä, soittajana ja laulajana, yhteismusisointitilanteissa.
- Opiskelija rohkaistuu vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten esiintyjien kanssa.
- Opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan läsnäoloa yhteismusisointitilanteissa.
- Opiskelijaa rohkaistaan refleктоimaan omaa työskentelyään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan havaitsemaan yhteyksiä muihin taiteenlajeihin ja kulttuureihin.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija motivoituu työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti.
- Opiskelija saa musiikista itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen kanavan musiikin tekijänä, kuuntelijana tai aktiivisena harrastajana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin yhteiskunnallisia ilmiöitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa ääntään ja musiikki-instrumentteja, joita musisoidessaan tarvitsee.
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija oppii tunnistamaan itsessään luovan musiikin tuottajan ominaisuuksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Numeroarviointi
- Opintojakson aikana turvallisessa oppimisympäristössä annettava arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja rohkaisevaa.
- Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista.
- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti
- MU2 suoritetaan MU1 jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syke - opintojaksolla jatketaan musiikkisuhteen syventämistä sekä musiikillista ilmaisua (soittaminen, laulaminen, kuuntelu, tanssi ja muu ilmaisu) prosessinomaisen työskentelyn avulla. Opintojaksossa on mahdollista yhdistää taiteiden välistä työskentelyä sekä teknologiaa ilmaisun ja luovan ajattelun välineenä.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*

- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan havaitsemaan yhteyksiä muihin taiteenlajeihin ja kulttuureihin.
- Opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisena ilmiönä.
- Opiskelija syventää kulttuurista ymmärrystään oman maan sekä muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä.
- Opiskelija syventää tutustumistaan paikallisiin kulttuurilaitoksiin ja kulttuurin tekijöihin.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan refleктоimaan omaa työskentelyään.
- Opiskelija rohkaistuu vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija saa musiikista itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen kanavan musiikin tekijänä, kuuntelijana tai aktiivisena harrastajana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen taiteissa.
- Opiskelija syventää tutustumistaan paikallisiin kulttuurilaitoksiin ja kulttuurin tekijöihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Genre - opintojaksossa perehdytään uteliaasti ja kokemuksellisesti uusiin musiikin lajeihin sekä musiikkikulttuureihin. Opintojaksossa tehdään tutkimusmatkoja musisoiden, kuunnellen sekä tiedonhakua hyväksi käyttäen.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu musiikin merkityksiin ja vaikutuksiin ympäröivässä maailmassa.

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- Valitaan yhdessä käsiteltävät aihepiirit, johon tutustutaan tiedonhaun, musisoinnin ja kuuntelun avulla.
- Voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi muiden taideaineiden kanssa.
- Tutustutaan mahdollisesti paikallisiin musiikintekijöihin.
- Voidaan tehdä yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija toimii vastuullisena ryhmän jäsenenä musiikin tuottamisen tilanteissa.
- Opiskelija rohkaistuu vuorovaikutukseen ja kontaktiin toisten esiintyjien kanssa.
- Opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan läsnäoloa yhteismusisointitilanteissa.
- Opiskelijaa rohkaistaan refleктоimaan omaa työskentelyään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan syventämään ymmärrystään muihin taiteenlajeihin, kulttuureihin ja kulttuuriperintöihin.
- Kansainvälisiä yhteyksiä on mahdollista luoda opintojaksossa erilaisin vierailuin tai nettiyhteyksin.
- Opiskelijalla on mahdollisuus tutustua säveltäjän tai muun musiikintekijän työhön ja syventää näin tietämystään kulttuurista.
- Opiskelija syventää ymmärrystään musiikin eri merkityksistä ja itselleen uusia merkityksiä.
- Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin yhteiskunnallisia ilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija syventää pitkäjänteisen ja tavoitteellisen opiskelunsa osaamista.
- Opiskelija saa musiikista itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen kanavan musiikin tekijänä, kuuntelijana tai aktiivisena harrastajana.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa ääntään ja musiikki-instrumentteja, joita musisoidessaan tarvitsee.
- Opiskelija tutustuu oman ja muiden maiden kulttuurien soittimiin sekä niiden valmistukseen, joissa otetaan huomioon eettisyys ja kestävä kehitys.
- Opiskelija kunnioittaa tekijänoikeuksia omien töidensä sisällöissä.
- Opiskelija ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Demo - opintojaksossa tutkimme musiikin merkityksiä sekä musiikin vaikuttavuutta musisoiden, luoden omia merkityksiä omasta kokemuspohjasta käsin. Opintojaksossa voidaan tehdä yhteistyötä taideaineiden tai muiden oppiaineiden kanssa opiskelijoiden valitsemista aihealueista esimerkiksi musiikki ottaa kantaa, musiikkiterapia, musiikki ja aivot, musiikki ja akustiikka, elokuva-, peli- tai mainosmusiikki.

Äänenkäyttö ja laulu 1, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittyy laulajana ja esiintyjänä
- opiskelija ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta ja mahdollisen konsertin järjestämiseen liittyvästä toiminnasta
- kehittää yhteistyö- ja musisointitaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan tervettä äänenkäyttöä, hengitystekniikkaa, ääniharjoituksia sekä erilaisia lauluteoksia opiskelijan kiinnostuksen mukaan
- Opintojaksossa on mahdollista laulaa myös lauluyhtyeessä tai pienessä kuorossa.
- Esiintymisjännitys ja sen hallinta.
- Esiintymisvalmiudet sekä äänenkäyttö puheessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Äänenkäytön ja laulun opintojakso liittyy vahvasti oman hyvinvoinnin kehittämiseen äänenkäyttö- ja puhetaitojen vahvistamisena sekä rohkeuden ja ilmaisun kehittäjänä. Oma musiikillinen tuottaminen on myös yksi **vuorovaikutustaidoista**, jonka avulla opiskelija voi saavuttaa myös **globaali- ja kulttuuriosaamisen** lisäksi **yhteiskunnallista osaamista** ja musiikillaan vaikuttamista. Oman äänenkäytön vaaliminen tuottaa vahvaa henkistä pääomaa myös **työelämätaidoiksi** kutsutuissa taidoissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Numeroarviointi sekä suullinen arviointi, joka on hienotunteista, arvostavaa, rohkaisevaa ja kannustavaa ja jota annetaan jokaisen esiintymisen kohdalla.
- Itsearviointi
- MU5-opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, mutta esimerkiksi musiikkiopiston lukioaikaiset lauluopinnot voidaan lukea hyväksi. Tällöin opiskelijan on tuotava musiikkiopiston matrikkeliote opintojen tunnustamiseksi. Esiintymiset yhteisissä tapahtumissa ovat arvioidaan korottaviksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Äänenkäytön ja laulun opintojaksossa harjoitellaan tervettä äänenkäyttöä, hengitystekniikkaa, rentoutumista, ääniharjoituksia sekä erilaisia lauluteoksia opiskelijan kiinnostuksen mukaan. Opintojakson aikana keskustellaan myös esiintymisjännityksestä ja opetellaan sen hallintaa sekä kehitetään esiintymisvalmiuksia myös puheentuottamisessa. Opintojaksossa on mahdollista laulaa myös lauluyhtyeessä tai pienessä kuorossa.

Yhteismusisointi, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää musisointitaitojaan ja yhdessä musisoimista
- opiskelija kehittää omaa lauluääntään ja kokonaisvaltaista ilmaisua
- opiskelija ottaa vastuuta omasta harjoittelustaan soittamisessa, laulamissa sekä yhteismusisoinnissa
- ohjata opiskelijaa musiikin merkitsemistapojen ymmärtämiseen ja lukemiseen
- tarjota opiskelijalle tilaisuuksia esiintymisen harjoitteluun
- ohjata opiskelijaa toteuttamaan oma osuutensa osana musiikillista kokonaisuutta
- ohjata opiskelijaa musiikilliseen ilmaisuun
- rohkaista opiskelijaa tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja
- opiskelija ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta ja mahdollisen konsertin järjestämiseen liittyvästä toiminnasta
- opiskelijalle annetaan mahdollisuuksia kasvaa aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- opiskelijalle tarjotaan tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa opetellaan musisoinnin perustaitojen avulla laulamaan sekä soittamaan monipuolista ohjelmistoa, kehittämään musiikin hahmotuskykyä sekä tutustutaan terveeseen äänenkäyttöön ja oikeaan laulutapaan.
- Opintojakso voi sisältää musiikin sovittamista ja säveltämistä opiskelijoiden taitojen mukaan sekä ohjataan opiskelijaa kuulonsuojeluun.
- Opintojakson lopuksi on mahdollista valmistaa pienimuotoinen esitys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti.
- Opiskelija saa musiikista itselleen ja omalle hyvinvoinnilleen kanavan sekä tuntee olevansa osa musiikillista ryhmää.
- Opiskelija osaa huolehtia kuulostaan.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija tutustuu ohjelmiston valinnan kautta erilaisiin musiikkikulttuureihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija ymmärtää musiikin ja kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelijaa rohkaistaan omaan luovaan ilmaisuun.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija oppii huoltamaan omaa ääntään ja musiikki-instrumentteja, joita musisoidessaan tarvitsee.
- Opiskelija ymmärtää tekijänoikeuksien merkityksen ja kunnioittaa niitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Numeroarviointi sekä suullinen arviointi, joka on luonteeltaan hienotunteista ja kannustavaa.
- Edeltävät suoritettut opintojaksot: MU1
- MU6 -opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteismusisoinnissa syvennetään musiikin perustaitoja monipuolisesti musisoiden, kehitetään musiikin hahmotuskykyä sekä tutustutaan terveeseen äänenkäyttöön ja oikeaan laulutapaan. Opintojakso voi sisältää musiikin sovittamista ja säveltämistä opiskelijoiden taitojen ja kiinnostuksen mukaan sekä ohjataan opiskelijaa kuulonsuojeluun. Opintojakson lopuksi on mahdollista valmistaa pienimuotoinen esitys.

Musiikkitieto, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää musiikintuntemustaan länsimaisesta taidemusiikista kansan- ja maailmanmusiikkiin
- opiskelija kehittää musiikista keskustelemisen taitoja ja analysoivaa kuuntelua
- opiskelijaa tuetaan kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- opiskelijaa opastetaan hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan syventäen länsimaisen taidemusiikin tyyliin, niiden keskeisiin teoksiin kuunnellen ja seuraten paikallista musiikkielämää.
- Opintojaksossa voidaan tutustua opiskelijoiden innostuksen ja harrastuneisuuden mukaan myös kansan- ja maailmanmusiikkiin, populaarimusiikin ja taidemusiikin välisiin yhteyksiin sekä poikkitaiteellisiin teoksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin yhteiskunnallisia ilmiöitä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan omaan ja eurooppalaiseen musiikkikulttuuriin sekä havaitsemaan yhteyksiä muihin taiteenlajeihin ja kulttuureihin.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijaa ohjataan keskustelemaan musiikista ja tekemään siitä havaintoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Numeroarviointi
- Opintojakson voi suorittaa MU1 jälkeen.
- Opintojakson aikana pyritään tutustumaan paikalliseen musiikkielämään ja kulttuuriin.
- Musiikkiopiston lukioaikainen musiikkitiedon suoritus voidaan tunnustaa lukion opintojaksoksi.
- Musiikkiopiston lukioaikaiset opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin, jolloin suoritettujen opintojen kokonaisopintojaksomäärään soveltavina opintoina. Arviointina on suoritusmerkintä. Musiikkiopiston suoritusten liittämistä lukio-opintoihin pitää erikseen anoa tuomalla musiikkiopiston matrikkeliote, josta opintosuoritukset näkyvät arvioituina.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikkitiedossa tutustutaan länsimaisen taidemusiikin tyyliin, niiden keskeisiin teoksiin kuunnellen ja seuraten paikallista musiikkielämää. Opintojaksossa voidaan myös tutustua

opiskelijoiden innostuksen ja harrastuneisuuden mukaan myös kansan- ja maailmanmusiikkiin, populaarimusiikkiin ja taidemusiikkiin välisiin yhteyksiin sekä poikkitaiteellisiin teoksiin.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutus- ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan

- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen

- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan lukio-opiskelun käytäntöihin, opiskelumenetelmiin ja lisätään työelämävalmiuksia. Opiskelija sisäistää lukio-opintojen merkityksen jatko-opintoihin hakeutumisen ja urasuunnittelun kannalta.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaamista tuetaan käsittelemällä elämänhallintaan ja oppimiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tutustumalla opiskeluhuollon palveluihin ja –henkilöihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana tehtävät ja keskustelut vahvistavat opiskelijoiden vuorovaikutusosaamista. Opiskelija keskustelee yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelusuunnitelmastaan sekä tulevaisuuden suunnitelmistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjäyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu laaja-alaisesti jatko-opintomahdollisuuksiin ja niihin liittyviin tietolähteisiin. Myös tietoisuus työelämän muutoksista ja sen vaikutuksesta elinikäiseen oppimiseen lisääntyy. Työelämätuntemusta lisätään eri työelämän edustajien ja opiskelijoiden vierailujen kautta. Tutustutaan jatko-opiskelupaikkoihin ja saadaan kokemuksia niistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kansainvälisiin jatko-opintomahdollisuuksiin, joita on tarjolla niin Suomessa kuin ulkomailla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisiin jatko-opintovaihtoehtoihin tutustumalla pyritään herättämään opiskelijan uteliaisuutta koulutusmahdollisuuksia kohtaan sekä kiinnostusta oman tulevaisuuden suunnitteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan itsetuntemusta sekä lisätään tietoisuutta jatko-opintovaihtoehtoista Suomessa ja ulkomailla. Lisäksi perehdytään urasuunnittelun ja työelämän kannalta keskeisiin tietolähteisiin, ohjauspalveluihin ja hakujärjestelmiin. Tutustutaan jatko-opiskelupaikkoihin ja saadaan kokemuksia niistä. Pääosa opintojakson suorituksista koostuu vierailuista eri oppilaitoksiin, koulutusmessuille, vierailevien työelämän edustajien ja opiskelijoiden esiintymisiin osallistumisista sekä ohjauskeskusteluista.

Lukio-opiskelun tueksi (LuTu), 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa toimia lukion käyttämässä sähköisessä oppimisympäristössä
- hallitsee sähköisten kirjoitusten vaatimat taidot ja kirjoituksissa käytettävät perusohjelmistot
- tutustuu kyberturvallisuuteen
- hallitsee lukiossa tarvittavia erilaisia oppimistekniikoita ja -taitoja
- oppii tuntemaan omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa ja valitsemaan itselleen soveltuvimmat työtavat
- oppii hallitsemaan ja sietämään opintojen aikana tulevia haastavia tilanteita ja saa välineitä niiden kohtaamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan sähköiseen oppimisympäristöön ja siellä oleviin toimintoihin
- opetellaan käyttämään abitti-koejärjestelmää ja perusohjelmia
- tutustutaan sähköiseen kokeeseen
- kartoitetaan opiskelijan mahdollisia tuen tarpeita
- harjoitellaan oppimistekniikoita eri oppiaineissa
- käydään läpi konkreettisia apuvälineitä lukio-opinnoissa menestymiseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustelut, ryhmissä toteutetut harjoitukset sekä kannustaminen avun pyytämiseen tukevat vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, jonka saa kun on ollut läsnä tunneilla ja suorittanut opintojakson tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan lukio-opinnoissa tarvittaviin opiskelutekniikoihin ja erilaisiin sähköisiin alustoihin. Opiskelija löytää itselleen sopivia työskentelytapoja ja tunnistaa omaan oppimiseensa liittyviä haasteita. LuTu antaa tarpeelliset valmiudet lukiossa menestymiseen.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa

ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojensa oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista

- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista vahvistetaan tarkastelemalla, miten uni vaikuttaa oppimiseen ja yksilön hyvinvointiin. Oppimisen yhteydessä hyvinvointia käsitellään tavoiteorientaatioiden ja pystyvyysuskomustena avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutus on läsnä opintojaksossa, kun tarkastellaan vuorovaikutusta kulttuurista, biologista ja psyykkistä näkökulmaa. Opetustehtäviä esitetään ja niistä keskustellaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista tukee tämän osalta tieteellisen ja arkitiedon tarkastelu. Oppimiseen liittyvät sisällöt, kuten oppimisen strategiat, metakognitio ja erilaiset oppimiskulttuurit auttavat saavuttamaan monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Toimiva ja oppiva ihminen - opintojakso johdattelee tarkastelemaan ihmisen toimintaa psyykkisestä, biologisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Opinnoissa tutustutaan psykologiaan tieteenä ja alan tutkimuksen periaatteisiin. Keskeisiä oppimiskokonaisuuksia ovat ihmisen tiedonkäsittely, tunteet ja motivaatio, oppimiseen ja opiskeluun liittyvä psykologinen tieto, joka auttaa lukiolaista hänen omissa opinnoissaan. Opinnoissa pohditaan hyvinvointiin liittyviä ilmiöitä sekä annetaan käytännön ohjeita ja välineitä oppijan arkeen, opiskeluun, itsetuntemukseen sekä hyvinvointiin.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvu ympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista vahvistetaan työskentelyllä ja tehtävillä, joissa oppija tutkii omaa kehitystään, minuuttaan, minäkäsitystään. Opinnot tukevat hyvinvointiosaamista tunteisiin, tunnetaitoihin sekä tunteiden säätelyyn liittyvien harjoitusten kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukee oppijan oman kehityksen tarkastelu ja siihen liittyvän omakohtaisen tiedon haku oman lähipiiriin kuuluvilta henkilöiltä. Keskustelut tunteista ja tunnetaidoista vahvistavat vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kehityopsykologian opintojaksossa yhteiskunnallinen osaaminen linkittyy läheiseen kasvuympäristöön sekä laajempaan yhteiskunnalliseen ympäristöön. Niiden vaikutusta yksilön kehitykseen pohditaan opintojen aikana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla. Opintojen aikana annetaan opiskelijalle sanallista palautetta, vertaisarviointia. Opiskelijalla on erilaisia mahdollisuuksia osoittaa tavoitteiden mukaista osaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kehityopsykologian opintojaksossa tarkastellaan psykologiseen tietoon perustuen yksilön kehitystä syntymästä alkaen eri ikäkausina. Tarkastellaan lapsuus- ja nuoruusiän sosiomotionaalista ja kognitiivista kehitystä tutkitun tiedon avulla. Opinnoissa annettujen tehtävien avulla sovelletaan opittua tietoa oppijaan itseensä sekä muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Opintojakso tukee nuoren itsetuntemusta sekä oman identiteetin muodostumista.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotointia
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista

- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisen tutkimuksen periaatteiden käsittely, soveltaminen ja arviointi tukevat monitieteistä ja luovaa osaamista. Monitieteistä ja luovaa osaaminen edistyvät tarkasteltaessa neuropsykologian ja aivotutkimukseen liittyviä tutkimuksia ja niiden tuloksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kannalta opintojakson sisällöistä keskeisimpiä ovat kielen toimintaan liittyvät sisällöt, kielen kehitys sekä aivoperäisten kielellisten häiriöiden tarkastelu.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi sekä arvioitavia monipuolisia oppimistehtäviä, joissa oppija voi osoittaa tavoitteiden mukaista osaamistaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tietoa käsittelevä ihminen - opintojakson lähtökohtana on neuropsykologian ja kognitiivisen psykologian näkökulmat. Niissä keskeistä on tarkastella aivojen toimintaa ja rakennetta sekä niiden merkitystä ihmisen toiminnassa. Opintoissa perehdytään toiminnanohjaukseen, havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen sekä sen häiriöihin, muistin toimintaan sekä kielen hermostolliseen perustaan. Moduulissa tutustutaan kokeellisen tutkimuksen periaatteisiin ja esimerkkitutkimuksiin.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syvenyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausten menetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukee ymmärrys resilienssistä, tunteiden säätelystä sekä kriisien ja niistä selviytymisen käsittely. Opintojaksossa käsiteltävien mielenterveyshäiriöiden ja niiden tyypillisten oireiden tarkastelu edistää hyvinvointiosaamiseen liittyviä tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Mielenterveyteen liittyvä yhteiskunnallinen keskusteluun liittyy eettisiä näkökohtia, joita pohtimalla voidaan vahvistaa opiskelijan eettistä osaamista. Mielenterveyspotilaisiin liittyvien ennakkoluuloihin ja heihin liittyvien vääristyneiden mielikuvien tiedostaminen lisää opiskelijan eettistä osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi sekä opintojakson monipuoliset arvioitavat oppimistehtävät, joilla opiskelija voi osoittaa tavoitteiden mukaista osaamistaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tunteet ja mielenterveys- opintojaksossa perehdytään tunteiden muodostumiseen sekä tarkastellaan tunteiden merkitystä ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Opintojaksossa opiskellaan mielenterveyteen ja yksilön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä sovelletaan tätä tietoa opiskelijan hyvinvoinnin edistämiseen.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta

- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu tarkasteltaessa sosiaalipsykologian tutkimuksia ja ilmiöitä mediasta sekä ryhmäkäyttäytymisestä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan käsiteltäessä kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan, kuten stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka koostuu oppijakson tehtävistä, projekteista ja päättökokeesta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yksilöllinen ja yhteisöllinen - opintojaksossa opiskellaan yksilön persoonaa laajasti eri näkökulmista. Tarkastellaan perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitystä persoonallisuuden kehittymiseen. Temperamentti, piirreteoriat, yksilölliset toiminta- ja tulkintatyyli sekä identiteetin muodostuminen ovat keskeisiä oppimisen kohteita. Opintojaksossa perehdytään, miten ympäristö ja erityisesti ryhmät vaikuttavat ihmisen toimintaan. Opintojaksossa tutustutaan persoonallisuuden psykologisiin tutkimuksiin.

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää sosiaalipsykologian määritelmän ja siihen liittyvät keskeiset käsitteet.
- Opiskelija ymmärtää ihmisten välisiä suhteita sosiaalipsykologian näkökulmasta.
- Opiskelija ymmärtää ryhmien muodostumisen vaiheet sekä tunnistaa erilaiset ryhmät ja niiden toiminnan.
- Opiskelija tutustuu arkipäivän sosiaalipsykologian ilmiöihin.
- Tutustuu sosiaalipsykologian tutkimusmentelmiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sosiaalipsykologian käsitteet
- Sosiaalipsykologian ajankohtaisia ilmiöitä
- Sosiaalipsykologian tutkimuksiin tutustuminen
- Sosiaalipsykologian tutkimuksen toteuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun opintojaksossa tutustutaan median vaikutuksia yksilön käyttäytymiseen ja minäkuvaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun opintojaksossa tutustutaan yhteiskunnan eri ryhmiin, niiden välisiin suhteisiin sekä haasteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä ja sanallista palautetta

Opintojakson vapaa kuvaus

Sosiaalipsykologian opintojaksossa tarkastellaan ihmisten väliseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja ryhmien toimintaan liittyviä ilmiöitä sekä sitä, miten ihmisten toiminta, ajattelutavat, tunteet ja identiteetti muodostuvat suhteessa erilaisiin yhteisöihin ja yhteiskuntaan.

Sosiaalipsykologiassa yksilön ja ryhmän toiminnan ymmärtämisessä otetaan huomioon kulttuuri, konteksti, jossa yksilö tai ryhmä elää ja toimii. Lisäksi opintojaksossa tutustutaan keskeisiin psykologian tutkimuksiin ja arvioidaan niiden merkitystä.

Psykologian kertaus, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on tukea opiskelijaa psykologian yo-kokeeseen valmistautumisessa
- opiskelija ymmärtää tulevan yo-kokeen rakenteen, kysymysten asettamat vaatimukset sekä vaadittavat kriteerit

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykologian ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso, jossa kerrataan aikaisempien opintojen keskeiset sisällöt
- Tutustutaan psykologian teorioihin, tutkimuksiin ja ajankohtaisiin teemoihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointi paranee, kun häntä tuetaan ja ohjataan tulevien psykologian yo-kokeiden valmistautumisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu keskusteluissa ja harjoituksissa, joita opintojaksolla tehdään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian kertausta opintojaksolla opiskellaan lukion psykologian opintojen keskeiset käsitteet, teemat, teoriat ja tutkimukset sekä tarkastellaan ajankohtaisia psykologiaan liittyviä aiheita. Opiskelijaa ohjataan tuleviin psykologian yo-kokeisiin valmistautumisessa erilaisilla ja monipuolisilla harjoituksilla sekä keskusteluilla.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen

- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystuskomusmalli, muutosvaihemalli

- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit*
- *mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveyden kokonaisvaltaisuus: terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismi, terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit, terveyskulttuurisia ilmiöitä. Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet: terveyttä edistävä tekijä, seksuaaliterveys, mielenterveyden keskeiset tekijät, opiskeluhyvinvointi.

Ympäristö ja terveys, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään terveystutkimukseen ja terveysviestintään. Lisäksi tarkastellaan ympäristön terveellisyys ja turvallisuus aiheeseen liittyvien eri ympäristöjen merkitystä rakennetun, luonnon- ja psykososiaalisen ympäristön kautta huomioiden kestävä kehitys ja terveys. Samalla syvennyttään ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy aiheeseen. Kolmantena aihekokonaisuutena perehdytään riippuvuuteen eri muotoihin, niihin vaikuttavien mekanismien keskeisiin syihin, ehkäisykeinoihin ja haittoihin. Mahdollisuuksien mukaan pyritään tekemään yhteistyötä alan asiantuntijoiden kanssa vierailun kautta.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*

- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lisätään opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista opintojakson sisältöjen kautta tarkasteltaessa globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista eri aikakausina. Lisäksi tarkastellaan selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Lisätään opiskelijan yhteiskunnallista osaamista opintojakson sisältöjen kautta perehdyttäessä Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmään ja sen palveluihin lisäksi tarkasteltaessa väestön terveyteen vaikuttavia tekijöitä, haasteita ja mahdollisuuksia.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkastellaan terveyttä eri aikakausina: terveystietoa ja sairauksien selitysmalleja, keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä, tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia. Lisätään tietoa sosiaali- ja terveyspalveluista, sairauksista ja niiden hoidosta. Pohditaan terveydenalan eettisiä kysymyksiä myös globaalitasolla. Mahdollisuuksien mukaan pyritään tekemään yhteistyötä alan asiantuntijoiden kanssa vierailun kautta.

Terveysala tutuksi, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää terveystiedon osaamista
- yhdistää opittuja terveystiedon sisältöjä ja taitoja työelämään
- tutustua terveysalan toimijoihin
- antaa valmiuksia työskennellä terveysalan ammattiteissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveys voimavarana
- Terveys ja ympäristö
- Terveys ja yhteiskunta
- Terveys- ja hyvinvointialat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Terveysalan toimijoihin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan antaa opiskelijalle laajemman käsityksen yhteiskunnan toiminnasta terveydenhuollon alalla niin julkisen, yksityisen terveydenhuollon kuin järjestökentänkin toiminnasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveysalan toimintaa tarkasteltaessa opiskelijalle tulee tutuksi tutkimuksen tekeminen ja siinä eri tieteenalojen yhteistyö muun muassa terveysteknologian osalta.

Hyvinvointiosaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tutustuttaa opiskelijan terveysalan maailmaan syventäen terveystiedon tietoja ja osaamista. Opintojaksolla tutustutaan mahdollisuuksien mukaan terveysalan toimijoihin vierailujen kautta ja syvennetään tuotoksilla näiden aihepiirien tietoutta. Opintojakson vierailukohteet ja tuotokset suunnitellaan opintojakson aikana.

Terveystiedon yo-kertaus, 2 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa terveystiedon osaamista ja valmistautua maantieteen ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveys voimavarana
- Terveys ja ympäristö
- Terveys ja yhteiskunta
- Terveystiedon hyvän vastauksen piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman oppiaineen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan ja syvennetään aikaisempien terveystiedon opintojaksojen sisältöjä yo-koetta varten.

7.18. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen**

sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Minun ruotsini, 4 op (RUB11-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieli-profiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja omia vahvuuksiaan kielienoppijana. Häntä ohjataan etsimään itselleen sopivia opiskelustrategioita ja työtapoja. Hän ymmärtää vähäisenkin kielitaidon merkityksen ja osaa arvostaa sekä omaa että muiden kielitaitoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä erilaisissa arkipäivän vuorovaikutustilanteissa, joissa harjoitellaan sekä keskustelu- että kuuntelutaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan testit ja kokeet, tehdyt tehtävät, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen ja opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aluksi tutustutaan ruotsin opiskeluun lukiossa. Opiskelijat arvioivat omaa osaamistaan ja kielenopiskelutaitojaan sekä pohtivat tapoja kehittää niitä ja etsivät itselle sopivia opiskelu- ja työtapoja. Opiskelijat laativat oman kieliprofiilin, jota täydennetään muiden opintojaksojen aikana. Harjoitellaan erityisesti suullista vuorovaikutusta nuorten omaan elämään, ihmissuhteisiin ja lähiympäristöön liittyen.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää ruotsin kielen merkityksen kotimaisessa ja pohjoismaisessa kulttuuriympäristössä. Hän osaa hyödyntää ruotsin kielen taitoaan tiedonhaussa ja ajankohtaisten ilmiöiden seuraamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan testit ja kokeet, tehdyt tehtävät, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen ja opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan suomenruotsalaisiin, ruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin sekä ruotsinkielisiin medioihin. Vahvistetaan erilaisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista sekä opitaan hyödyntämään ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*

- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää ruotsin kielen taitoaan tutustuessaan erilaisiin elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia käsitteleviin teksteihin. Hän pyrkii tarkastelemaan asioita erilaista, uusistakin näkökulmista ja ymmärtää ilmiöiden monimuotoisuuden.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää sekä kielellisiä että kulttuurisia valmiuksiaan ja harjoittelee aktiivisista vaikuttamista ja mielipiteen ilmaisua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan testit ja kokeet, tehdyt tehtävät, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen ja opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksossa tutustutaan erilaisiin kulttuureihin ja elinympäristöihin sekä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin aiheisiin. Vahvistetaan erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ruotsiksi.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*

- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija arvostaa ja käyttää rohkeasti saavuttamaansa ruotsin kielen taitoa opiskeluun ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Hän ymmärtää myös empatian ja hyvien tapojen merkityksen osana toimivaa vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Motivoidaan opiskelijaa tutustumaan ruotsinkielisiin opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Lisätään tietoisuutta ruotsin kielen käyttökelpoisuudesta pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan testit ja kokeet, tehdyt tehtävät, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen ja opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan opiskeluun, ammatteihin ja työelämään niin opiskelijan kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Harjoitellaan opiskeluun ja työhön liittyvää vuorovaikutusta. Tehdään tulevaisuuden suunnitelmia ja pohditaan itsenäistymistä. Tutustutaan myös pohjoismaisen ja muun kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksiin. Täydennetään kieliprofiilia tulevaisuuden tarpeita varten.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija käyttää aktiivisesti jo saavuttamaansa suullista kielitaitoa ja pyrkii edelleen kehittämään sitä saamansa palautteen pohjalta. Hän osaa käyttää erilaisia strategioita tullakseen ymmärretyksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Opintojaksosta annettava arvosana perustuu aktiiviseen työskentelyyn ja annettuihin näyttöihin opintojakson aikana sekä Opetushallituksen tuottamaan suullisen kielitaidon kokeeseen. Suullisen kielitaidon kokeesta opiskelija saa lisäksi erillisen todistuksen lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään opiskelijan taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsia ja rakentaa dialogia. Vahvistetaan puhumisen sujuvuutta ja harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Aihepiirit on tuttuja ruotsin pakollisilta opintojaksoilta. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii asenteiden ja arvojen merkitystä ja opettelee vastuulliseksi sosiaalisen median käyttäjäksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi, joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan testit ja kokeet, tehdyt tehtävät, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen ja opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään oppimäärän pakollisten opintojaksojen teemoja kestävän elämäntavan näkökulmasta. Teemojen käsittelyssä huomioidaan opiskelijoiden tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Pohditaan sosiaalisen median eettistä ja vastuullista käyttöä. Tutustutaan kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taitoon.

Ruotsin kertaus, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa kuullun- ja luetunymmärtämistaitoa
- vahvistaa tärkeiden rakenteiden hallintaa kertaamalla keskeistä kielioppia
- harjoitella erilaisten tekstien kirjoittamista
- valmentaa yo-kokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset kuuntelu-, luetunymmärtämis-, rakenne- ja kirjoitusharjoitukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan haastamaan oman osaamisensa rajoja ja kehittämään ajattelu- ja analysointitaitojaan monipuolisten tehtävien avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää säännöllistä läsnäoloa sekä aktiivista työskentelyä ja opintojakson aikana sovittujen tehtävien tekemistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso koostuu erilaisista kuuntelu-, luetunymmärtämis-, rakenne- ja kirjoitusharjoituksista. Opiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaan luetaan ja kuunnellaan erilaisia tekstejä, kerrataan keskeistä kielioppia ja harjoitellaan erilaisten kirjoitelmien tekoa. Näin pyritään vahvistamaan kielen eri osa-alueiden hallintaa ja valmistautumaan tulevaan yo-kokeeseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Ruotsi-startti, 1 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata peruskoulussa opiskeltua sanastoa ja kielen perusrakenteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset sanasto- ja rakenneharjoitukset
- luetun- ja kuullunymmärtämistehtävät
- lyhyiden tekstien kirjoittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Opintojakson suorittaminen hyväksytysti edellyttää säännöllistä läsnäoloa, aktiivista työskentelyä ja osallistumista sekä sovittujen tehtävien tekemistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan peruskoulussa opiskeltua sanastoa sekä kielen perusrakenteita erilaisten tehtävien ja aktiviteettien avulla. Opiskelijoiden toiveiden mukaan tehdään myös luetun- ja kuullunymmärtämistehtäviä sekä kirjoitetaan lyhyitä tekstejä. Tarkoitus on vahvistaa perussanaston ja -kieliopin hallintaa ennen ensimmäistä pakollista opintojaksoa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Tehdään yhdessä taidetta, 2 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valitsee oman ilmaisutapansa musiikin, kuvataiteen, teatterin, tanssin, käsikirjoittamisen ja näyttämötekniikan sisällöistä.
- Opiskelija tutustuu taiteiden väliseen työskentelyyn opintojakson aikana.
- Opintojakson tavoitteena on tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä taiteiden merkityksiä elämässä taiteellisen työskentelyn kautta.
- Opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan sekä vielä harjoiteltavia taitoja.
- Opiskelija harjaantuu yhteisöllisessä taidetyöskentelyssä ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja hyvälle asettua toisen asemaan.
- Opiskelija oppii taiteellisen työskentelyn avulla ymmärtämään, että mielikuviutus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia.
- Opiskelijaa kannustetaan katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia.
- Opiskelija oppii vahvistamaan esteettistä harkintakykyä sekä hahmottamaan taideaineiden ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia.
- Taiteiden avulla opiskelijalla on mahdollisuus avata näköala ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan, mikä avartaa ja laajentaa ajattelua sekä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja
- Opiskelija saa kokemuksia yhteisöllisestä taiteen tuottamisesta turvallisessa ympäristössä.
- Opiskelija oppii tunne-, vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja yhteisöllisessä taideprojektissa.
- Opiskelija oppii ottamaan vastuuta yhteisen projektin eteenpäin viemiseksi.
- Opiskelija oppii taiteellisen työskentelyn projektiluonteen ja suunnittelemaan sitä yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikin, draaman ja teatterin sekä kuvataiteen opiskelu on kokonaisvaltainen taiteellinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.
- Opiskelija saa kokemuksia taiteiden yhteyksistä sekä oppii tunnistamaan niiden vaikutuksia hänen omaansa tai toisten terveyteen ja hyvinvointiin.
- Opiskelija tutkii ja kehittää omaa osaamistaan ja toimintatapojaan taiteiden keinoin.
- Taiteellisen toiminnan avulla opiskelijalla on mahdollisuus inhimilliseen kohtaamiseen, kuten yhteisöllinen taidetoiminta, joka voi lisätä itsetuntemusta ja auttaa myönteisen omakuvan rakentumisessa.
- Taiteellisen työskentelyn avulla opiskelija voi vaikuttaa elämänlaatuunsa ja sen merkityksellisyyteen sekä yrittää ratkoa eri elämäntilanteissa esiintyviä haasteisiin liittyviä asioita.
- Työelämäntaidot: mm. sosiaalisuus, vuorovaikutteisuus, neuvottelutaidot, projekti suunnittelu, tilasuunnittelu, materiaalisuunnittelu, yhteyksien ylläpito, markkinointi, mainostaminen ja toteutus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Itselle merkityksellisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kulttuureja ja ilmaisun tapoja.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan eri taideaineiden parissa. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia taiteiden toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä taide- ja kulttuuriyhteisöjä. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen taide ja kulttuuri, niiden vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi taideaineiden hyvinvointivaikutuksiin tutustumalla. Opiskelija saa valmiuksia kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitojaan oman ja toisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Lukio-opinnoissa tutustutaan taideaineiden yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta taiteiden keinoin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelämällä tunteitaan taiteiden avulla. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa. Taideaineiden opinnoissa vuorovaikutustaitoja opitaan rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa taiteiden välisissä projekteissa. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Taiteiden väliset opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentamaan vuorovaikutukseen kannustavan vertaistuen ja –arvioinnin avulla. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja taiteiden keinoin turvallisessa oppimisympäristössä. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu taiteiden opiskelussa tarkastelemalla ihmistä moninaisissa suhteissa, tilanteissa ja muutoksissa. Taiteet herättävät kiinnostuksen tutkia ihmistä kokonaisvaltaisesti sekä fiktiivisten maailmojen että todellisen elämän eri konteksteissa. Taiteiden kokonaisvaltaisuus ja ilmiölähtöisyys luo asetelman monitieteiselle ja -taiteiselle, kokemukselliselle ja asioita yhdistelevälle ajattelulle.

Työskentelymateriaaleja ammennetaan useista eri lähteistä. Työskentelyn kimmokkeena toimivat niin yhteiskunnalliset, antropologiset, visuaaliset, tilalliset ja äänelliset aiheet, joita luovasti yhdistelemällä opiskelija rakentaa omaa taiteellista näkemystään maailmasta ja sen tilasta. Tutkiva ote, päätelmien tekeminen, tiedon luotettavuuden ja käytettävyyden, todennäköisyyksien ja poikkeuksien kriittinen arviointi ovat läsnä koko oppimisprosessissa.

Opiskelija hahmottaa oman ainutkertaisen ajattelun tapoja, tunnistaa oman ja muiden luovuuden piirteitä ja osaa ravita omaa ja muiden luovuutta. Opiskelija tutustuu tieteiden ja taiteiden arvolähtökohtiin ja etiikkaan sekä oppii pohtimaan moraalisia kysymyksiä monista

eri näkökulmista. Opiskelija löytää yhteyden omaan intuitiiviseen ajatteluun ja harjaantuu muodostamaan tieteiden, taiteiden ja taitojen synteesejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen taiteissa tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja taiteiden avulla. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Näitä seikkoja kannustetaan huomioimaan esim. materiaalivalintoja tehtäessä ja pohjatekstejä tai lyriikoita valittaessa.

Opiskelija saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla ilmastonmuutokseen liittyviä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan oman työskentelynsä kautta. Opiskelija reflektoi taiteiden avulla havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia yhteistyötahoja kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää taiteiden avulla tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologia- ja taideympäristöjä hyödyntäen.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään taideaineissa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Taiteissa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen, kirjallinen ja säveltaiteellinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistetaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä taiteellisessa työskentelyssä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä ja sitä edeltää opiskelijan itsearviointi. Arvioijina toimivat opintojaksoa opettavat opettajat yhdessä.

Opintojaksolla käytetään myös vertaisarviointia, jonka ohjataan olevan luonteeltaan hienotunteista, kannustavaa ja rohkaisevaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelija voi valita oman ilmaisutapansa musiikin, kuvataiteen, teatterin, tanssin, käsikirjoittamisen ja näyttämötekniikan sisällöistä.

Opintojaksolla voidaan toteuttaa esim. näytelmä, musiikkiteatteri, performanssi, musiikkivideo, muotinäytös, poikkitaiteellinen teos, abigaala tms.

Taiteiden välinen projekti voi olla osana lukiodiplomisuoritusta, mikäli sen osuus on riittävä lukiodiplomin suorittamiseen liittyvien ohjeistuksien mukaan. Tästä sovitaan aineenopettajan kanssa erikseen.

Draaman ja teatterin soveltuvia sisältöjä mm.:

- Devising -menetelmällä käsikirjoituksen ideoiminen
- Käsikirjoittaminen (dialogit ja kohtaukset)
- Roolihenkilöiden hahmojen kehittäminen
- Näyttömöllinen harjoittelu
- Mahdollisesti tanssikohtauksien tai muiden liikunnallisten elementtien harjoittaminen
- Erilaisten teatterielementtien (varjoteatteri, nuket, naamiot jne.) kehittäminen osaksi teosta
- Puvustus ja ompelu
- Maskeeraus ja peruukit
- Valaisu teatterillisena elementtinä yhdessä kuvataiteen kanssa
- Harjoitukset
- Kenraali ja esitykset
- Tuottaminen

Kuvataiteen soveltuvia sisältöjä mm.:

- Valosuunnittelu
- Vaatesuunnittelu ja puvustus
- Lavastustaide
- Tilataide
- Performanssi
- Videotaide

Musiikin sisältöjä mm.:

- Musiikin ja äänimaailmojen suunnitleminen
- Äänimaailmojen äänittäminen ja editointi
- Kappalevalinnat ja nuotisto
- Musiikilliset teemat biiseissä
- Esittäjien valinta eri biiseissä
- Henkilökohtaiset harjoittelut (esim. soolot, kompit jne.)
- Yhteismusisointi
- Kokonaisuuden musiikillinen rakentaminen yhdessä draaman ja teatterin sekä kuvataiteen ja tanssin kanssa

Teknologia sisältöjä mm.:

- Lavastus

- Äänisuunnittelu ja toteutus
- Valosuunnittelu ja toteutus
- Markkinointi ja mainonta eri kanavilla (koulun FB-sivut, Youtube ja seinämainokset, lipunmyynti)

Voi hyvin lukiossa!, 2 op (TO2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- lukiolaisen hyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen
- antaa valmiuksia sekä käytännön ohjeita kohdata haastavia tilanteita opinnoissa ja elämässä
- lukiolaisen itsetuntemuksen lisääntyminen
- lukiolaisen oppimaan oppimisen tukeminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukiolaisen hyvinvointi
- lukiolaisen oppimisen tuki
- käytännön tehtävät ja työkalut lukiolaisen oppimisen ja arjen jaksamiseen
- lukiolaisen motivaation lisääminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen vahvistuu, opiskelijaa ohjataan hänen ajankäytössään, oppimistavoissaan sekä opetetaan selviytymään haastavissa tilanteissa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opetetaan lukiolaista tunnistamaan stressaavat tilanteet sekä annetaan käytännön työkaluja stressaavista tilanteista selviämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu myönteisyyden ja positiivisen pedagogiikan oppimistehtävien kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Voi hyvin lukiossa on lukion opiskelijoille suunnattu hyvinvoinnin opintojakso. Opintojakso tukee lukiolaisen hyvinvointia ja jaksamista, antaa valmiuksia sekä käytännön ohjeita ja malleja kohdata haastavia tilanteita opinnoissa sekä elämässä yleensä. Opintojakson aikana tapaamiset on suunniteltu teemoittain ja niissä pyritään toiminnallisuuteen sekä vuorovaikutuksellisuuteen. Opintojakson lopuksi tehdään opintoretki.

Elokuvien maailma, 2 op (TO3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää omaa elokuvien tuntemustaan.
- Opiskelija oppii tuntemaan erilaisia elokuvan lajityyppejä
- Opiskelija oppii tulkitsemaan elokuvia sanallisesta ja suullisesta hyödyntäen elokuvaan liittyvää käsitteistöä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehdytään läpileikkauksena elokuvan historiaan ja erilaisiin lajityyppeihin
- Opiskellaan elokuvan käsitteistöä ja keskustellaan, arvioidaan sekä tulkitaan elokuvia
- Elokuviksi valikoidaan opiskelijoiden ja opettajien yhdessä valitsemia elokuvia
- Opiskelija tutustuu myös elokuvan draaman kaareen, näyttelijän työhön (päärooli, vastustajat, puolustajat, neutraalit) tunnistamisen avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Keskustellaan elokuvista ja opitaan elokuva-alan käsitteitä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastellaan miten elokuva vaikuttaa yksilöön, yhteisöön ja kulttuureihin. Tutustutaan elokuvan lajityyppeihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty - hylätty. Hyväksytty opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa ja opintojakson harjoitusten suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan opettajien ja opiskelijoiden yhdessä valikoimiin elokuvan lajityyppeihin katsomalla elokuvia, tulkitsemalla niitä ja kenties jopa tuottamalla niitä.

Ei kenenkään ja kaikkien maa, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pyrkii tarkastelemaan subjektiivisesti ja monitieteisesti merkittäviä historian tapahtumia
- Opiskelija oppii työskentelemään pitkäjänteisesti yhden aiheen parissa
- Opiskelija oppii arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppimisen ja työskentelyn lähtökohtana käytetään opiskelijoiden omaa kiinnostusta historiallisiin tapahtumiin
- Opiskelija tuottaa monitieteisen projektin, jossa draaman, kuvataiteen tai musiikin keinoin hän eläytyy tai tarkastelee valitsemaansa historian ajanjaksoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tarkastellaan historian tapahtumia draaman, kuvataiteen ja/tai musiikin näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opitaan tuntemaan tarkemmin menneisyyden tapahtumia ja millaisia vaikutuksia niillä on ollut yhteisöjen ja kulttuurin kehitykseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen on taiteiden ja tieteiden välisen työskentelyn ytimessä. Vuorovaikutusta tutkitaan sekä fiktiivisissä asetelmissä että opiskelijaryhmän välisissä vuorovaikutustilanteissa. Opiskelu tapahtuu yhteistyössä, jossa koettavaksi ja tutkittavaksi nousevat vuorovaikutuksen ja yhteistyön sujuvuus ja esteet. Vuorovaikutuksen kysymykset nousevat luontevasti esiin osana ilmaisun havainnointia sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Kokemuksien sanoittaminen, merkitysten jakaminen opiskeluryhmän kanssa, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen ja muut keskustelut kehittävät kyvykkyyttä rakentavaan viestintään. Taiteiden (musiikki, kuvataide, draama) opiskelussa harjoitellaan tavoitteeseen tähtäävän työn prosessin ja raamien hahmottamista sekä itsenäisen työskentelyn että tiimityön organisointia. Tehtäväkeskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat mm. aikataulutus ja ajankäyttö, työnjako, tiedottaminen ja viestintä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty - hylätty. Hyväksytty opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa ja oman projektin monitieteistä tarkastelua.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla yhdistyvät historian, kuvataiteen, musiikin ja draaman oppiaineet. Opintojakson aikana tehdään erilaisia projekteja historian eri aikakausilta kuten sodat tms. merkittävät käännekohtat historiassa. Työskentelyä varten jakaudutaan opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan pienryhmiin aihealueittain. Voi toteuttaa myös oman projektin.

Meriretki, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää retkitaitoja, saada elämyksiä ja hyvinvointia luonnosta ja retkikumppaneiden seurasta sekä vahvistaa laaja-alaisen osaamisen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kestävä retkeily
- retken suunnittelu ja varustautuminen retkelle
- turvallisuus retkellä
- jokaisenoikeudet ja retkietiketti
- kestävän ja maukkaan retkiruuan valmistaminen maastossa
- hyvä olo luonnosta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tehdään kahden yön retki Saaristomeren ulkosaaaristoon, esimerkiksi Jurmoon tai Berghamniin. Retki suunnitellaan yhdessä ja ennen retkeä tutustutaan mm. jokaisenoikeuksiin, retkietikettiin, retkivarusteisiin ja kestäväan retkiruokailuun.

Eläinten kanssa, 1 op (TO6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskeluhyvinvoinnin lisääminen koira-avusteisella työskentelyllä
- tutustua syvemmin toislajisiin eläimiin
- saada kokemuksia, elämyksiä ja mielen hyvinvointia toislajisten eläinten seurassa
- tuoda esille keinoja, joilla voi vaikuttaa toislajisten eläinten hyvinvointiin
- synnyttää halua ottaa vastuuta toislajisten eläinten hyvinvoinnista ja sen seurauksena lisätä myös omaa mielen hyvinvointia
- vahvistaa laaja-alaisen osaamisen taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eläinavusteinen opiskeluhyvinvointi
- mielen hyvinvointia eläimistä
- toislajisten eläinten lajityypillinen elämä
- lemmikkieläinten ja tuotantoeläinten hyvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eläinten kanssa – opintojakso vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista. Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen ympäristön ja toislajisten eläinten hyvinvoinnin merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Opintojaksossa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eläinten kanssa - opintojakso ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin monitieteistä ja luovaa osaamista. Opintojakso harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eläinten kanssa - opintojakso antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eläinten kanssa - opintojakso kehittää opiskelijan ympäristöosaamista ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ja toislajisten eläinten ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opintojakso auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa eettisyyttä vaativissa pohdinnoissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa oppimisestaan ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarviointeista. Opiskelija voi näyttää osaamistaan ja oppimistaan monella eri tavalla, esimerkiksi ryhmä- ja parikeskusteluissa, erilaisissa tuntitehtävissä, retkillä ja vierailuilla sekä kokeissa ja testeissä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutkitaan, millaista on olla toislajinen eläin ja keinoihin, joilla voimme lisätä heidän hyvinvointiaan. Opintojakson aikana tutustutaan muun muassa lemmikkieläimiin, tuotantoeläimiin sekä eläintarhan eläimiin. Opintojaksossa opitaan mielenkiintoisia – salattujakin - asioita toislajisten eläinten elämästä sekä opitaan tulkitsemaan heidän käyttäytymistään ja lisäämään heidän hyvinvointiaan. Opintojakson aikana tehdään vierailuja kohteisiin, joissa voidaan tutustua toislajisiin eläimiin, esimerkiksi Salon seudun eläinsuojeluyhdistykseen, Tuulispään Eläinsuojelukeskukseen tai Korkeasaareen. Oppitunneille kutsutaan vierailijoita (tai haastatellaan ihmisiä), jotka työssään vastaavat toislajisten eläinten hyvinvoinnista. Opintojakson osallistujilla on mahdollisuus ideoida lisää itselleen sopivia sisältöjä ja toimintatapoja.

Arjen taidot ja luovuus I, 1 op (TO7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää laaja-alaista osaamistaan kädentaitoja harjoittamalla
- opiskelija valmistautuu korkeakouluopintoihin
- opiskelija toteuttaa luovasti omia ratkaisujaan arjessa
- opiskelija etsii omia vahvuuksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana työskennellään kädentaitojen parissa ja pohditaan arjen ratkaisuja opiskeluelämä silmällä pitäen.
- opintojaksossa voi osallistua kotitalouden työpajoihin tai käsitöiden työpajoihin.
- opintojaksossa suunnitellaan ratkaisuja omat vahvuudet tunnistaen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan itseohjautuvuutta ja arjen ongelmien ratkaisemista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdään projekteja yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan arjen ratkaisuja itsenäinen elämä silmällä pitäen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan kansainvälisiin trendeihin projektien kohdalla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Arjen taidot ja luovuus II, 1 op (TO8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää laaja-alaista osaamistaan kädentaitoja harjoittamalla
- opiskelija valmistautuu korkeakouluopintoihin
- opiskelija toteuttaa luovasti omia ratkaisujaan arjessa
- opiskelija etsii omia vahvuuksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana työskennellään kädentaitojen parissa ja pohditaan arjen ratkaisuja opiskeluelämä silmällä pitäen.
- opintojaksossa voi osallistua kotitalouden työpajoihin tai käsitöiden työpajoihin.
- opintojaksossa suunnitellaan ratkaisuja omat vahvuudet tunnistaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan itseohjautuvuutta ja arjen ongelmien ratkaisemista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdään projekteja yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan arjen ratkaisuja itsenäinen elämä silmällä pitäen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan kansainvälisiin trendeihin projektien kohdalla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kielenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määritellyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen.

Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Minä englanninkielisessä maailmassa, 4 op (ENA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyyden voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin

- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Erityisesti opintojakson alussa opiskelijat vahvistetaan opiskelijan tietoisuutta omasta kieli-identiteetistään. Tämän ohella keskiössä on kielenopiskelutaitojen monipuolistaminen. Kaikki kielitaito nähdään voimavarana, ja sitä arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan hyvinvointiosaamisen sekä minäpystyvyyden kasvattamisen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tekstien aihepiirit valitaan siten, että opiskelijan uteliaisuus englannin kieleen globaalina viestintävälineenä vahvistuu.

Erityisesti opintojakson loppupuolella huomio käännetään omasta identiteetistä siihen, miten status ja taustat vaikuttavat puhujan kieleen. Näin taidot toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa yhteyksissä, puhujien taustat huomioon ottaen, pääsevät syvenemään.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentavan vuorovaikutuksen kehittäminen ja vahvistaminen ovat opintojakson jälkimmäisen osan huomattavin tavoite, jota pyritään edistämään mahdollisimman monipuolisilla harjoittelumenetelmin ja vaihtelevin opiskeluympäristöin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsitellään aihepiirinä englannin asemaa maailmassa ja rakennetaan yhteyksiä myös kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten kielipolitiikkaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiirit: tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle, monikielisyys voimavarana, erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen, tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen, englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä, kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus, kansainväliset suhteet rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset, äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin, viestintätyyli erilaisissa medioissa.

Opintojakson aikana opiskelijoita rohkaistaan kehittämään kielitaitoaan ja monipuolistamaan kielenopiskelutaitojaan. Tavoitteena on, että opiskelija oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä. Opintojaksossa syvennetään käsitystä kielitietoisuudesta ja monikielisuudesta. Analysoidaan ja kehitetään taitoa käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä sekä esitellään kehittyvän kielitaidon taitotasoasteikko. Opintojakson jälkimmäisessä osassa tutustutaan tapoihin kehittää rakentavaa vuorovaikutusta, kehitetään sen strategioita ja ongelmanratkaisutaitoja sekä vahvistetaan vuorovaikutuksessa toimimisen taitoja sekä kielellistä itsetuntoa. Opintojakson aikana syvennetään tietoa englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta sekä laaditaan henkilökohtainen kieliprofiili.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri taiteita yhdistävänä kokonaisuutena tämä opintojakso avaa yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä luovaan osaamiseen. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Tavoitteena on tehdä omia tulkintoja erilaisista kieleen ja kulttuuriin liittyvistä teksteistä. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kielenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Käsitellään kulttuurin ja taiteen merkitystä yksilölle ja yhteisölle sekä vahvistetaan kulttuuriperintöjen tuntemista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan itseilmaisua identiteettien rakentumisessa. Tavoitteena on pystyä tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä. Lisäksi vahvistetaan taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiirit: luova toiminta, kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle sekä itseilmaisuus identiteetin rakentumisessa

Tavoitteena on tehdä omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä ja pystyä tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä. Harjoitellaan taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa tutustuttamalla opiskelijoita medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä vaikuttamisen välineisiin, kuten median rooliin asenteiden muokkaajana. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa kehitetään taitoa ilmaista ja arvioida mielipiteitä, argumentoida tiedon perusteella sekä arkisia ja institutionaalisia neuvottelemisen taitoja. Näin opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin, tietolähteisiin, oppimisympäristöihin ja tapoihin tuottaa tekstejä, tavoitteena hankkia, yhdistää, muokata, esittää ja arvioida tietoa. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiirit: vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa, ihmisoikeuskysymykset ja tasa-arvo, yksilön vastuut ja velvollisuudet sekä sananvapaus, neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset) sekä median rooli asenteiden muokkaajana.

Opintojaksossa tutustutaan medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin sekä kehitetään taitoja ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella. Erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hyödynnetään tiedon hankkimiseksi, yhdistämiseksi, muokkaamiseksi, esittämiseksi ja arvioimiseksi.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson huomattavana aihepiirinä ovat englanti tieteen kielenä, opiskelijoita kiinnostavat tieteen- ja tiedonalat sekä erilaiset tulevaisuudenvisiot, joista kaikki avaavat yhtymäkohtia useaan oppiaineeseen. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opintojakson aikana tutustutaan tieteellisen tekstin piirteisiin, kehitetään lähdekriittisyyttä sekä jäsennellyn raportoinnin taitoa itseä kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan opettelemalla käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja yleistajuisissa teksteissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaalit ympäristökysymykset ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojakson aikana tutustutaan kestävää tulevaisuutta rakentaviin innovaatioihin ja mahdollisuuksiin ratkaista monimutkaisia ongelmia, ja näin vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiirit: opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat, erilaiset tulevaisuudenvisiot, kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia, yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Opintojakson aikana opitaan käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja. Lisäksi kehitetään jäsennellyn raportoinnin taitoja havainnoista itseä kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aihepiirien avulla opiskelijaa ohjataan pohtimaan itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren arjen ja talouden hallintaa. Lisäksi hän vahvistaa tietämystään opinto- tai urasuunnitelmille tyypillisistä tekstilajeista. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä kansainvälisessä ympäristössä toimimiseen. Opintojakson mahdollistamat taidot helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin ja työelämäään ulkomailla.

Vuorovaikutusosaaminen

Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, jotta hän rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Kehitettävät itseilmaisun elementit liittyvät muodollisempiin asiayhteyksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Keskeiset sisällöt: jatko-opinto- ja urasuunnitelmat, kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina sekä itsenäistyvän, työelämäään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Opintojakson aikana vahvistetaan tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille. Tavoitteena on rohkaistua englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Aiemmin luotua kieliprofiiliä täydennetään tulevaisuuden tarpeita varten.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa mahdollistetaan myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen taito oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojakson aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi, mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisissä projekteissa. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa laajennetaan rakentavan vuorovaikutuksen hallintaa osallistumalla laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin, esimerkiksi liittyen kansainvälisiin sopimusneuvotteluihin. Tavoitteena on harjaantua rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurisista syistä ole.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa kehitetään ajattelun taitoja syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi kielitaitoa hyödyntämällä sekä vahvistetaan tiedonhakutaitoja erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisältö:

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos

- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Tavoitteena on vahvistaa tiedonhakutaitoja erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta, kehittää ajattelun taitoja hyödyntämällä kielitaitoa erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi, sekä osallistua myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson keskiössä on ryhmässä toimiminen, empatia, hyvät tavat ja rakentava suullinen vuorovaikutus. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään dialogisesti. Tutkimalla yksityiskohtaisesti rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä ja omaksumalla sen taitoja opiskelija harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito syventää opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoaa mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kannustaa opiskelijaa hyödyntämään vähäistäkin englannin taitoaan. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja.

Siinä käytetään monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa käytetään apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana. Suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojakson aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta saatuun arvosanaan. Viimeksi mainitusta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan suullisen vuorovaikutuksen taitoja. Lisäksi vaihdistetaan taitoa ymmärtää kielen eri variantteja ja erilaisten taustojen vaikutusta puhetilanteisiin sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Opintojaksossa hyödynnetään oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsiteltyjä aiheita, joita täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Kohti päättökoetta ja jatko-opintoja, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan kielioppirakenteita ja syvennetään vaativien rakenteiden hallintaa.
- syvennetään kielenopiskelun strategioita sekä lukion päättökoetta että jatko-opintoja varten.
- Vahvistetaan prosessimaisen kirjallisen tuottamisen taitoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Päättökokeen, erityisesti kuullun ymmärtämisen osion tehtävätyypit
- Englannin pitkässä oppimäärässä käytetyt kielioppirakenteet
- Oman tekstin suunnittelu ja korjaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vaivaton vuorovaikutus ja tarkoituksenmukainen viestintä edellyttävät englannin pitkän oppimäärän taitotasolla kasvavaa tarkkuutta kielioppirakenteiden nyanssien hallinnassa.

Rakentavan vuorovaikutuksen taitoja omaksumalla opiskelija harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaamisen ja minäpystyvyyden kasvattaminen mahdollistetaan arvostamalla ja hyödyntämällä kaikkea jo olemassa olevaa kielitaitoa. Opiskelija syventää prosessimaisen kirjallisen tuottamisen taitoa ja kehittää kielenopiskelun strategioitaan, arvioiden samalla oman oppimisensa edistymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämä opintojakso aloittaa englannin lukio-oppimäärän kertaamisen, ja siinä keskitytään kielioppirakenteisiin sekä kuullun ymmärtämiseen. Vahvistetaan aiemmin opittuja kielioppirakenteita ja syvennetään vaativien rakenteiden hallintaa. Lisäksi syvennetään oman tekstin tarkistamisen taitoja ennen kaikkea kielioppirakenteiden osalta. Päätöskokeen tehtävätyypeistä harjoitellaan erityisesti kuullun ymmärtämisen tehtäviä. Näin syvennetään kielenopiskelun strategioita sekä päätöskoea että jatko-opintoja varten.

Opintojakso soveltuu englannin lukio-opintojaan viimeisteleville opiskelijoille.

Englannin kertaus, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään aiempien opintojaksojen sisältöjä ja kielitaidon osa-alueita opiskelijoiden tarpeen mukaan.
- Annetaan vahva pohja päätöskokeeseen kertaamiselle ja itseohjautuvalle englannin opiskelulle lukion jälkeen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskitytään luetun ymmärtämiseen, keskeisen sanaston kertaamiseen, kirjalliseen ilmaisuun ja sanaston ongelmakohtiin.
- Päätöskokeen tehtävätyyppejä harjoitellaan aktiivisesti, kirjallisen kokeen tehtävätyyppeihin painottuen.
- Opintojakson päätteeksi järjestetään preliminäärikoe.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen taitoja omaksumalla opiskelija harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Hyvinvointiosaaminen

Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä vahvistaa opiskelijan sekä minäpystyvyyttä niin päättökokeeseen kertausta, jatko-opintoja kuin itseohjautuvaa englannin opiskelua silmällä pitäen. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri temaattisten aihepiirien sisältöjä kertaavana opintojaksona vahvistetaan yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä monitieteiseen ja luovaan osaamiseen. Tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksyttävästä suorittamisesta saa suoritusmerkinnän. Arviointi on formatiivista ja summatiivista. Se ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opiskelijan määrittelemän tavoitteen mukaiseen osaamiseen, keskeisten sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin sekä oppimisen edistämistä tukeviin työskentelytaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta suhteessa opiskelijan tavoitteisiin pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa jatketaan englannin kertausta opiskelijan yksilölliset tavoitteet huomioiden, tavoitteena vahva pohja päättökokeeseen valmistautumiselle ja itseohjautuvalle englannin opiskelulle myös lukion jälkeen. Päättökokeen tehtävätyyppejä harjoitellaan aktiivisesti, painottuen luetun ymmärtämiseen, keskeisen sanaston kertaamiseen, kirjalliseen ilmaisuun ja sanaston ongelmakohtiin.

Opintojakso soveltuu englannin lukio-opintojaan viimeisteleville opiskelijoille ja sen päätteeksi järjestetään preliminäärikoe.

Tukea kielen hallintaan, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan kerraten tai syventäen opiskelijan englannin kielen hallintaa yksilöllisen tarpeen mukaan.
- Lisätään tietoisuutta omista oppimistavoista ja vahvuuksista kielten opiskelijana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakohtaisesti määriteltävät osat englannin pitkän oppimäärän sisällöstä, kuten valikoidut osat kielioppirakenteista, valikoidut sanastoalueet, tekstin tulkintataidot, kirjallinen ilmaisu ja kielenopiskelun strategiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pureudutaan juuri niihin osa-alueisiin, joissa opiskelija tarvitsee eniten tukea ja lisäharjoitusta. Kaikkea opiskelijalla jo olevaa kielitaitoa arvostetaan. Lisäämällä opiskelijan tietoisuutta omista vahvuuksista kasvatetaan minäpystyvyyttä ja ja vahvistetaan opiskelijan mahdollisuuksia hyödyntää koko potentiaaliaan kielten opiskelussaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisesta tämän opintojakson keskiössä ovat kirjallinen vuorovaikutus ja tekstien tulkintataidot. Näiden konkretisoituminen riippuu opiskelijan yksilöllisestä tarpeesta, mikä määritellään opintojakson alussa. Tavoitteena on mahdollistaa minäpystyvyyttä ja rakentavaa vuorovaikutusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tässä opintojaksossa on opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaan mahdollista vahvistaa kirjallista ilmaisutaitoa sekä hänen taitojaan käyttää englantia tiedonhaun välineenä muissa oppiaineissa. Tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S)

Arviointi muodostuu formatiivisesta summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat siihen englannin oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, mikä määritellään opiskelijan yksilölliseksi opintojakson sisällöksi, ja sillä pyritään tukemaan opiskelijan opiskelutaitojen kehittymistä. Itsearviointia käytetään oman osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnissa käytetään apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso soveltuu niille opiskelijoille, jotka kaipaavat tukea tai lisäharjoitusta englannin opinnoissaan missä tahansa lukion vaiheessa. Opintojaksossa kerrataan ja harjoitellaan opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaan englannin perusrakenteita ja keskeistä sanastoa sekä vahvistetaan kielenopiskelun strategioita. Opiskeltavina asioina voivat olla mm. kielioppi, valikoidut sanastoalueet, luetun ymmärtäminen ja kirjallinen ilmaisu.

Englanninkielinen media, kulttuuri ja luova kirjoittaminen, 2 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan englanninkieliseen kaunokirjallisuuteen ja sen lajeihin klassikoiden avulla .
- Perehdytään ajankohtaiseen uutisointiin eri medioissa.
- Tutustutaan vaikuttamisen keinoihin englanninkielisessä kirjallisuudessa ja eri medioissa.
- Kartutetaan haastavaa sanastoa englannin opintoja ja jatko-opintoja mielessä pitäen.
- Harjoitellaan luovan tarinankerronnan keinoja sekä eri mediasisältöjen ja kaunokirjallisten tekstien tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Englanninkielisen kaunokirjallisuuden lajit
- ajankohtainen uutisointi eri medioissa
- Vaikuttamisen keinot englanninkielisessä mediassa
- Luovan tarinankerronnan keinot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennetään monipuolisesti englanninkielisen kirjallisen kulttuurin tuntemusta ja englannin asemasta maailmanlaajuisen viestinnän välineenä. Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Nämä syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia luovaan yhteistyöhön.

Vuorovaikutusosaaminen

Syvennetään aiemmissa opintojaksoissa hankittuja rakentavan vuorovaikutuksen taitoja sen tekijöitä tutkimalla ja omaksumalla vaikuttamisen keinoja kirjallisessa ilmaisussa, oli sitten kyseessä uutisointi tai kaunokirjallisuus. Näin opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso avaa yhtymäkohtia samojen aihepiirien käsittelyyn äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Asiakokonaisuuksia, kysymyksiä ja ratkaisuja työstetään vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Tässä opintojaksossa avataan mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan hakea uusia, luovia tarkastelukulmia asioihin. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen, keskeisten

sisältöjen hallintaan, opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin, opintojakson laaja-alaiseen osaamiseen sekä opiskelijan opiskelutaitoihin.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa tutustutaan englanninkieliseen kaunokirjallisuuteen ja sen lajeihin klassikoiden avulla sekä perehdytään ajankohtaiseen uutisointiin eri medioissa. Siinä selvitetään, miten kirjallisin keinoin on voitu muuttaa maailmaa, sekä harjoitellaan luovan tarinankerronnan taitoja. Opintojaksossa syvennetään pakollisten ja syventävien englannin opintojaksojen sisältöjen hallintaa, joten se sopii englannin lukio-opintojen jälkimmäiselle puoliskolle.

7.20.2. Vieraat kielet, Saksa B2 (VKSAB2)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Minun arkeni, 2 op (VKSAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan varmuus saksan kielen oppijana vahvistuu. Hänen ymmärryksensä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista lisääntyy.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan itsevarmuus käyttää saksan kieltä lisääntyy viestintätilanteissa, joiden aihepiirit ovat jo tuttuja. Hän hallitsee yhä paremmin myös kulttuurisidonnaisia tapoja toimia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vahvistetaan opiskelijan peruskoulussa saavuttamaa perustason kielitaitoa. Aihepiirit, esim. vapaa-aika ja harrastukset, ovat myös pääosin tuttuja. Opintojaksossa kerrataan kielen perusrakenteet ja vahvistetaan opiskelijan taitoa selviytyä arkisissa asiointitilanteissa.

Matkalla maailmalla, 2 op (VKSAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan tietoisuus saksan kielen ja kulttuurin levinneisyydestä maailmalla lisääntyy. Hänen ymmärryksensä kulttuurien moninaisuudesta vahvistuu. Hän pohtii tapojen ja perinteiden eroja ja yhtäläisyyksiä toisaalta saksankielisen kulttuurialueen sisällä, toisaalta kulttuurialueen ulkopuolelta tulevan silmin. Samoin, miltä Suomi ja suomalainen kulttuuriperinne näyttää muiden silmin katsottuna.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää, että pelkkä kielen osaaminen ei vielä takaa täysin onnistunutta vuorovaikutusta. Kehon kielellä - ilmeillä ja eleillä - on tärkeä merkityksensä kommunikaatiossa. Tunteilla eri kulttuureille tyypillisiä kehonkielen piirteitä tulee varmemmin oikein ymmärretyksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mitä on saksalaisuus saksankielisten maiden rajojen ulkopuolella? Millaisena saksankielisestä kulttuurista tullut näkee Suomen ja suomalaisuuden? Neljännessä opintojaksossa matkataan Saksan rajojen ulkopuolelle ja tutustutaan saksankielisiin kulttuureihin maailmalla. Lisäksi katsotaan Suomea uusin, saksankielisestä kulttuurista tulleen silmin. Opintojaksossa tutustutaan saksalaisiin tapoihin ja perinteisiin ja pohditaan, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä niissä on suomalaisiin verrattuna. Viestinnässä perehdytään eleiden ja ilmeiden merkitykseen kommunikaatiossa.

Hyvinvointi, 2 op (VKSAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii omalle hyvinvoinnille tärkeitä asioita, ihmissuhteita ja terveellistä elämää sekä miten nykYTEknologia vaikuttaa ihmisten elämään ja miten tärkeä osa sillä on opiskelijan omassa elämässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle hyvän mahdollisuuden hyödyntää muissa oppiaineissa hankkimiaan tietoja pohtiessaan vaikka terveellisten elämäntapojen merkitystä tai nopean digitalisaation vaikutusta elämäämmme.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa pohditaan, mitä on hyvä elämä. Miten eri elämänvaiheet vaikuttavat käsitykseemme hyvästä elämästä? Mikä merkitys hyvillä ihmissuhteilla ja terveellisillä elämäntavoilla on omaan hyvinvointiin? Pohditaan myös nykYTEknologian ja keksintöjen vaikutusta ja merkitystä ihmisten elämään ja hyvinvointiin.

Kulttuuri, 2 op (VKSAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti kulttuurin eri osa-alueisiin ja pohtii niiden merkitystä omassa elämässä ja yhtymäkohtia esim. musiikin, kuvataiteen ja kirjallisuuden opinnoissa saamiinsa tietoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija pääsee tutustumaan saksankielisen alueen kulttuuri-ilmiöihin. Hän oivaltaa, miten kohdekielen osaaminen lisää kielialueen kulttuurin ymmärtämistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa lähdetään kulttuurimatkalle saksankieliseen maailmaan. Matkalla tutustutaan monipuolisesti erilaisiin kulttuuriaiheisiin ajankohtaisuutta unohtamatta. Lisäksi opitaan kertomaan, miten eri kulttuuri-ilmiöt näkyvät omassa elämässä ja harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista.

Opiskelu ja työelämä, 2 op (VKSAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tulevaisuudensuunnitelmat ovat tärkeä osa nuoren elämää. Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen jatko-opinnoissa ja työelämässä ja häntä kannustetaan kieltenopiskelun jatkamiseen myös lukion jälkeen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu koulutusjärjestelmän ja työelämän tarjoamiin erilaisiin mahdollisuuksiin ja ymmärtää kieliopinnoissa kertyneiden taitojen merkityksen osana tulevaisuuttaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määrätyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mitä lukion jälkeen? Tässä opintojaksossa katseet ovat vahvasti tulevaisuudessa: jatko-opinnoissa, työelämässä ja tulevaisuudensuunnitelmissa.

Media, 2 op (VKSAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Opintojakso antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa tutustuttamalla opiskelijoita medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan saksankielisiin medioihin ja niissä esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin.

Kestävä elämäntapa, 2 op (VKSAB27)**Opintojakson moduulit**

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Eettisyys ja ympäristöosaaminen**

Opintojaksossa pohditaan omien tapojen ja valintojen vaikutusta ympäristöllemme kestävän elämäntavan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aiheita ovat erilaiset asuin ympäristöt, luonto ja kestävä elämäntapa. Tutustumme ihmisiin erilaisissa elinympäristöissä ja pohdimme valintojemme merkitystä maapallolle. Millaisen maailman jätämme tuleville sukupolville?

Kansainvälisyys, 2 op (VKSAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Opiskelijan ymmärrys monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä syventyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aiheita ovat kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö sekä kielitaitovaatimukset jatko-opinnoissa.

7.20.3. Vieraat kielet, saksa B3 (VKSAB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Hauska tutustua!, 2 op (VKSAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija osaa hyödyntää jo osaamiaan kieliä saksan kielen opiskelussa. Hänen kieli- ja kulttuuriosaamisensa vahvistuu. Opiskelija tuntee itselle sopivat tavat oppia ja opiskella kieliä ja käyttää niitä aktiivisesti myös saksan kielen opiskelussa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan alusta asti rohkeasti käyttämään saksan kieltä. Näin häntä autetaan huomaamaan, että vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tulla ymmärretyksi. Tilanteissa, joissa kielelliset tai kulttuuriset tekijät vaikeuttavat viestin välittymistä, häntä ohjataan käyttämään erilaisia kompensoivia vuorovaikutusstrategioita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan saksan kieleen ja sen asemaan maailmassa sekä pohditaan saksan kielen suhdetta opiskelijan jo opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Opiskelussa painottuu suullinen vuorovaikutus. Keskeistä on rutiininomaiset viestintätilanteet ja niissä kulttuurille ominaisella tavalla toimiminen. Opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia ja viestinnän kannalta keskeisiä kielen rakenteita.

Arjen kohtaamisia, 2 op (VKSAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan kuva itsestään saksan kielen opiskelijana samoin kuin hänen kieli- ja kulttuuriosaamisensa vahvistuvat edelleen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu yhä enemmän käyttämään saksan kieltä kertoessaan perheestään ja arjestaan. Hän harjoittelee myös arkisista asiointitilanteista selviämistä saksan kielellä. Hän osaa tarvittaessa käyttää korvaavia viestintästrategioita tullakseen ymmärretyksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelija oppii kertomaan itsestään, lähipiiristään ja omasta arjestaan. Viestinnässä painottuu edelleen suullinen vuorovaikutus. Harjoitellaan erilaisia arjen asiointitilanteita ja niissä kulttuurille ominaisella tavalla toimimista. Vahvistetaan kielen perusrakenteiden hallintaa.

Minun arkeni, 2 op (VKSAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan varmuus saksan kielen oppijana vahvistuu. Hänen ymmärryksensä monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista lisääntyy.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan itsevarmuus käyttää saksan kieltä lisääntyy viestintätilanteissa, joiden aihepiirit ovat jo tuttuja. Hän hallitsee yhä paremmin myös kulttuurisidonnaisia tapoja toimia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vahvistetaan opiskelijan aiemmissa opintojaksoissa saavuttamaa perustason kielitaitoa. Aihepiirit, esim. vapaa-aika ja harrastukset, ovat myös pääosin tuttuja.. Opintojaksossa kerrataan kielen perusrakenteet ja vahvistetaan opiskelijan taitoa selviytyä arkisissa asiointitilanteissa.

Matkalla maailmalla, 2 op (VKSAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan tietoisuus saksan kielen ja kulttuurin levinneisyydestä maailmalla lisääntyy. Hänen ymmärryksensä kulttuurien moninaisuudesta vahvistuu. Hän pohtii tapojen ja perinteiden eroja ja yhtäläisyyksiä toisaalta saksankielisen kulttuurialueen sisällä, toisaalta kulttuurialueen ulkopuolelta tulevan silmin. Samoin, miltä Suomi ja suomalainen kulttuuriperinne näyttää muiden silmin katsottuna.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää, että pelkkä kielen osaaminen ei vielä takaa täysin onnistunutta vuorovaikutusta. Kehon kielellä - ilmeillä ja eleillä - on tärkeä merkityksensä kommunikaatiossa. Tuntamalla eri kulttuureille tyypillisiä kehonkielen piirteitä tulee varmemmin oikein ymmärretyksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mitä on saksalaisuus saksankielisten maiden rajojen ulkopuolella? Millaisena saksankielisestä kulttuurista tullut näkee Suomen ja suomalaisuuden? Neljännessä opintojaksossa matkataan Saksan rajojen ulkopuolelle ja tutustutaan saksankielisiin kulttuureihin maailmalla. Lisäksi katsotaan Suomea uusin, saksankielisestä kulttuurista tulleen silmin. Opintojaksossa tutustutaan saksalaisiin tapoihin ja perinteisiin ja pohditaan, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä niissä on suomalaisiin verrattuna. Viestinnässä perehdytään eleiden ja ilmeiden merkitykseen kommunikaatiossa.

Hyvinvointi, 2 op (VKSAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pohtii omalle hyvinvoinnille tärkeitä asioita, ihmissuhteita ja terveellistä elämää sekä miten nykYTEknologia vaikuttaa ihmisten elämään ja miten tärkeä osa sillä on opiskelijan omassa elämässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle hyvän mahdollisuuden hyödyntää muissa oppiaineissa hankkimiaan tietoja pohtiessaan vaikka terveellisten elämäntapojen merkitystä tai nopean digitalisaation vaikutusta elämäämme.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa pohditaan, mitä on hyvä elämä. Miten eri elämänvaiheet vaikuttavat käsitykseemme hyvästä elämästä? Mikä merkitys hyvillä ihmissuhteilla ja terveellisillä elämäntavoilla on omaan hyvinvointiin? Pohditaan myös nykYTEknologian ja keksintöjen vaikutusta ja merkitystä ihmisten elämään ja hyvinvointiin.

Kulttuuri, 2 op (VKSAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu monipuolisesti kulttuurin eri osa-alueisiin ja pohtii niiden merkitystä omassa elämässä ja yhtymäkohtia esim. musiikin, kuvataiteen ja kirjallisuuden opinnoissa saamiinsa tietoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija pääsee tutustumaan saksankielisen alueen kulttuuri-ilmiöihin. Hän oivaltaa, miten kohdekielen osaaminen lisää kielialueen kulttuurin ymmärtämistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa lähdetään kulttuurimatkalle saksankieliseen maailmaan. Matkalla tutustutaan monipuolisesti erilaisiin kulttuuriaiheisiin ajankohtaisuutta unohtamatta. Lisäksi opitaan kertomaan, miten eri kulttuuri-ilmiöt näkyvät omassa elämässä ja harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista.

Opiskelu ja työelämä, 2 op (VKSAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tulevaisuudensuunnitelmat ovat tärkeä osa nuoren elämää. Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen jatko-opinnoissa ja työelämässä ja häntä kannustetaan kieltenopiskelun jatkamiseen myös lukion jälkeen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu koulutusjärjestelmän ja työelämän tarjoamiin erilaisiin mahdollisuuksiin sekä pohtii tulevaisuutta myös talouden näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mitä lukion jälkeen? Tässä opintojaksossa katseet ovat vahvasti tulevaisuudessa: jatko-opinnoissa, työelämässä ja tulevaisuudensuunnitelmissa.

Media, 2 op (VKSAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi on summatiivista ja formatiivista ja perustuu opiskelijan tietoihin, taitoihin ja työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan kokeet ja testit, tehtävien tekeminen, työskentely- ja vuorovaikutustaidot, suullinen osaaminen sekä opintojaksolle määritetyn laaja-alaisen

osaamisen toteutuminen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Arviointia ja kannustavaa palautetta opiskelun sujumisesta pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan saksankielisiin medioihin ja niissä esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävänsä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä

globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärtämään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävä kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenynteitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimustyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opitaan hyvinvointiyhteiskunnan toiminta, yhteisvastuu ja tutustutaan erilaisiin hyvinvointivaltiomalleihin. Oppilaalle tulee tutuksi myös poliittinen päätöksentekojärjestelmä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytetään sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä harjoittavia työmuotoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Opintojakso keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*

- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan erilaisiin esseevaihtoehtoihin vastaamista ja ymmärretään lähdekriittisyyttä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla käsitellään talouskasvun mahdollisuuksia ja niiden rajoituksia, talouden ympäristövaikutuksia sekä kiertotaloutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Taloustieteisiin pohjautuva opintojakso johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Opintojaksolla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävä kehityksen näkökulmasta.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastomuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan globalisaation syntyä ja sen hyötyjä ja haittoja niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan eurooppalaisen yhdentymisen historian vaiheita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Opintojakson toinen keskeinen sisältö on turvallisuuspolitiikka. Opintojakson aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnan pelisääntöjä ja kansalaisten perusoikeuksien merkitystä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan Suomen perustuslain merkitystä yksilön perusoikeuksien, oikeusvaltiokäsitteen ja demokratian kannalta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10), joka muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista, joissa pyritään huomioimaan opintojakson keskeisten tavoitteiden lisäksi opintojaksolle määritettyjen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Arviointia pyritään antamaan monipuolisesti jo opintojakson aikana työskentelystä ja tehdyistä tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Lisäksi opintojaksolla tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Yhteiskuntaopin kertausta ylioppilaskirjoituksiin, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja täydennetään yhteiskuntaopin opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja täydennetään yhteiskuntaopin opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kerrataan erilaisiin esseevaihtoehtoihin vastaamista ylioppilaskirjoituksia varten.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla seurataan ajankohtaisia ilmiöitä ja uutisia lähdekriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opintojakson tehtäviin ja kokeeseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (hyväksytty-hylätty).

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan ja täydennetään yhteiskuntaopin opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten.

7.22. Yrittäjyys ja bisnes (YBI)

Opintojaksot

Yrittäjyys käytännössä, 2 op (YBI1)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kehitetään yrittäjämäistä asennetta osallistumalla aktiivisesti oman koulun tai yhteistyökumppaneiden järjestämiin yrittäjyyslähtöisiin tapahtumiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi 4H-yritys, Vuosi yrittäjänä -ohjelma sekä Salon kaupungin ja yrittäjien järjestämät tapahtumat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kehitetään yrittäjämäistä asennetta osallistumalla aktiivisesti oman koulun tai yhteistyökumppaneiden järjestämiin yrittäjyyslähtöisiin tapahtumiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi 4H-yritys, Vuosi yrittäjänä -ohjelma sekä Salon kaupungin ja yrittäjien järjestämät tapahtumat.

Oman talouden hallinta, 2 op (YBI2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisia opintojaksoja toiselle asteelle. Nuoret oppivat kaupallista osaamista, oman talouden hallintaa, sijoittamista, yrittäjyyttä ja tulevaisuuden työelämätaitoja, joilla he menestyvät globaalissa toimintaympäristössä. Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisen bisnesopintojaksokokonaisuuden toiselle asteelle. Kurssit perustuvat viimeisimpiin pedagogisiin ratkaisuihin (Oivaltava oppiminen, prof. Lonka 2015) ja yritysten tarjoamiin materiaaleihin oikeasta liike-elämästä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on perehdyttää opiskelijaa oman talouden hallintaan. Tavoitteena on, että oman talouden hallinta koetaan merkityksellisenä osana hyvää elämää ja nuori haluaa kantaa vastuuta taloudestaan sekä tulla toimeen omillaan. Oppimateriaali herättelee nuorta hahmottamaan ympärillään olevia globaalin talouden ilmiöitä. Oppimateriaalin opiskeltuaan nuori ymmärtää paremmin talouden merkityksen yhteiskunnalle ja oman talouden hallinnan merkityksen omassa elämässään. Materiaalin avulla nuori oppii ja vahvistaa taitojaan oman talouden hallinnasta ja itseluottamus omaan talouteen vahvistuu. Nuori oppii tienaamisesta, vastuullisesta kuluttamisesta, säästämisestä ja sijoittamisesta, vakuuttamisesta sekä luotonotosta. Nuorelle tarjotaan tiedon lisäksi konkreettisia apuvälineitä oman talouden hallintaan. Näitä käyttäessä lisääntyy ymmärrys oman talouden kokonaiskuvasta, etenkin tuloista ja menoista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on perehdyttää opiskelijaa oman talouden hallintaan. Tavoitteena on, että oman talouden hallinta koetaan merkityksellisenä osana hyvää elämää ja nuori haluaa kantaa vastuuta taloudestaan sekä tulla toimeen omillaan.

Työelämäosaaminen, 2 op (YBI3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisia opintojaksoja toiselle asteelle. Nuoret oppivat kaupallista osaamista, oman talouden hallintaa, sijoittamista, yrittäjyyttä ja tulevaisuuden työelämätaitoja, joilla he menestyvät globaalissa toimintaympäristössä. Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisen bisnesopintojaksokokonaisuuden toiselle asteelle. Kurssit perustuvat viimeisimpiin pedagogisiin ratkaisuihin (Oivaltava oppiminen, prof. Lonka 2015) ja yritysten tarjoamiin materiaaleihin oikeasta liike-elämästä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työelämäosaamisen oppimateriaalin avulla nuorta kannustetaan suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja vahvistamaan omia jatko-opinto- ja työelämävalmiuksiaan. Nuori oppii työelämätietoja- ja taitoja, joista on hyötyä muuttuvassa työelämässä. Monipuolisten tehtävien avulla nuori valmistautuu työnhakuun ja oman osaamisensa tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Nuoren käsitystä erilaisista urapoluista kasvatetaan ja hän oppii työllistymisen eri muodoista. Nuori oppii myös tietoja ja taitoja, jotka auttavat häntä toimimaan työyhteisön jäsenenä. Materiaalissa korostetaan vuorovaikutusosaamista, kuten yhteistyö- ja neuvottelutaitoja. Tärkeänä työelämätaitona tuodaan esille myös yhdenvertaisuuden huomioiminen. Nuori oppii ymmärtämään entistä moninaisempien toimintaympäristöjen rikkauden. Oppimateriaalissa puhutaan myös työhyvinvoinnista. Nuori oppii, mitä asioita työhyvinvointiin liittyen on hyvä ottaa huomioon. Nuorta kannustetaan huolehtimaan terveydestään ja toimintakyvystään ja arvioimaan toimintaympäristöään. Lisäksi puhutaan yksilön ja työyhteisön vastuista ja siitä, mitä mahdollisissa ongelmatilanteissa voi tehdä. Materiaali sisältää tietoa myös muista tulevaisuuden työelämään ennakoiduista vaikuttajista kuten esimerkiksi tekoälystä ja datan hyödyntämisestä. Lukion opetussuunnitelmaan oppimateriaali linkittyy tulevaisuuden työelämän tarpeisiin vastaamiseen. Materiaalia voidaan hyödyntää elämänhallinnan taitojen, yhteiskunnallisen osaamisen ja laaja-alaisen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Työelämäosaamisen oppimateriaalin avulla nuorta kannustetaan suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja vahvistamaan omia jatko-opinto- ja työelämävalmiuksiaan. Nuori oppii työelämätietoja- ja taitoja, joista on hyötyä muuttuvassa työelämässä. Monipuolisten tehtävien avulla nuori valmistautuu työnhakuun ja oman osaamisensa tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Nuoren käsitystä erilaisista urapoluista kasvatetaan ja hän oppii työllistymisen eri muodoista.

Yrittäjyysosaaminen, 2 op (YBI4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisia opintojaksoja toiselle asteelle. Nuoret oppivat kaupallista osaamista, oman talouden hallintaa, sijoittamista, yrittäjyyttä ja tulevaisuuden työelämätaitoja, joilla he menestyvät globaalissa toimintaympäristössä. Yrityselämän nuoret sukupolvet tarjoaa digitaalisen bisnesopintojaksokokonaisuuden toiselle asteelle. Kurssit perustuvat viimeisimpiin pedagogisiin ratkaisuihin (Oivaltava oppiminen, prof. Lonka 2015) ja yritysten tarjoamiin materiaaleihin oikeasta liike-elämästä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyysosaamisen oppimateriaalin avulla nuori tutustuu yrittäjyyteen ja oppii aloitteellisuutta, suunnitelmallisuutta, ideointia ja luovuutta. Oppimateriaali tarjoaa nuorelle valmiuksia yrittäjäksi ryhtymiseen tiedon, tehtävien ja erilaisten esimerkkien ja mallien avulla. Oppimateriaali kannustaa pohtimaan yrittäjyyttä yhtenä uravaihtoehtona, mutta samalla antaa perustietoa yrittäjyyden ja työn merkityksellisyydestä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Oppimateriaali sopii siis niin yrittäjäksi kuin työntekijäksi myöhemmin työelämässä siirtyvälle toisen asteen opiskelijalle. Oppimateriaalin avulla nuori oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan, havainnoimaan liiketoimintamahdollisuuksia ja tuotteistamaan osaamistaan. Oppimateriaalin kautta hahmotetaan myös yrityksen

pyörittämiseen liittyviä taloudellisia näkökulmia, opiskellaan erilaisista yritysmuodoista ja eri yritysmuotoihin liittyvistä toimintaperiaatteista ja ominaispiirteistä. Näihin liittyen käsitellään myös yrittäjyyteen liittyviä vastuita ja velvollisuuksia. Oppimateriaalin parissa harjoitellaan myös myynnin ja asiakaspalvelun perusteita, pohditaan asiakasryhmien tunnistamista ja markkinoinnin perusperiaatteita. Materiaalissa kuvaillaan myös, mitä verkostot ovat ja opetetaan verkostoitumisen merkityksestä tämän päivän työelämässä. Materiaalissa käydään läpi myös vastuullisen liiketoiminnan eri osa-alueita ja kiertotaloutta sekä niiden mahdollisuuksia. Lukion opetussuunnitelmaan oppimateriaali linkittyy työelämävalmiuksien luomiseen erityisesti yrittäjyyden näkökulmasta, talousmatematiikan tavoitteiden mukaiseen opetukseen, opinto-ohjauksen yrittäjyyteen liittyvään opetukseen. Lisäksi materiaali linkittyy vahvasti yhteiskuntaopin opettamiseen. Lukiolain mukaan nuorella pitää olla mahdollisuus kehittää yrittäjyysosaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Yrittäjyysosaamisen oppimateriaalin avulla nuori tutustuu yrittäjyyteen ja oppii aloitteellisuutta, suunnitelmallisuutta, ideointia ja luovuutta. Oppimateriaali tarjoaa nuorelle valmiuksia yrittäjäksi ryhtymiseen tiedon, tehtävien ja erilaisten esimerkkien ja mallien avulla. Oppimateriaali kannustaa pohtimaan yrittäjyyttä yhtenä uravaihtoehtona, mutta samalla antaa perustietoa yrittäjyyden ja työn merkityksellisyydestä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle.

Lukiolaisen sijoittajakoulu, 2 op (YBI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskellaan sijoittamisen ja osakesäästämisen perusteita innostavalla tavalla. Sijoittajakoulussa perehdytään sijoittamiseen ja oman talouden hallintaan liittyviin teemoihin. Mitään ennakotietoja tai osaamista sijoittamisesta ei tarvita. Sijoitusvaihtoehtojen tarkastelun ohella opiskelijat laativat itselleen säästämissuunnitelman, johon merkitään kuukausitulot, säästämistavoite ja säästöille soveliaita sijoituskohteita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskellaan sijoittamisen ja osakesäästämisen perusteita innostavalla tavalla. Sijoittajakoulussa perehdytään sijoittamiseen ja oman talouden hallintaan liittyviin teemoihin. Mitään ennakotietoja tai osaamista sijoittamisesta ei tarvita. Sijoitusvaihtoehtojen tarkastelun ohella opiskelijat laativat itselleen säästämissuunnitelman, johon merkitään kuukausitulot, säästämistavoite ja säästöille soveliaita sijoituskohteita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan sijoittamisen ja osakesäästämisen perusteita innostavalla tavalla. Sijoittajakoulussa perehdytään sijoittamiseen ja oman talouden hallintaan liittyviin teemoihin. Mitään ennakkotietoja tai osaamista sijoittamisesta ei tarvita. Sijoitusvaihtoehtojen tarkastelun ohella opiskelijat laativat itselleen säästämissuunnitelman, johon merkitään kuukausitulot, säästämistavoite ja säästöille soveliaita sijoituskohteita.

7.23. Teatteri ja draama (DRA)

Oppiaine ja tehtävä

Teatteritaiteessa ja draamassa opiskelija tutkii todellisuutta teatteritaiteen keinoin. Teatteri ja draama ymmärretään laajana ilmiönä, liukuen esittävästä taidemuodosta osallistavaan ja soveltavaan teatteriin sekä teatterilähtöisten draamamenetelmien käyttöön. Teatteritaiteen opetuksen tehtävä on perehdyttää teatteriin taiteenlajina ja tukea opiskelijan identiteetin ja katsomusten kehittymistä. Keskeistä on, että opiskelija ymmärtää teatteritaiteen ja itseilmaisun merkityksen omassa elämässään sekä teatterin tehtävän osana suomalaista, eurooppalaista ja yleisinhimillistä kulttuuriperintöä.

Teatteritaiteen opetus ja tietokäsitys perustuvat holistiselle ihmiskäsitykselle, jonka mukaan ihminen on kehollinen, tajunnallinen ja elämäntilanteeseensa sekä ympäristöönsä kytköksissä oleva olento. Opetusmenetelmät perustuvat kokemuksellisuudelle, kehollisuudelle, vuorovaikutukselle ja toiminnallisuudelle hyödyntäen moniaistillista havainnointi- ja kuvittelukykyä, fiktiota ja tarinankerrontaa.

Teatteritaiteen ja draaman opiskelun ydin on teatteritaiteelle ominaisen ilmaisun tuottaminen, jota opiskellaan kokeilemalla, harjoittelemalla. Opinnoissa tarkastellaan teatterin keinoin ihmisen moninaisia suhteita elämän eri tilanteissa ja olosuhteissa näytelmien, draamatarinoiden ja muiden esitystekstien, draamallisten tilanteiden ja improvisaation avulla. Teatteritaiteessa on olennaista toden ja fiktion rajapinnan kohtaaminen. Opinnoissa hyödynnetään roolissa toimimista ja näyttelemistä fiktiivisissä tilanteissa. Esiintyminen ymmärretään esillä ja katsottavana olemisena. Tuotettua ilmaisua ja sen synnyttämiä merkityksiä, vaikutelmia ja kokemuksia käsitellään havainnoiden, reflektoiden, tulkiten ja keskustellen sekä tekijän että katsojan näkökulmista.

Teatteritaiteen ja draaman opiskelu tapahtuu ryhmässä ja opiskelussa korostuvat ryhmätyö- ja vuorovaikutustaidot. Teatteritaiteen opiskelussa opiskeluryhmän koheesion tukeminen on keskeistä. Opiskelu vahvistaa opiskelijan tietoiseksi tulemistä ryhmien ja yhteisöjen koheesioon vaikuttavista tekijöistä ja ryhmäprosesseista.

Teatteritaiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan esittävän taiteen monilukutaitoa ja kykyä yhdistellä eri tieteitä ja taiteita. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opiskelijaa kannustetaan käymään keskustelua, ilmaisemaan näkemyksiään ja kokemuksiaan teatteritaiteen tekijänä, kokijana ja katsojana. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti teattereiden, museoiden, taideoppilaitosten ja eri kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

Opiskelu työelämää simuloivissa oppimisympäristöissä avaa teatteritaidetta taidemuotona ja ammattina. Teatteritaidetta opiskellaan tarkoituksenmukaisessa työturvallisessa opetustilassa, kuten studiossa ja näyttämöllä. Teatteriesityksen valmistamisen aikana taiteellisen ja tuotannollisen prosessin työvaiheet ja teatterialan ammattilaisten työnkuvat tulevat näkyviksi ja konkreettisiksi. Opiskelijat tunnistavat teatterin moniammatillisuuden ja sitoutumisen yhteisöön ja tavoitteeseen.

Teatteritaiteen ja draaman lukio-opinnot antavat valmiuksia hakeutua alan jatko-opintoihin ja näkemyksiä oppiaineen sovellettavuudesta muilla aloilla ja ammattiteissa. Opinnot luovat pohjan opiskelijan omakohtaisen suhteen muodostumiselle teatteritaiteeseen. Lisäksi teatteritaiteen ja draaman lukio-opinnot vahvistavat tunne- ja vuorovaikutus- sekä esiintymistaitoja, joita tarvitaan alalla kuin alalla, ja joita kutsutaan myös työelämätaidoiksi.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija kehittyä työskentelytaidoissa ja ilmaisussaan:

- Opiskelija asettaa itsensä avoimesti katsottavaksi ja esille.
- Opiskelija oppii keskittymisen, läsnäolon, sitoutumisen, vastuunkannon ja luottamuksen merkityksen teatterin tekemisessä.
- Opiskelija oppii lämmittelemään ja virittäytymään työskentelyyn.
- Opiskelija kykenee luontevaan vuorovaikutukseen ja kontaktiin fiktiivisissä tilanteissa muiden kanssa.
- Opiskelija oppii työskentelemään kokonaisvaltaisesti luottaen sanojen, puheen ja äänen ilmaisukanavien lisäksi keholliseen ilmaisuun.
- Opiskelija oppii luottamaan keholliseen, intuitiiviseen ja sanattomaan ajatteluun.
- Opiskelija oppii luottamaan tunteisiin ja hän oppii vapauttamaan ja säätelemään ilmaisuaan.

Esittävää teatteria tehdessä tavoitteena on, että opiskelija kehittää näyttämöllisiä taitojaan:

- Opiskelija oppii dramaturgista jäsentelyä ja näyttämön kerronnallisuutta. Hän hahmottaa teoksen ja esityksen kokonaisuutena. Hän löytää erilaisista fiktiivisistä teksteistä ja tilanteista dramaturgisesti olennaisia asioita ja itselle kiinnostavia tarttumakohtia.
- Opiskelija hahmottaa dramaturgisia muotoja ja teatterin tyylilajeja. Hän löytää merkityksiä ja tekee tulkintoja teoksista ja näyttämötoteutuksista suhteessa nykyaikaan.
- Opiskelija osaa tarttua mielikuviin, luoda mielikuvia ja kannatella niitä toimiessaan roolissa.
- Opiskelija osaa käyttää erilaisia menetelmiä ja tekniikoita roolin rakentamiseen.
- Opiskelija osaa elää roolinsa tilanteessa kontaktissa vastaanäyttelijän kanssa.
- Opiskelija osaa tutkia tilaa, aikaa, tempoa ja rytmiä näyttämöllisessä toiminnassa.
- Opiskelija kehittää kykyään toimia kontaktissa katsojien kanssa ja huomioida erilaiset yleisöt teatterin kokijoina.
- Opiskelija hahmottaa luovan, taiteellisen prosessin vaiheita.
- Opiskelija oppii arvostamaan luovaan toimintaan liittyvää epävarmuutta ja epäonnistumista osana kehittymistään teatterin tekijänä.

Teatterin ja draaman päämäärät

Tavoitteena on, että

- opiskelijan teatteri- ja taidekäsitys avartuu. Hänelle muodostuu käsitys teatteritaiteen tehtävistä todellisuutta havainnoivana taidemuotona, mahdollisten kysymysten esittäjänä, yhteiskunnallisen keskustelun herättäjänä, aktivoivana toimintana muutosten aikaansaamiseksi ja sivistyksen etsijänä ja tekijänä
- opiskelija ymmärtää keskeiset teatteritaiteen elementit, käsitteet ja rakenteet, ja osaa sijoittaa teatteritaiteen taiteen kentälle
- opiskelija ymmärtää keskeiset draamakasvatuksen elementit, käsitteet ja rakenteet, ja osaa hyödyntää niitä elämässään
- Opiskelija ymmärtää, miten teatteritaide ja muut taiteet vaikuttavat yksilöihin ja yhteiskuntaan
- opiskelija luottaa siihen, että hänellä on tärkeää sanottavaa maailmasta ja ihmisyydestä
- opiskelijan käsitys tiedon luonteesta rikastuu ja jäsentyy.

Tiedon syventyminen itsestä, muista ja maailmasta

Tavoitteena on, että

- opiskelija etsii omaa luovaa, emotionaalista ja esteettistä ajatteluaan. Hän oppii tunnistamaan ja arvostamaan omaa ajatteluaan sekä rohkaistuu omien ideoidensa toteuttamiseen. Hän oppii tekemään havaintoja maailmasta ympärillään ja hyödyntää havaintojaan teatterin tekijänä
- opiskelija oppii toimimaan aloitteellisesti, ennakkoluulottomasti ja kokeilevasti
- opiskelijan kokemusmaailma monipuolistuu ja voimistuu
- opiskelija osaa ja tahtoo toimia yhteistyössä ja jakaa kokemuksiaan avoimessa vuoropuhelussa toisten kanssa
- opiskelija osaa luoda ja ylläpitää turvallista työskentelyilmapiiriä ja huolehtia fyysisestä työturvallisuudesta
- opiskelija löytää ja tiedostaa teatterin ja draaman toiminnan merkityksen itselleen ja muille
- opiskelija tarkastelee teatterin ja draaman ilmentymiä eri yhteisöissä ja kulttuureissa.

Osaamisen arviointi

Teatterin ja draaman opetuksessa arviointi tukee opiskelijan kasvua taiteen tekijänä ja opiskelijan omakohtaisen teatterisuhteen kehittymistä. Arviointi ohjaa kohti teatteritaiteen opintojen yleisten ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamista.

Arviointi perustuu havaintoihin suhteessa oppimisen tavoitteisiin. Arviointia toteutetaan dialogisena ja toimintaan sitoutuneena prosessina, jossa ohjataan opiskelijaa opiskelussa eteenpäin. Sanallinen arviointi on hienotunteista, erittelevää, havainnollista, kannustavaa ja avointa.

Arvioinnissa huomioidaan teatteritaiteellisen toiminnan ryhmälähtöisyys, ja ryhmälähtöisyyttä hyödynnetään arvioinnissa. Arviointi kohdistuu koko työskentely- ja oppimisprosessiin sekä siihen, miten prosessin aikana ryhmä vaikuttaa yksilöön ja yksilö vaikuttaa ryhmään. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu kiinteästi oman työn reflektointi (itsearviointi) ja vertaisarviointi. Arvioinnilla ohjataan työtapojen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä. Arviointi tukee teatterin ja draaman metataitojen oppimista ja opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja sekä opiskelijan ajattelua omasta oppimisestaan.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Teatterin ja draaman opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** teatteritaiteen ja draamaharjoitteiden tekemiseen sisältyvän kokonaisvaltaisen läsnäolon, vuorovaikutuksessa toimimisen, tunteiden tunnistamisen ja tunteiden ilmaisun sekä henkilökohtaisen merkityksenannon kautta. Teatterin ja draaman opiskelu tukee opiskelijan identiteetin rakentumista tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua itseen ja muihin ihmisiin sekä hyväksyä erilaisuus ja yksilöllisyys. Opiskelijoita kannustetaan kuuntelemaan ja arvostamaan omia ja muiden ajatuksia, tunteita ja ilmaisuvalmiuksia.

Opetuksen ryhmämuotoisuus, kontaktissa toimiminen, fiktiivisissä maailmoissa eri rooleissa toimiminen harjoittaa asettumista toisen asemaan ja näkemään toisin silmin. Tämä luo pohjaa empatian, myötätunnon ja omanarvontunnon kehittymiselle eli sosiaaliselle ja mielen hyvinvoinnille. Teatterin ja draaman opiskeluprosessissa harjoitellaan toistoa ja muutoksia. Toistot luovat opiskelu- ja työskentelyrutiinia, mikä tukee elämänhallinnallisten taitojen kehittymistä ja luo turvallisuutta. Muutosten harjoittelu vahvistaa kykyä toimia joustavasti, pitkäjänteisesti ja sinnikkäästi itseen luottaen. Teatterin ja draaman opiskelun toiminnallisuus ja ilmaisun kehollisuus tukevat kehotietoisuutta, tervettä suhdetta omaan kehoon, fyysistä hyvinvointia ja liikunnallisen elämäntavan ylläpitämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen on teatterin ja draaman ydintaitoja. Vuorovaikutusta tutkitaan sekä fiktiivisissä asetelmissä että opiskelijaryhmän välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Vuorovaikutus on draamallisen jännitteen, suhteessa olemisen, perusyksikkö. Roolissa läsnäoleminen kehittää hyväksyvän kuuntelemisen taitoa ja kykyä tunnistaa toimiva vuorovaikutus. Näytelmien lukeminen ja tekeminen lisää ymmärrystä erilaisen inhimillisen käytöksen syihin ja seurauksiin. Opiskelu tapahtuu yhteistyössä, jossa koettavaksi ja tutkittavaksi nousevat vuorovaikutuksen ja yhteistyön sujuvuus ja esteet. Vuorovaikutuksen kysymykset nousevat luontevasti esiin osana ilmaisun havainnointia sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Kokemuksien sanoittaminen, merkitysten jakaminen opiskeluryhmän kanssa, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen ja muut keskustelut kehittävät kyvykkyyttä rakentavaan viestintään.

Vuorovaikutustaidot ovat ihmissuhde- ja työelämätaitojen lisäksi tehtäväkeskeisiä taitoja. Teatterin ja draaman opiskelussa harjoitellaan tavoitteeseen tähtäävän työn prosessin ja raamien hahmottamista sekä itsenäisen työskentelyn että tiimityön organisointia. Tehtäväkeskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat mm. aikataulutus ja ajankäyttö, työnjako, tiedottaminen ja viestintä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu teatterin ja draaman opiskelussa tarkastelemalla ihmistä moninaisissa suhteissa, tilanteissa ja muutoksissa. Teatteri- ja draamatyö herättää kiinnostuksen tutkia ihmistä kokonaisvaltaisesti sekä fiktiivisten maailmojen roolihenkilöiden että todellisen elämän eri konteksteissa. Teatterin ja draaman kokonaisvaltaisuus ja ilmiölähtöisyys luo asetelman monitieteiselle ja -taiteiselle, kokemukselliselle ja asioita yhdistelevälle ajattelulle.

Työskentelymateriaalia ammennetaan useista eri lähteistä. Työskentelyn kimmokkeena toimivat niin yhteiskunnalliset, antropologiset, visuaaliset, tilalliset kuin äänelliset aiheet, joita luovasti yhdistelemällä opiskelija rakentaa omaa taiteellista näkemystään maailmasta ja sen tilasta. Tutkiva ote, päätelmien tekeminen, tiedon luotettavuuden ja käytettävyyden, todennäköisyyksien ja poikkeuksien kriittinen arviointi ovat läsnä koko oppimisprosessissa. Opiskelija hahmottaa oman ainutkertaisen ajattelun tapoja, tunnistaa oman ja muiden luovuuden piirteitä ja osaa ravita omaa ja muiden luovuutta. Opiskelija tutustuu tieteiden ja taiteiden arvolähtökohtiin ja etiikkaan sekä oppii pohtimaan moraalisia kysymyksiä monista eri näkökulmista. Opiskelija löytää yhteyden omaan intuitiiviseen ajatteluun ja harjaantuu muodostamaan tieteiden, taiteiden ja taitojen synteesejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen laajenee teatteritaiteen ja draaman opiskelussa monitahoisesti. Opiskelijan osallistuminen oppimistilanteessa on kokonaisvaltaista, yhteistoiminnallista ja vastavuoroista. Siten opiskelijan ymmärrys omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan ryhmän jäsenenä syvenee. Opiskelija havaitsee luottamusta synnyttävän, tasavertaista ja yhdenvertaista kanssakäymistä tukevan toiminnan ja käyttäytymisen tunnusmerkkejä, ja tunnistaa ne demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan paaluiksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee tutkimalla eri näytelmätekstejä, draamatarinoita ja erilaisia lähdemateriaaleja, joista piirtyy näkymiä yhteiskuntiin historiassa, nykyajassa ja tulevaisuudessa. Draama ja teatteri tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien toteutumista ja nykytodellisuuden ristiriitoja taiteen keinoin. Opiskelijat hahmottavat sananvapautta, julkaisu- ja painovapautta, yksityisyyttä, koskemattomuutta ja tekijänoikeuksia koskevien lakien merkityksen sekä kokevat mahdolliseksi puuttumisen yhteiskunnallisiin epäkohtiin.

Teatteri ja draama johdattelee opiskelijoita yhteiskuntalukutaitoon, johon kuuluu valtasuhteiden ja eriarvoisuuksien tunnistaminen. Näytelmissä, draamatarinoissa, roolihenkilöissä ja harjoitteissa tutkitaan valtasuhteita, vallankäyttöä ja vallan rakenteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teatterin ja draaman opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ihmisen toiminnan, vaikuttimien, motivaation ja valintojen suhdetta toisiinsa. Teatterissa ja draamassa ryhmän jäsenten keskinäisriippuvuus on toiminnan peruslähtökohta. Kokemukset ryhmän vastuullisuudesta ja huolenpidosta ryhmän jäseniä ja sen toimintaa kohtaan vahvistavat kokemusta oman toiminnan merkityksestä suhteessa muihin ihmisiin ja luontoon. Taiteellisen työskentelyn avulla opiskelijalle avautuu vaihtoehtoisia näkymiä tulevaisuudesta, jonka toteutumiseen ihmisten elämäntavat ja arkiset valinnat vaikuttavat. Materiaalivalinnoissa opiskelijaa ohjataan huomioimaan eri materiaalien ekologinen kestävyys, huollettavuus ja kierrätettävyys.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan ja huomioimaan, miten elinpiiri ja kulttuuri synnyttää kansallista identiteettiä sekä muokkaa yksilön ja yhteisöjen ajatuksia, toimintaa, tapoja, ilmaisua, aatteita, arvoja ja uskomuksia. Opinnoissa tarkastellaan kulttuurin vaikutusta puhuttuun kieleen, sanattomaan viestintään, tunneilmaisuun ja kehonkieleen. Opinnot vahvistavat kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta. Näytelmät, erilaiset esitystekstit ja draamatarinat ovat siltoja historian eri aikakausiin sekä kulttuureihin ja niiden kautta opiskelija syventää kulttuurista osaamistaan. Opinnoissa digitaalisuus tuo lisää mahdollisuuksia tutkia teatteritaidetta globaalisti ja monipuolisesti. Opinnot vahvistavat lisäksi kykyä toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa.

Opintojaksot

Esiintymistaitoja etsimässä, 2 op (DRA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija asettaa itsensä avoimesti katsottavaksi ja esille
- opiskelija oppii keskittymisen, läsnäolon, sitoutumisen, vastuunkannon ja luottamuksen merkityksen teatterin tekemisessä
- opiskelija oppii lämmittelemään ja virittäytymään työskentelyyn
- opiskelija harjoittelee luontevaa vuorovaikutusta ja kontaktin ottoa fiktiivisissä tilanteissa muiden kanssa
- opiskelija oppii työskentelemään kokonaisvaltaisesti luottaen sanojen, puheen ja äänen ilmaisukanavien lisäksi keholliseen ilmaisuun
- opiskelija oppii luottamaan keholliseen, intuitiiviseen ja sanattomaan ajatteluun
- opiskelija oppii luottamaan tunteisiin ja hän oppii vapauttamaan sekä säätelemään ilmaisuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan teatteri-ilmaisun menetelmin esiintymisvalmiuksia sekä ihmisten välistä vuorovaikutusta. Aiheita saadaan arjesta ja omista havainnoista.
- Opiskeleminen tapahtuu teatterileikkien, draamaharjoitteiden ja improvisaation keinoin.
- Draaman ja teatterin perusteet keskittyy oman ilmaisun ja luovan ajattelun tutkimiseen ja kehittämiseen yhdessä toimien.
- Opintojaksoon voi sisältyä kirjallisia tehtäviä ja opintokäyntejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Teatterin ja draaman oppimisen metataitoja ovat muun muassa:

- vuorovaikutuksen monitahoisuuden ja kerroksellisuuden syvä ymmärtäminen (holistinen ihmiskäsitys, kehollisuus),
- luottamuksen ja tuen antamisen merkityksen ymmärtäminen inhimillisessä toiminnassa,
- useiden kokemusten ja näkökulmien ymmärtäminen sekä ymmärrys henkilökohtaisesta totuudesta,
- myötätunnon ja empatian merkityksen ymmärtäminen inhimillisen yhteistyön ja yksilön psyykkisen hyvinvoinnin kannalta,
- moraalin vahvistamisen ja tunteiden roolin ymmärtäminen ihmisen valinnoissa ja päätöksenteossa,
- kuvittelukyvyn ja luovuuden synnyn ymmärtäminen sekä luovuuden esteiden madaltaminen, kokeilumyönteisyys
- itsetuntemuksen ja erityisyyden arvostaminen,
- itseohjautuvuuden ja itsesäätelyn kehittyminen,
- osallisuuden, sitoutumisen ja maailman suhteisuuden ymmärtäminen vahvistaa demokratian ja rauhan arvoja sekä kasvaa ekososiaaliseen sivistykseen

Teatterin ja draaman opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** teatteritaiteen ja draamaharjoitteiden tekemiseen sisältyvän kokonaisvaltaisen läsnäolon, vuorovaikutuksessa toimimisen, tunteiden tunnistamisen ja tunteiden ilmaisun sekä henkilökohtaisen merkityksenannon kautta. Teatterin ja draaman opiskelu tukee opiskelijan identiteetin rakentumista tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua itsen ja muihin ihmisiin sekä hyväksyä erilaisuus ja yksilöllisyys. Opiskelijoita kannustetaan kuuntelemaan ja arvostamaan omia ja muiden ajatuksia, tunteita ja ilmaisuvalmiuksia.

Opetuksen ryhmämuotoisuus, kontaktissa toimiminen, fiktiivisissä maailmoissa eri rooleissa toimiminen harjoittaa asettumista toisen asemaan ja näkemään toisin silmin. Tämä luo pohjaa empatian, myötätunnon ja omanarvontunnon kehittymiselle eli sosiaaliselle ja mielen hyvinvoinnille. Teatterin ja draaman opiskeluprosessissa harjoitellaan toistoa ja muutoksia. Toistot luovat opiskelu- ja työskentelyrutiinia, mikä tukee elämänhallinnallisten taitojen kehittymistä ja luo turvallisuutta. Muutosten harjoittelu vahvistaa kykyä toimia joustavasti, pitkäjänteisesti ja sinnikkäästi itsen luottaen. Teatterin ja draaman opiskelun toiminnallisuus ja ilmaisun kehollisuus tukevat kehotietoisuutta, tervettä suhdetta omaan kehoon, fyysisistä hyvinvointia ja liikunnallisen elämäntavan ylläpitämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen on teatterin ja draaman ydintaitoja. Vuorovaikutusta tutkitaan sekä fiktiivisissä asetelmissa että opiskelijaryhmän välisissä vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutus on draamallisen jännitteen, suhteessa olemisen, perusyksikkö. Roolissa läsnäoleminen kehittää hyväksyvän kuuntelemisen taitoa ja kykyä tunnistaa toimiva vuorovaikutus. Näytelmien lukeminen ja tekeminen lisää ymmärrystä erilaisen inhimillisen käytöksen syihin ja seurauksiin. Opiskelu tapahtuu yhteistyössä, jossa koettavaksi ja tutkittavaksi nousevat vuorovaikutuksen ja yhteistyön sujuvuus ja esteet. Vuorovaikutuksen kysymykset nousevat luontevasti esiin osana ilmaisun havainnointia sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Kokemuksien sanoittaminen, merkitysten jakaminen opiskeluryhmän kanssa, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen ja muut keskustelut kehittävät kyvykkyyttä rakentavaan viestintään.

Vuorovaikutustaidot ovat ihmissuhde- ja työelämätaitojen lisäksi tehtäväkeskeisiä taitoja. Teatterin ja draaman opiskelussa harjoitellaan tavoitteeseen tähtäävän työn prosessin ja raamien hahmottamista sekä itsenäisen työskentelyn että tiimityön organisointia. Tehtäväkeskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat mm. aikataulutus ja ajankäyttö, työnjako, tiedottaminen ja viestintä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu teatterin ja draaman opiskelussa tarkastelemalla ihmistä moninaisissa suhteissa, tilanteissa ja muutoksissa. Teatteri- ja draamatyö herättää kiinnostuksen tutkia ihmistä kokonaisvaltaisesti sekä fiktiivisten maailmojen roolihenkilöiden että todellisen elämän eri konteksteissa. Teatterin ja draaman kokonaisvaltaisuus ja ilmiölähtöisyys luo asetelman monitieteiselle ja -taiteiselle, kokemukselliselle ja asioita yhdistelevälle ajattelulle.

Materiaalia työskentelyyn ammennetaan useista eri lähteistä. Työskentelyn kimmokkeena toimivat niin yhteiskunnalliset, antropologiset, visuaaliset, tilalliset ja äänelliset aiheet, joita luovasti yhdistelemällä opiskelija rakentaa omaa taiteellista näkemystään maailmasta ja sen tilasta. Tutkiva ote, päätelmien tekeminen, tiedon luotettavuuden ja käytettävyyden, todennäköisyyksien ja poikkeuksien kriittinen arviointi ovat läsnä koko oppimisprosessissa.

Opiskelija hahmottaa oman ainutkertaisen ajattelun tapoja, tunnistaa oman ja muiden luovuuden piirteitä ja osaa ravita omaa ja muiden luovuutta. Opiskelija tutustuu tieteiden ja taiteiden arvolähtökohtiin ja etiikkaan sekä oppii pohtimaan moraalisia kysymyksiä monista eri näkökulmista. Opiskelija löytää yhteyden omaan intuitiiviseen ajatteluun ja harjaantuu muodostamaan tieteiden, taiteiden ja taitojen synteesejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen laajenee teatteritaiteen opiskelussa monitahoisesti. Opiskelijan osallistuminen oppimistilanteessa on kokonaisvaltaista, yhteistoiminnallista ja vastavuoroista. Siten opiskelijan ymmärrys omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan ryhmän jäsenenä syvenee. Opiskelija havaitsee luottamusta synnyttävän, tasavertaista ja yhdenvertaista kanssakäymistä tukevan toiminnan ja käyttäytymisen tunnusmerkkejä, ja tunnistaa ne demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan paaluiksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee tutkimalla eri näytelmätekstejä, draamatarinoita ja erilaisia lähdemateriaaleja, joista piiryy näkymiä yhteiskuntiin historiassa, nykyajassa ja tulevaisuudessa. Draama ja teatteri tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien toteutumista ja nykytodellisuuden ristiriitoja taiteen keinoin. Opiskelijat hahmottavat sananvapautta, julkaisu- ja painovapautta, yksityisyyttä, koskemattomuutta ja tekijänoikeuksia koskevien lakien merkityksen sekä kokevat mahdolliseksi puuttumisen yhteiskunnallisiin epäkohtiin.

Teatteri ja draama johdattelee opiskelijoita yhteiskuntalukutaitoon, johon kuuluu valtasuhteiden ja eriarvoisuuksien tunnistaminen. Näytelmissä, draamatarinoissa, roolihenkilöissä ja harjoitteissa tutkitaan valtasuhteita, vallankäyttöä ja vallan rakenteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teatterin ja draaman opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ihmisen toiminnan, vaikuttimien, motivaation ja valintojen suhdetta toisiinsa. Teatterissa ja draamassa ryhmän jäsenten keskinäisriippuvuus on toiminnan peruslähtökohta. Kokemukset ryhmän vastuullisuudesta ja huolenpidosta ryhmän jäseniä ja sen toimintaa kohtaan vahvistavat kokemusta oman toiminnan merkityksestä suhteessa muihin ihmisiin ja luontoon. Taiteellisen työskentelyn avulla opiskelijalle avautuu vaihtoehtoisia näkymiä tulevaisuudesta, jonka toteutumiseen ihmisten elämäntavat ja arkiset valinnat vaikuttavat. Materiaalivalinnoissa opiskelijaa ohjataan huomioimaan eri materiaalien ekologinen kestävyys, huollettavuus ja kierrätettävyys.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan ja huomioimaan, miten elinpiiri ja kulttuuri synnyttää kansallista identiteettiä sekä muokkaa yksilön ja yhteisöjen ajatuksia, toimintaa, tapoja, ilmaisua, aatteita, arvoja ja uskomuksia. Opinnoissa tarkastellaan

kulttuurin vaikutusta puhuttuun kieleen, sanattomaan viestintään, tunneilmaisuun ja kehonkieleen. Opinnot vahvistavat kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta. Näytelmät, erilaiset esitystekstit ja draamatarinat ovat siltoja historian eri aikakausiin ja kulttuureihin ja niiden kautta opiskelija syventää kulttuurista osaamistaan. Opinnoissa digitaalisuus tuo lisää mahdollisuuksia tutkia teatteritaidetta globaalisti ja monipuolisesti. Opinnot vahvistavat lisäksi kykyä toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Suoritusmerkintä.
- Itsearviointi.
- Vertaisarviointi, joka on hienotunteista, arvostavaa ja kannustavaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Draama ja teatteri ovat ryhmäkeskeistä, vuorovaikutteista, toiminnallista ja kokemuksellista teatterin ilmaisukeinoilla tapahtuvaa opetustoimintaa. Niillä tuetaan opiskelijan itseluottamuksen, myönteisen minäkäsityksen, keskittymisen ja mielikuvituksen kehittymistä. Draaman ja teatterin erilaisten työtapojen avulla opiskelija harjoittelee käyttämään luovuuttaan ja omia ideoitaan sekä ilmaisemaan omia ajatuksiaan suullisia sekä kehollisia ilmaisukeinoja käyttäen. Erilaisilla harjoitteilla kehitetään opiskelijan viestintärohkeutta ja -varmuutta.

Draaman ja teatterin avulla on mahdollista harjoitella omien näkemyksiensä esittämistä, puolustamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Erilaisiin draaman ja teatterin ilmaisumuotoihin sekä ajankohtaisiin aiheisiin, teemoihin ja kirjallisuuteen opiskelija tutustuu teatterin katsojana ja tekijänä, osallistujana. Opiskelijalla on mahdollisuus tutkia omia vahvuuksiaan ja minuttaan draaman ja teatterin opintojaksojen avulla sekä saada itselle pääomaa työelämätaitojen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opiskelemisen avulla.

Opintojaksolla kehitetään ilmaisun perusvalmiuksia: keskittymistä, kontaktia, ryhmässä toimimista, roolissa työskentelemistä, puhe- ja liikeilmaisua, mielikuvien käyttämistä ilmaisun tukena ja välineenä, oman ilmaisullisen työskentelyn arvioimista ja palautteen antamista omasta kokemuksestaan käsin. Tutkimme myös rytmin, tilan ja liikkeen merkitystä draamassa sekä tutustumme improvisaation ja näyttelijäntyön perusteisiin. Opintojakso sisältää myös teatterikäynnin, jolloin pääsemme tutustumaan teatteritalon rakenteisiin ja toimintaan.

Harjoitellaan teatterin taitoja, 2 op (DRA2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii dramaturgista jäsentelyä ja näyttämön kerronnallisuutta. Hän hahmottaa teoksen ja esityksen kokonaisuutena. Hän löytää erilaisista fiktiivisistä teksteistä ja tilanteista dramaturgisesti olennaisia asioita ja itselle kiinnostavia tarttumakohtia.
- Opiskelija osaa tarttua mielikuviin, luoda mielikuvia ja kannatella niitä toimiessaan roolissa.
- Opiskelija osaa käyttää joitakin menetelmiä ja tekniikoita roolin rakentamiseen teatterissa ja/tai draamaprosessissa.
- Opiskelija osaa elää roolinsa tilanteessa kontaktissa vastaanäyttelijän kanssa.
- Opiskelija osaa tutkia tilaa, aikaa, tempoa ja rytmiä näyttämöllisessä toiminnassa.
- Opiskelija kehittää kykyään toimia kontaktissa katsojien kanssa ja huomioida erilaiset yleisöt teatterin kokijoina.
- Opiskelija hahmottaa luovan, taiteellisen prosessin vaiheita.
- Opiskelija oppii arvostamaan luovaan toimintaan liittyvää epävarmuutta ja epäonnistumista osana kehittymistään teatterin tekijänä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistetaan pienimuotoisia esityksiä, kuten pienoisenäytelmiä, kohtauksia, juontoja tai muita draamaan ja teatteriin liittyviä taitoja.
- Opintojakso kehittää opiskelijan kokonaisilmiasua sekä vahvistaa kykyä luoda fiktiivisiä tilanteita, toimia näissä tilanteissa ja analysoida niitä.
- Opintojaksolla harjoitellaan näyttämöllisiä taitoja ja kykyä lukea esitystekstejä. Valmistetaan ja esitetään demoesitys.
- Opintojaksoon voi sisältyä kirjallisia tehtäviä ja opintokäyntejä.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Teatterin ja draaman oppimisen metataitoja ovat muun muassa:

- vuorovaikutuksen monitahoisuuden ja kerroksellisuuden syvälinen ymmärtäminen (holistinen ihmiskäsitys, kehollisuus),
- luottamuksen ja tuen antamisen merkityksen ymmärtäminen inhimillisessä toiminnassa,
- useiden kokemusten ja näkökulmien ymmärtäminen sekä ymmärrys henkilökohtaisesta totuudesta,
- myötätunnon ja empatian merkityksen ymmärtäminen inhimillisen yhteistyön ja yksilön psyykkisen hyvinvoinnin kannalta,
- moraalien vahvistumisen ja tunteiden roolin ymmärtäminen ihmisen valinnoissa ja päätöksenteossa,
- kuvittelukyvyyn ja luovuuden synnyn ymmärtäminen sekä luovuuden esteiden madaltaminen, kokeilumyönteisyys
- itsetuntemuksen ja erityisyyden arvostaminen,
- itseohjautuvuuden ja itsesäätelyn kehittyminen,
- osallisuuden, sitoutumisen ja maailman suhteisuuden ymmärtäminen vahvistaa demokratian ja rauhan arvoja sekä kasvua ekososiaaliseen sivistykseen

Teatterin ja draaman opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** teatteritaiteen ja draamaharjoitteiden tekemiseen sisältyvän kokonaisvaltaisen läsnäolon, vuorovaikutuksessa toimimisen, tunteiden tunnistamisen ja tunteiden ilmaisun sekä henkilökohtaisen merkityksenannon kautta. Teatterin ja draaman opiskelu tukee opiskelijan identiteetin rakentumista tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua itseän ja muihin ihmisiin sekä hyväksyä erilaisuus ja yksilöllisyys. Opiskelijoita kannustetaan kuuntelemaan ja arvostamaan omia ja muiden ajatuksia, tunteita ja ilmaisuvalmiuksia.

Opetuksen ryhmämuotoisuus, kontaktissa toimiminen, fiktiivisissä maailmoissa eri rooleissa toimiminen harjoittaa asettumista toisen asemaan ja näkemään toisin silmin. Tämä luo pohjaa empatian, myötätunnon ja omanarvontunnon kehittymiselle eli sosiaaliselle ja mielen hyvinvoinnille. Teatterin ja draaman opiskeluprosessissa harjoitellaan toistoa ja muutoksia. Toistot luovat opiskelu- ja työskentelyrutiinia, mikä tukee elämänhallinnallisten taitojen kehittymistä ja luo turvallisuutta. Muutosten harjoittelu vahvistaa kykyä toimia joustavasti, pitkäjänteisesti ja sinnikkäästi itseän luottaen. Teatterin ja draaman opiskelun toiminnallisuus ja ilmaisun kehollisuus tukevat kehotietoisuutta, tervettä suhdetta omaan kehoon, fyysistä hyvinvointia ja liikunnallisen elämäntavan ylläpitämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen on teatterin ja draaman ydintaitoja. Vuorovaikutusta tutkitaan sekä fiktiivisissä asetelmissä että opiskelijaryhmän välisissä vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutus on draamallisen jännitteen, suhteessa olemisen, perusyksikkö. Roolissa läsnäoleminen kehittää hyväksyvän kuuntelemisen taitoa ja kykyä tunnistaa toimiva

vuorovaikutus. Näytelmien lukeminen ja tekeminen lisää ymmärrystä erilaisen inhimillisen käytöksen syihin ja seurauksiin. Opiskelu tapahtuu yhteistyössä, jossa koettavaksi ja tutkittavaksi nousevat vuorovaikutuksen ja yhteistyön sujuvuus ja esteet. Vuorovaikutuksen kysymykset nousevat luontevasti esiin osana ilmaisun havainnointia sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Kokemuksien sanoittaminen, merkitysten jakaminen opiskeluryhmän kanssa, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen ja muut keskustelut kehittävät kyvykkyyttä rakentavaan viestintään.

Vuorovaikutustaidot ovat ihmissuhde- ja työelämätaitojen lisäksi tehtäväkeskeisiä taitoja. Teatterin ja draaman opiskelussa harjoitellaan tavoitteeseen tähtäävän työn prosessin ja raamien hahmottamista sekä itsenäisen työskentelyn että tiimityön organisointia. Tehtäväkeskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat mm. aikataulutus ja ajankäyttö, työnjako, tiedottaminen ja viestintä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu teatterin ja draaman opiskelussa tarkastelemalla ihmistä moninaisissa suhteissa, tilanteissa ja muutoksissa. Teatteri- ja draamatyö herättää kiinnostuksen tutkia ihmistä kokonaisvaltaisesti sekä fiktiivisten maailmojen roolihenkilöiden että todellisen elämän eri konteksteissa. Teatterin ja draaman kokonaisvaltaisuus ja ilmiölähtöisyys luo asetelman monitieteiselle ja -taiteiselle, kokemukselliselle ja asioita yhdistelevälle ajattelulle.

Materiaalia työskentelyyn ammennetaan useista eri lähteistä. Työskentelyn kimmokkeena toimivat niin yhteiskunnalliset, antropologiset, visuaaliset, tilalliset ja äänelliset aiheet, joita luovasti yhdistelemällä opiskelija rakentaa omaa taiteellista näkemystään maailmasta ja sen tilasta. Tutkiva ote, päätelmien tekeminen, tiedon luotettavuuden ja käytettävyyden, todennäköisyyksien ja poikkeuksien kriittinen arviointi ovat läsnä koko oppimisprosessissa.

Opiskelija hahmottaa oman ainutkertaisen ajattelun tapoja, tunnistaa oman ja muiden luovuuden piirteitä ja osaa ravita omaa ja muiden luovuutta. Opiskelija tutustuu tieteiden ja taiteiden arvolähtökohtiin ja etiikkaan sekä oppii pohtimaan moraalisia kysymyksiä monista eri näkökulmista. Opiskelija löytää yhteyden omaan intuitiiviseen ajatteluun ja harjaantuu muodostamaan tieteiden, taiteiden ja taitojen synteesejä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen laajenee teatteritaiteen opiskelussa monitahoisesti. Opiskelijan osallistuminen oppimistilanteessa on kokonaisvaltaista, yhteistoiminnallista ja vastavuoroista. Siten opiskelijan ymmärrys omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan ryhmän jäsenenä syvenee. Opiskelija havaitsee luottamusta synnyttävän, tasavertaista ja yhdenvertaista kanssakäymistä tukevan toiminnan ja käyttäytymisen tunnusmerkkejä, ja tunnistaa ne demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan paaluiksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee tutkimalla eri näytelmätekstejä, draamatarinoita ja erilaisia lähdemateriaaleja, joista piiryy näkyviä yhteiskuntiin historiassa, nykyajassa ja tulevaisuudessa. Draama ja teatteri tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien toteutumista ja nykytodellisuuden ristiriitoja taiteen keinoin. Opiskelijat hahmottavat sananvapautta, julkaisu- ja painovapautta, yksityisyyttä, koskemattomuutta ja tekijänoikeuksia koskevien lakien merkityksen sekä kokevat mahdolliseksi puuttumisen yhteiskunnallisiin epäkohtiin.

Teatteri ja draama johdattelee opiskelijoita yhteiskuntalukutaitoon, johon kuuluu valtasuhteiden ja eriarvoisuuksien tunnistaminen. Näytelmissä, draamatarinoissa, roolihenkilöissä ja harjoitteissa tutkitaan valtasuhteita, vallankäyttöä ja vallan rakenteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teatterin ja draaman opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ihmisen toiminnan, vaikuttimien, motivaation ja valintojen suhdetta toisiinsa. Teatterissa ja draamassa ryhmän jäsenten keskinäisriippuvuus on toiminnan peruslähtökohta. Kokemukset

ryhmän vastuullisuudesta ja huolenpidosta ryhmän jäseniä ja sen toimintaa kohtaan vahvistavat kokemusta oman toiminnan merkityksestä suhteessa muihin ihmisiin ja luontoon. Taiteellisen työskentelyn avulla opiskelijalle avautuu vaihtoehtoisia näkymiä tulevaisuudesta, jonka toteutumiseen ihmisten elämäntavat ja arkiset valinnat vaikuttavat. Materiaalivalinnoissa opiskelijaa ohjataan huomioimaan eri materiaalien ekologinen kestävyys, huollettavuus ja kierrätettävyys.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan ja huomioimaan, miten elinpiiri ja kulttuuri synnyttää kansallista identiteettiä sekä muokkaa yksilön ja yhteisöjen ajatuksia, toimintaa, tapoja, ilmaisua, aatteita, arvoja ja uskomuksia. Opinnoissa tarkastellaan kulttuurin vaikutusta puhuttuun kieleen, sanattomaan viestintään, tunneilmaisuun ja kehonkieleen. Opinnot vahvistavat kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta. Näytelmät, erilaiset esitystekstit ja draamatarinat ovat siltoja historian eri aikakausiin ja kulttuureihin ja niiden kautta opiskelija syventää kulttuurista osaamistaan. Opinnoissa digitaalisuus tuo lisää mahdollisuuksia tutkia teatteritaidetta globaalisti ja monipuolisesti. Opinnot vahvistavat lisäksi kykyä toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Suoritusmerkintä.
- Itsearviointi.
- Vertaisarviointi, joka on hienotunteista, arvostavaa ja kannustavaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään draamallisia ja näyttelijäntöyden taitoja sekä työskennellään jokin valitun aiheen parissa työstäen sitä teatterin muotoon. Tutustutaan erilaisten harjoitusten avulla teatteritaiteen lajeihin ja kenttään, arvioidaan omia ja toisten draamallista työskentelyä sekä rakennetaan fiktiosta draamallisia muotoja. Lopputyöhön kuuluu pienimuotoisen esityksen valmistaminen sekä kirjallinen oppimispäiväkirja, jossa arvioidaan omaa sekä ryhmän kehittymistä oppimisprosessin aikana.

Teatterin ja draaman tyylejä, 2 op (DRA3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan teatteri- ja taidekäsitys avartuu. Hänelle muodostuu käsitys teatteritaiteen tehtävistä todellisuutta havainnoivana taidemuotona, mahdollisten kysymysten esittäjänä, yhteiskunnallisen keskustelun herättäjänä, aktivoivana toimintana muutosten aikaansaamiseksi ja sivistyksen etsijänä ja tekijänä.
- Opiskelija ymmärtää keskeiset teatteritaiteen elementit, käsitteet ja rakenteet, ja osaa sijoittaa teatteritaiteen taiteen kentälle.
- Opiskelija ymmärtää keskeiset draamakasvatuksen elementit, käsitteet ja rakenteet, ja osaa hyödyntää niitä elämässään.
- Opiskelija ymmärtää, miten teatteritaide ja muut taiteet vaikuttavat yksilöihin ja yhteiskuntaan.
- Opiskelija luottaa siihen, että hänellä on tärkeää sanottavaa maailmasta ja ihmisyydestä.
- Opiskelijan käsitys tiedon luonteesta rikastuu ja jäsentyy.
- Opiskelija etsii omaa luovaa, emotionaalista ja esteettistä ajatteluaan. Hän oppii tunnistamaan ja arvostamaan omaa ajatteluaan sekä rohkaistuu omien ideoidensa

toteuttamiseen. Hän oppii tekemään havaintoja maailmasta ympärillään ja hyödyntää havaintojaan teatterin tekijänä.

- Opiskelija oppii toimimaan aloitteellisesti, ennakkoluulottomasti ja kokeilevasti.
- Opiskelijan kokemusmaailma monipuolistuu ja voimistuu.
- Opiskelija osaa ja tahtoo toimia yhteistyössä ja jakaa kokemuksiaan avoimessa vuoropuhelussa toisten kanssa.
- Opiskelija osaa luoda ja ylläpitää turvallista työskentelyilmapiiriä ja huolehtia fyysisestä työturvallisuudesta.
- Opiskelija löytää ja tiedostaa teatterin ja draaman toiminnan merkityksen itselleen ja muille.
- Opiskelija tarkastelee teatterin ja draaman ilmentymiä eri yhteisöissä ja kulttuureissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan tiedollisesti ja taidollisesti länsimaisen taidehistorian joihinkin tärkeimmistä tyylilajeista sekä draamakasvatuksen genreistä prosessidraamaan DIE, työpajateatteriin TIE tai johonkin muuhun osallistavan teatterin genreen.
- Teatteritaiteen ja draaman opiskelu tapahtuu ryhmässä ja opiskelussa korostuvat ryhmätyö- ja vuorovaikutustaidot.
- Syvennetään erilaisin harjoittein opiskelijan esittävän taiteen monilukutaitoa ja kykyä yhdistellä eri tieteitä ja taiteita.
- Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti teattereiden, museoiden, taideoppilaitosten ja eri kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia.
- Opintojaksoon voi sisältyä kirjallisia tehtäviä ja opintokäyntejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Teatterin ja draaman oppimisen metataitoja ovat muun muassa:

- vuorovaikutuksen monitahoisuuden ja kerroksellisuuden syvälinen ymmärtäminen (holistinen ihmiskäsitys, kehollisuus),
- luottamuksen ja tuen antamisen merkityksen ymmärtäminen inhimillisessä toiminnassa,
- useiden kokemusten ja näkökulmien ymmärtäminen sekä ymmärrys henkilökohtaisesta totuudesta,
- myötätunnon ja empatian merkityksen ymmärtäminen inhimillisen yhteistyön ja yksilön psyykkisen hyvinvoinnin kannalta,
- moraalien vahvistumisen ja tunteiden roolin ymmärtäminen ihmisen valinnoissa ja päätöksenteossa,
- kuvittelukyvyyn ja luovuuden synnyn ymmärtäminen sekä luovuuden esteiden madaltaminen, kokeilumyönteisyys
- itsetuntemuksen ja erityisyyden arvostaminen,
- itseohjautuvuuden ja itsesäätelyn kehittyminen,
- osallisuuden, sitoutumisen ja maailman suhteisuuden ymmärtäminen vahvistaa demokratian ja rauhan arvoja sekä kasvua ekososiaaliseen sivistykseen

Teatterin ja draaman opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** teatteritaiteen ja draamaharjoitteiden tekemiseen sisältyvän kokonaisvaltaisen läsnäolon, vuorovaikutuksessa toimimisen, tunteiden tunnistamisen ja tunteiden ilmaisun sekä henkilökohtaisen merkityksenannon kautta. Teatterin ja draaman opiskelu tukee opiskelijan identiteetin rakentumista tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua itseensä ja muihin ihmisiin sekä hyväksyä erilaisuus ja yksilöllisyys. Opiskelijoita kannustetaan kuuntelemaan ja arvostamaan omia ja muiden ajatuksia, tunteita ja ilmaisuvalmiuksia.

Opetuksen ryhmämuotoisuus, kontaktissa toimiminen, fiktiivisissä maailmoissa eri rooleissa toimiminen harjoittaa asettumista toisen asemaan ja näkemään toisin silmin. Tämä luo

pohjaa empatian, myötätunnon ja omanarvontunnon kehittymiselle eli sosiaaliselle ja mielen hyvinvoinnille. Teatterin ja draaman opiskeluprosessissa harjoitellaan toistoa ja muutoksia. Toistot luovat opiskelu- ja työskentelyrutiinia, mikä tukee elämänhallinnallisten taitojen kehittymistä ja luo turvallisuutta. Muutosten harjoittelu vahvistaa kykyä toimia joustavasti, pitkäjänteisesti ja sinnikkäästi itseen luottaen. Teatterin ja draaman opiskelun toiminnallisuus ja ilmaisun kehollisuus tukevat kehotietoisuutta, tervettä suhdetta omaan kehoon, fyysistä hyvinvointia ja liikunnallisen elämäntavan ylläpitämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen on teatterin ja draaman ydintaitoja. Vuorovaikutusta tutkitaan sekä fiktiivisissä asetelmissa että opiskelijaryhmän välisissä vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutus on draamallisen jännitteen, suhteessa olemisen, perusyksikkö. Roolissa läsnäoleminen kehittää hyväksyvän kuuntelemisen taitoa ja kykyä tunnistaa toimiva vuorovaikutus. Näytelmien lukeminen ja tekeminen lisää ymmärrystä erilaisen inhimillisen käytöksen syihin ja seurauksiin. Opiskelu tapahtuu yhteistyössä, jossa koettavaksi ja tutkittavaksi nousevat vuorovaikutuksen ja yhteistyön sujuvuus ja esteet. Vuorovaikutuksen kysymykset nousevat luontevasti esiin osana ilmaisun havainnointia sekä tekijän että katsojan näkökulmista. Kokemuksien sanoittaminen, merkitysten jakaminen opiskeluryhmän kanssa, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen ja muut keskustelut kehittävät kyvykkyyttä rakentavaan viestintään.

Vuorovaikutustaidot ovat ihmissuhde- ja työelämätaitojen lisäksi tehtäväkeskeisiä taitoja. Teatterin ja draaman opiskelussa harjoitellaan tavoitteeseen tähtäävän työn prosessin ja raamien hahmottamista sekä itsenäisen työskentelyn että tiimityön organisointia. Tehtäväkeskeisiä vuorovaikutustaitoja ovat mm. aikataulutus ja ajankäyttö, työnjako, tiedottaminen ja viestintä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu teatterin ja draaman opiskelussa tarkastelemalla ihmistä moninaisissa suhteissa, tilanteissa ja muutoksissa. Teatteri- ja draamatyö herättää kiinnostuksen tutkia ihmistä kokonaisvaltaisesti sekä fiktiivisten maailmojen roolihenkilöiden että todellisen elämän eri konteksteissa. Teatterin ja draaman kokonaisvaltaisuus ja ilmiölähtöisyys luo asetelman monitieteiselle ja -taiteiselle, kokemukselliselle ja asioita yhdistelevälle ajattelulle.

Materiaalia työskentelyyn ammennetaan useista eri lähteistä. Työskentelyn kimmokkeena toimivat niin yhteiskunnalliset, antropologiset, visuaaliset, tilalliset ja äänelliset aiheet, joita luovasti yhdistelemällä opiskelija rakentaa omaa taiteellista näkemystään maailmasta ja sen tilasta. Tutkiva ote, päätelmien tekeminen, tiedon luotettavuuden ja käytettävyyden, todennäköisyyksien ja poikkeuksien kriittinen arviointi ovat läsnä koko oppimisprosessissa.

Opiskelija hahmottaa oman ainutkertaisen ajattelun tapoja, tunnistaa oman ja muiden luovuuden piirteitä ja osaa ravita omaa ja muiden luovuutta. Opiskelija tutustuu tieteiden ja taiteiden arvolähtökohtiin ja etiikkaan sekä oppii pohtimaan moraalisia kysymyksiä monista eri näkökulmista. Opiskelija löytää yhteyden omaan intuitiiviseen ajatteluun ja harjaantuu muodostamaan tieteiden, taiteiden ja taitojen synteesejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen laajenee teatteritaiteen opiskelussa monitahoisesti. Opiskelijan osallistuminen oppimistilanteissa on kokonaisvaltaista, yhteistoiminnallista ja vastavuoroista. Siten opiskelijan ymmärrys omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan ryhmän jäsenenä syvenee. Opiskelija havaitsee luottamusta synnyttävän, tasavertaista ja yhdenvertaista kanssakäymistä tukevan toiminnan ja käyttäytymisen tunnusmerkkejä, ja tunnistaa ne demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan paaluiksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen syvenee tutkimalla eri näytelmätekstejä, draamatarinoita ja erilaisia lähdemateriaaleja, joista piiryy näkyviä yhteiskuntiin historiassa, nykyajassa ja

tulevaisuudessa. Draama ja teatteri tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien toteutumista ja nykytodellisuuden ristiriitoja taiteen keinoin. Opiskelijat hahmottavat sananvapautta, julkaisu- ja painovapautta, yksityisyyttä, koskemattomuutta ja tekijänoikeuksia koskevien lakien merkityksen sekä kokevat mahdolliseksi puuttumisen yhteiskunnallisiin epäkohtiin.

Teatteri ja draama johdattelee opiskelijoita yhteiskuntalukutaitoon, johon kuuluu valtasuhteiden ja eriarvoisuuksien tunnistaminen. Näytelmissä, draamatarinoissa, roolihenkilöissä ja harjoitteissa tutkitaan valtasuhteita, vallankäyttöä ja vallan rakenteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teatterin ja draaman opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ihmisen toiminnan, vaikuttimien, motivaation ja valintojen suhdetta toisiinsa. Teatterissa ja draamassa ryhmän jäsenten keskinäisriippuvuus on toiminnan peruslähtökohta. Kokemukset ryhmän vastuullisuudesta ja huolenpidosta ryhmän jäseniä ja sen toimintaa kohtaan vahvistavat kokemusta oman toiminnan merkityksestä suhteessa muihin ihmisiin ja luontoon. Taiteellisen työskentelyn avulla opiskelijalle avautuu vaihtoehtoisia näkymiä tulevaisuudesta, jonka toteutumiseen ihmisten elämäntavat ja arkiset valinnat vaikuttavat. Materiaalivalinnoissa opiskelijaa ohjataan huomioimaan eri materiaalien ekologinen kestävyys, huollettavuus ja kierrätettävyys.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan ja huomioimaan, miten elinpiiri ja kulttuuri synnyttää kansallista identiteettiä sekä muokkaa yksilön ja yhteisöjen ajatuksia, toimintaa, tapoja, ilmaisua, aatteita, arvoja ja uskomuksia. Opinnoissa tarkastellaan kulttuurin vaikutusta puhuttuun kieleen, sanattomaan viestintään, tunneilmaisuuksiin ja kehonkieleen. Opinnot vahvistavat kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta. Näytelmät, erilaiset esitystekstit ja draamatarinat ovat siltoja historian eri aikakausiin ja kulttuureihin ja niiden kautta opiskelija syventää kulttuurista osaamistaan. Opinnoissa digitaalisuus tuo lisää mahdollisuuksia tutkia teatteritaidetta globaalisti ja monipuolisesti. Opinnot vahvistavat lisäksi kykyä toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Suoritusmerkintä.
- Itsearviointi.
- Vertaisarviointi, joka on hienotunteista, arvostavaa ja kannustavaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan teatterihistoriaan aikakausittain, tutkitaan draaman rakennetta (alku eli prologi, kohtaus, jännite, henkilöt ja henkilösuhteet, loppukohtaus) sekä erilaisia näytelmiä, tehdään erilaisia näytelmän analysointiin sekä dramatisointiin liittyviä soveltavia ja syventäviä tehtäviä projektinomaisesti tutkien. Opintojaksolla voidaan tutkia opiskelijalähtöisesti myös erilaisia tapoja käyttää draaman ja teatteritaiteen menetelmiä mm. prosessidraama, työpajateatteri tai joku muu osallistavan teatterin genreen liittyvä työskentelytapa esim. hoivatyössä, opetuksessa jne. Lopputyö voi olla esityksellinen tutkielma valitusta teatterihistorian aikakaudesta/draamamenetelmästä tai vastaavasti kirjallinen portfolio aiheesta.

Valo ja Ääni, 2 op (DRA4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää valoilmaisuuden ja lavastuksen merkityksiä näyttämötaiteiden estetiikassa.
- Opiskelija ymmärtää perustavoitteensa eli näkyvyyden mahdollistamisen sekä turvallisen työskentely-ympäristön merkityksen sekä noudattaa työturvallisuusohjeita.
- Opiskelija oppii kuuntelemaan ääniympäristöjä, tekemään niistä havaintoja sekä hyödyntämään näitä valo- ja ääniratkaisuissaan.
- Opiskelija oppii käyttämään ääni- ja valokalustoja turvallisesti ja taloudellisesti.
- Opiskelija oppii luottamaan omiin näkemyksiinsä valo- ja ääni-ilmaisussa sekä ottaa huomioon toisten näkemykset.
- Opiskelija oppii käyttämään ja kytkemään erilaisia teatteriheittäimiä ja äänentoistolaitteita.
- Opiskelija oppii refleктоimaan omaa työskentelyään osana ryhmää sekä antamaan kannustavaa palautetta toisille opiskelijoille.
- Opiskelija kantaa työstä vastuunsa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sähköturvallisuus ja esitystekniikka: Valo- ja äänikalustojen käyttöön tutustuminen sekä työturvallisuus sähköisten laitteiden sekä niiden sijoittelun ja johdotusten kanssa.
- Valoilmaisuus ja -suunnittelu: Valon suuntien, värien ja tilan tutkimista. Valon ja varjon käyttö sekä tarinan kerronta visuaalisesti näiden avulla.
- Tekninen ja taiteellinen työskentely: Tutustuminen erilaisiin valaistuksiin ja äänimaailmoihin sekä oman ilmaisun syventäminen valon ja äänimaailmojen avulla.
- Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisympäristö draaman ja teatterin työskentelyssä.
- Ääni-ilmaisus: Erilaisten äänitehosteiden teko ja käyttö eri tilanteissa.
- Ääniteknologia: Erilaisten mikrofoniin asettelu ja esityskaluston (mikserit, kaapit, johdotukset) suunnittelu ja käyttö.
- Kuulonhuolto ja kuuloturvallisuus sekä mahdolliset muut terveyteen vaikuttavat turvallisuustekijät esim. vilkkuvat valot.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii opintojakson aikana arvostamaan valo- ja äänitaidetta osana esittäviä taiteita sekä oman taiteen muotona. Opiskelija tiedostaa median ilmaisukeinoja ja oppii suhtautumaan niihin kriittisesti sekä pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja. Opiskelijaa kannustetaan rohkeasti omiin luoviin ja personaallisiin ratkaisuihin sekä tutustutetaan teatterin ja draaman yhteiskunnallisiin vaikuttamisen muotoihin. Opintojaksolla tutustutaan myös esittävien taiteiden, kuten teatterialan ammatteihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää. Opiskelija oppii toimimaan vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa yhteisen päämäärän eteen ja kantamaan vastuunsa omasta työskentelystään.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvostamaan omaa ja toisten työskentelyprosessia, hyväksymään omia ja toisten tuotoksia sekä niiden erilaisuutta. Opiskelija oppii kuulonhuoltoa ääntä vaativissa tehtävissä. Opiskelija oppii myös sietämään kritiikkiä sekä keskeneräisyyttä ja vahvistamaan itsetuntoaan elämyksillä ja kokemuksilla. Opiskelija oppii ymmärtämään omaa luovuttaan, ainutkertaisuuttaan sekä monipuolista kasvuaan. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus erilaisten tunteiden kokemiseen ja käsittelyyn turvallisessa oppimisympäristössä sekä etsimään itselleen sopivia keinoja käsitellä elämän problematiikkaa. Opiskelija oppii tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle sekä edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään sekä tutustuu omaan kulttuurihistoriaansa ja kulttuuri-identiteettiinsä erilaisin teatterin ilmaisukeinoin. Opintojaksolla tutustutaan lähipaikkakuntien teattereihin sekä muihin kulttuuriympäristöihin ja opitaan käyttämään kulttuuripalveluja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan teatterin ja ympäristön suhteeseen - ympäristö voi olla osana näyttämöteosta, aiheena, lähtökohtana ja materiaalina. Valo- ja ääniteoksilla voidaan myös eettisesti ottaa kantaa ympäristön tilaan. Opintojaksolla pyritään huomioimaan eettiset ja ekologiset arvot esityksiä toteutettaessa ja suunnitellessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla pyritään luovan elämän asenteen vahvistamiseen sekä kehittämään yhteistoiminnassa. Opiskelija voi hyödyntää aiemmin oppimiaan tieteen keinoja omissa luovissa ratkaisuissaan esim. valon ja äänen fysikaalisia ilmiöitä sekä tutkia niitä taiteen keinoin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijalle annettava hienotunteinen, rohkaiseva ja kannustava arviointi tapahtuu harjoitusten yhteydessä. Pääpaino arvioinnissa on tekemisessä, työturvallisuudessa, vastuunottamisessa ja heittäytymisessä luovaan työskentelyyn. Opintojaksossa arvioidaan aktiivista työskentelyä, vastuunkantamista eri tehtävissä (oma osavastuu) sekä luovia ratkaisuja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valo- ja äänitekniikan opintojakso on avoin kaikille. Opintojaksolle sitoudutaan kahdeksi vuodeksi siten, että opiskelijat hoitavat valo- ja ääniä koulun juhlissa ja tilaisuuksissa sekä DRA-opintojaksojen produktioissa. Ensimmäisen vuoden aikana opiskelijat oppivat käyttämään tehtävissä tarvittavia laitteita, suunnittelemaan valo- ja ääniä esitykseen sekä toimimaan valo- ja äänitekniikkoina lukion esityksissä. Toisena vuonna opiskelijoilla on päävastuu esitysten valoista ja äänistä. Lisäksi toisen vuoden opiskelijoiden vastuulla on kouluttaa ja ohjata uudet opintojakson opiskelijat. Valo- ja äänitekniikasta on mahdollista suorittaa myös teatteritaiteen lukiodiplomi samalla tavoin kuin muista draaman ja teatterin opinnoista.

Teatterin opinnoista lukiodiplomiin, 1 op (DRA5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lukion teatteriopintojen tavoitealueet: ilmaisu, esityksellisyys, vuorovaikutus, reflektointi, teatteritietous ja yhteisöllisyys.
- Tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet tehdä itsenäinen teatteritaiteellinen teos sekä kannustaa häntä taiteelliseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii työskentelemään rohkeasti moninaisissa prosesseissa sekä itsenäisesti että taiteellisen työryhmän jäsenenä.
- Opiskelija kehittää ilmaisullisia, esityksellisiä ja vuorovaikutuksellisia taitojaan ja oppii refleктоimaan työskentelyään.
- Hän osaa soveltaa teatteritietoutta sekä teatteria eri yhteiskunnan alueilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelija ymmärtää ja osaa edistää työryhmän toimintaa, osaa kiteyttää ajatteluaan.
- Opiskelija osaa tuoda esille omia mielipiteitään rakentavasti sekä kuunnella muita.
- Opiskelija ymmärtää erilaisia sosiaalisia tilanteita ja osaa toimia niissä joustavasti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija osaa arvioida teatterin yhteiskunnallista merkitystä.
- Opiskelija ymmärtää psykofyysisen työskentelyn merkityksen.
- Opiskelija osaa ja uskaltaa kehittää ja laajentaa omaa teatteri-ilmaisullista osaamistaan.
- Opiskelija osaa toimia teatteritaiteen kontekstissa eri tehtävissä (esimerkiksi roolin rakentaminen ja näyttelemisen, ohjaaminen, scenografian suunnitteleminen).
- Opiskelija osaa käyttää teatterin keskeisiä käsitteitä.
- Opiskelija tutustuu eri teatteriammatteihin.
- Opiskelija ymmärtää teatterin kehittyvänä taiteenlajina.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija osaa arvioida omaa työskentelyään.
- Opiskelija osaa antaa palautetta muille positiivisessa hengessä.
- Opiskelija osaa vastaanottaa palautetta ja käsitellä sitä.
- Opiskelija osaa sanallistaa kokemuksiaan ja tunnistaa niistä heränneitä tunteita.
- Opiskelija osaa tunnistaa ja sanallistaa omaa osaamistaan.
- Opiskelija ymmärtää oman toimintansa merkityksen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija tunnistaa teatteritaiteen traditioita ja konventioita.
- Opiskelija osaa tuottaa teatteritaiteellisia prosesseja.
- Opiskelija ymmärtää rytmin, liikkeen ja tilan merkityksen kerronnan välineenä erilaisissa kulttuureissa.
- Opiskelija ymmärtää esityksellisten muotojen moninaisuuden.
- Opiskelija osaa lukea ja analysoida draamakirjallisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opiskelija ymmärtää oman toimintansa merkityksen.
- Opiskelija ymmärtää psykofyysisen työskentelyn merkityksen.

- Opiskelija osaa toimia teatteritaiteen kontekstissa eri tehtävissä (esimerkiksi roolin rakentaminen ja näytteleminen, ohjaaminen, skenografian suunnitteleminen) sekä toimimaan tekemissään ratkaisuisa ottamalla huomioon ympäristönsä sekä eettiset periaatteet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija osaa tuottaa teatteritaiteellisia prosesseja
- Opiskelija ymmärtää rytmin, liikkeen ja tilan merkityksen kerronnan välineenä
- Opiskelija osaa luoda fiktiivisiä tilanteita.
- Opiskelija ymmärtää esityksellisten muotojen moninaisuuden.
- Opiskelija tutustuu draama- ja teatterikasvatukseen yhtenä mahdollisuutena tutkia eri tieteenalojen välillä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi liittyy vahvasti teatterin lukiodiplomin arviointiin, josta tulevat valtakunnalliset kriteerit.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatterin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään 6 opintopisteen laajuiset pohjaopinnot. Opintojakson aluksi sovitaan suoritustapa ja tehdään suunnitelma sen toteuttamiseksi. Opetushallituksen sivuilta voi lukea millä perusteilla teatterin lukiodiplomia lähdetään suorittamaan. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/teatterin-lukiodiplomia-edeltavat-opinnot>

7.24. Aktiivinen kansalaisuus (AKT)

Oppiaine ja tehtävä

Aktiivinen kansalaisuus kokonaisuus on lähtökohtaisesti lukion opintojaksojen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista. Oppiaineen sisällöt tukevat opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Tavoitteet

Opiskelija laajentaa osaamistaan opintojaksojen ulkopuolella aktiivisia kansalaistaitoja kehittäen.

Osaamisen arviointi

Suoritusmerkintä.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen

tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Opintojaksot

Opiskelijakuntatoiminta I, 2 op (AKT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii vaikuttamisen keinoja yhteisössä.
- Opiskelija oppii hallitustoiminnan keskeiset periaatteet ja toimintatavat.
- Kehittää vuorovaikutustaitojaan ja opettelee kantamaan vastuuta yhteisistä asioista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu opiskelijakunnan toimintaan opiskelijakunnan hallituksen jäsenenä tai osoittaa muuten harrastuneisuutta opiskelijakunnan toimintaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kouluyhteisön hyvinvoinnin parantaminen ja kehitystyö.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan omia vuorovaikutustaitoja yhteisessä päätöksenteossa ja suunnittelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opiskelijakunnan hallituksen toimintaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija osallistuu opiskelijakunnan toimintaan opiskelijakunnan hallituksen jäsenenä tai osoittaa muuten harrastuneisuutta opiskelijakunnan toimintaan. Valinta opiskelijakunnan hallitukseen ei oikeuta suorituksen saamiseen, vaan edellytyksenä on aktiivinen toiminta opiskelijakunnan hyväksi.

Opiskelijakuntatoiminta II, 2 op (AKT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii vaikuttamisen keinoja yhteisössä.
- Opiskelija oppii hallitustoiminnan keskeiset periaatteet ja toimintatavat.
- Kehittää vuorovaikutustaitojaan ja ottaa vastuuta niin yksilönä kuin osana opiskelijakuntaa sekä lukioyhteisöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu opiskelijakunnan hallituksen toimintaan opiskelijakunnan hallituksen jäsenenä tai osoittaa muuten harrastuneisuutta opiskelijakunnan toimintaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kouluyhteisön hyvinvoinnin parantaminen ja kehitystyö.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan omia vuorovaikutustaitoja yhteisessä päätöksenteossa ja suunnittelussa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opiskelijakunnan hallituksen toimintaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija osallistuu opiskelijakunnan toimintaan opiskelijakunnan hallituksen jäsenenä tai osoittaa muuten harrastuneisuutta opiskelijakunnan toimintaan. Valinta opiskelijakunnan hallitukseen ei oikeuta suorituksen saamiseen, vaan edellytyksenä on aktiivinen toiminta opiskelijakunnan hyväksi.

Tutortoiminta, 2 op (AKT3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutoropiskelijaksi voi hakea ensimmäisen vuoden syksyllä. Opiskelijat valitaan hakemuksen pohjalta.
- Tutoropiskelijat toimivat koulun arjen hyvinvoinnin tukena järjestämällä moninaista toimintaa muille lukion opiskelijoille.
- Tutoropiskelija toimii mukana kahden vuoden ajan (ykkösvuoden kevätlukukaudesta kolmannen vuoden syyslukukauden loppuun). Toimintaan kuuluu myös osallistuminen suunnittelukokouksiin.
- Tutortoiminnasta saa opintopisteiden lisäksi tutortodistuksen. Valinta tutoropiskelijaksi ei oikeuta opintojakson suorittamiseen, vaan edellytyksenä on aktiivinen osallistuminen tutortoimintaan. Suorituksen antamisesta päättävät ohjaavat opettajat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso koostuu aktiivisesta kulloinkin toteutettavasta toiminnasta ja osallistumisesta tutortoimintaan tutorkauden ajan. Opintojakso arvioidaan hyväksytty merkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutoropiskelijat toimivat koulun arjen hyvinvoinnin tukena järjestämällä moninaista toimintaa muille lukion opiskelijoille. Tutortoiminnan ohjauksesta huolehtii koulun opettaja tai opettajat. Tutortoiminnan tavoitteita ovat mm. opiskelusta informoiminen ja opastaminen

ongelmatilanteissa, edustaminen koulun eri tilaisuuksissa, esim. vanhempainilloissa ja koulun esittelytilaisuuksissa, koulun ilmapiirin edistäminen myönteisellä ja kannustavalla toiminnalla.

Tutortoiminta-opintojakso suoritetaan hajautetusti. Tutortoimintaan osallistuminen aloitetaan ensimmäisen lukivuoden kevätlukukaudella ja suoritusmerkinnän saa abivuoden päättövaiheessa. Opiskelijan on mahdollista saada tutortoiminnasta myös erillinen tutortodistus.

Kansainvälinen yhteistyö, 2 op (AKT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa opiskelijan laaja-alaisen osaamisen taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perniön lukiolla on kansainvälistä yhteistyötä. Opiskelija voi osallistua kansainvälisiin hankkeisiin. Hankkeet sisältävät valmistelua omassa koulussa sekä mahdollisesti kansainvälisiä tapaamisia. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi Erasmus+ ja Norplus junior -ohjelmat sekä kansainvälinen työharjoittelu.

Valokuvaajan lukuvuosi, 2 op (AKT5)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valokuvaa, tallentaa ja koostaa kuvallisen esityksen lukuvuoden tapahtumista ja opiskelusta Perniön lukiossa.

Videokuvaajan lukuvuosi, 2 op (AKT6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija videokuva, tallentaa ja koostaa kuvallisen esityksen lukuvuoden tapahtumista ja opiskelusta Perniön lukiossa.

Aktiivinen harrastaja, 2 op (AKT7)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan osallistuu lukioaikaiseen harrastustoimintaan sekä harrastuksen edellyttämiin koulutuksiin sekä vastuutehtäviin. Opiskelija toimittaa lukiolle todistuksen koulutuksista ja vastuutehtävistä.

Aktiivinen vaikuttaja, 2 op (AKT8)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu lukioaikaiseen yhteiskunnalliseen toimintaan sekä tehtävien edellyttämiin tai tehtäviin valmentaviin koulutuksiin. Tällaista voi olla esimerkiksi toiminta kunnanvaltuustossa, lautakunnissa, nuorisovaltuustossa ja erilaisissa työryhmissä. Opiskelija toimittaa lukiolle todistuksen koulutuksista ja vastuutehtävistä

Askeleita työelämään, 2 op (AKT9)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hakeutuu lukioaikana työelämään tutustumalla ja työskentelemällä kodin ulkopuolisen työnantajan palveluksessa vähintään 80 tunnin ajan. Opiskelija toimittaa lukiolle työtodistuksen. Lisäksi opintojaksoon kuuluu työelämään liittyvä kirjallisia tehtäviä.

RennoX, 2 op (AKT10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- RennoX on hyvinvointiryhmä, jossa käsitellään stressinhallintaan, jännittämiseen ja itsetuntemukseen liittyviä teemoja. Ryhmätoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry:n Linkki-toiminta.

Vertaisopetus, 2 op (AKT11)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vanhempi opiskelija auttaa nuorempaa opiskelijaa esimerkiksi matematiikan ja/tai kielten oppimisessa.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin tutustuminen, 1 op (AKT12)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu lukion opintojaksojen ulkopuolella laajasti yliopisto- ja korkeakouluopintoihin.

Ajokortti, 2 op (AKT13)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija suorittaa ajokortin lukioaikana.

Kulttuuri ja hyvinvointi I, 1 op (AKT14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oman hyvinvoinnin sekä kulttuurin ja taiteiden välisen yhteyden ymmärtäminen
- Kulttuurin kentän moninaisuuden hahmottaminen
- Omiin alueellisiin kulttuurilaitoksiin ja toimijoihin tutustuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kokemuksia kulttuurin ja taiteen yhteyksistä sekä oppii tunnistamaan niiden vaikutuksia hänen omaansa tai toisten terveyteen ja hyvinvointiin.
- Opiskelija tutkii ja kehittää omaa osaamistaan sekä toimintatapojaan oman ja toisten terveyden sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseksi.
- Taiteellisen toiminnan avulla opiskelijalla on mahdollisuus inhimilliseen kohtaamiseen, kuten yhteisöllinen taidetoiminta, joka voi lisätä itsetuntemusta ja auttaa myönteisen omakuvan rakentumisessa.
- Taiteen ja kulttuurin avulla opiskelija voi vaikuttaa elämänlaatuunsa ja sen merkityksellisyyteen sekä yrittää ratkoa eri elämäntilanteissa esiintyviä haasteisiin liittyviä asioita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuuri ja taiteet ovat olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ne luovat pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden kehittymiselle**. Ne myös tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä taiteiden merkityksiä elämässä. Kulttuuriin ja taiteisiin tutustuessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan sekä myös vielä harjoiteltavia taitoja. Taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolinen tutustuminen kulttuuriin ja taiteisiin kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Kulttuuri- ja taidetoiminta ohjaavat ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Omakohtainen kulttuuriin ja taiteisiin osallistuminen vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan taideaineiden ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia.

Olennaista taiteissa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti kulttuurin ja taiteiden tavoitteisiin. Taiteet ja kulttuuri avaavat näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan, avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Kulttuuri- ja taiteellinen toiminta kehittävät taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Kulttuuri ja taiteet opettavat opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Taiteiden ja kulttuurin keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Kulttuuristen ilmiöiden, kuten musiikki, teatteri, kuvataide ja tanssi, tekemisen tavat ovat kulttuurisia ja kulttuurisidonnaisia. Siksi näiden opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin, kuvataiteen sekä draaman ja teatterin sekä tanssin opiskelu sekä kulttuuritapahtumiin osallistuminen voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Raportti kulttuurikäynnistä.
- Itsearviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Käy kulttuurikohteessa lukiryhmäsi kanssa tai itsenäisesti (Salon seudun kulttuurilaitokset ja toimijat)
- Varsinais-Suomen kulttuurilaitokset (teatterit, museot, taidemuseot, konserttipaikat, sinfoniaorkesterit, liikuntapaikat)
- Kansalliset taidelaitokset Ateneum, Kiasma, Suomen Kansallisooppera, Kansallisteatteri, Suomen Kansallisbaletti
- Vinkkaa kaverille kulttuuripaikka – raportti kulttuurikäynnistä (Taiteen hyvinvoinnin kokemus- ja osallistumistieto, tiedon tuottaminen sekä analysoiva ja arvioiva kirjoittaminen kokemuksesta) Missä kävit? Mitä näit? Mitä koit? Mitä tunsit? Miten osallistuit?

Kulttuuri ja hyvinvointi II, 1 op (AKT15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oman hyvinvoinnin sekä kulttuurin ja taiteiden välisen yhteyden ymmärtämisen syventäminen
- Kulttuurin kentän moninaisuuden hahmottaminen
- Omiin alueellisiin sekä mahdollisesti kansallisiin kulttuurilaitoksiin ja toimijoihin tutustuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kokemuksia kulttuurin ja taiteen yhteyksistä sekä oppii tunnistamaan niiden vaikutuksia hänen omaansa tai toisten terveyteen ja hyvinvointiin
- Opiskelija tutkii ja kehittää omaa osaamistaan sekä toimintatapojaan oman ja toisten terveyden sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseksi
- Taiteellisen ja kulttuurillisen toiminnan avulla opiskelijalla on mahdollisuus inhimilliseen kohtaamiseen, kuten yhteisöllinen taidetoiminta, joka voi lisätä itsetuntemusta ja auttaa myönteisen omakuvan rakentumisessa
- Taiteen ja kulttuurin avulla opiskelija voi vaikuttaa elämänlaatuunsa ja sen merkityksellisyyteen sekä yrittää ratkoa eri elämäntilanteissa esiintyviä haasteisiin liittyviä pulmia.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuuri ja taiteet ovat olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Ne luovat pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden kehittymiselle**. Ne myös tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä taiteiden merkityksiä elämässä. Kulttuuriin ja taiteisiin tutustuessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan sekä myös vielä harjoiteltavia taitoja. Taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolinen tutustuminen kulttuuriin ja taiteisiin kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Kulttuuri- ja taidetoiminta ohjaavat ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Omakohtainen kulttuuriin ja taiteisiin osallistuminen vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan taideaineiden ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteissa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti kulttuurin ja taiteiden tavoitteisiin. Taiteet ja kulttuuri avaavat näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan, avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Kulttuuri- ja taiteellinen toiminta kehittävät taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Kulttuuri ja taiteet opettavat opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Taiteiden ja kulttuurin keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Kulttuuristen ilmiöiden, kuten musiikki, teatteri, kuvataide ja tanssi, tekemisen tavat ovat kulttuurisia ja kulttuurisidonnaisia. Siksi näiden opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin, kuvataiteen sekä draaman ja teatterin sekä tanssin opiskelu sekä kulttuuritapahtumiin osallistuminen voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Raportti kulttuurikäynnistä.
- Itsearviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Käy kulttuurikohteessa lukiorhythmiäsi kanssa tai itsenäisesti (Salon seudun kulttuurilaitokset ja toimijat)
- Varsinais-Suomen kulttuurilaitokset (teatterit, museot, taidemuseot, konserttipaikat, sinfoniaorkesterit, liikuntapaikat)
- Kansalliset taidelaitokset Ateneum, Kiasma, Suomen Kansallisooppera, Kansallisteatteri, Suomen Kansallisbaletti
- Vinkkaa kaverille kulttuuripaikka – raportti kulttuurikäynnistä (Taiteen hyvinvoinnin kokemus- ja osallistumistieto, tiedon tuottaminen sekä analysoiva ja arvioiva kirjoittaminen kokemuksesta) Missä kävit? Mitä näit? Mitä koit? Mitä tunsit? Miten osallistuit?

Vuosikertomuksen laatiminen, 1 op (AKT16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy dokumentaariseen kirjoittamiseen ja kuvaamiseen
- Opiskelija harjoittelee erilaisten journalististen tekstien, tekstilajien ja kuvatyyppejen tuottamista
- Opiskelija dokumentoi kuluvan lukuvuoden keskeisiä tapahtumia julkaisuksi syys- ja kevätlukukaudella
- Opiskelija kehittää omaa kirjallista ja/tai visuaalista tuottamistaan
- Opiskelija oppii mediatuottamisen julkaisuiden perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omien havaintojen ja ajatusten jäsentämistä kouluvuoden näkökulmasta kirjallisesti ja/tai kuvallisesti yhteistyössä muiden opintojaksolaisten kanssa
- Erilaisten mediatekstien ja kuvatyyppejen omaksuminen
- Oman luovan ilmaisun kehittäminen
- Koulun yhteisen julkaisun laatiminen ja kokoaminen tuotetusta materiaalista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ja osallistuu aktiivisesti koulun tapahtumiin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tuottaa koulun julkaisun yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa, harjoittelee vastuun ottamista työn jaossa ja tekee kompromisseja yhteisen edun nimissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää erilaisten luovien tekstilajien ja kuvatyypien tuottamisessa erityisesti äidinkielen ja kuvataiteen oppiaineiden näkökulmia sekä muuta monitieteistä osaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa suoritusmerkinnän, kun hän on tuottanut riittävän määrän mediasisältöjä julkaisuun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehdään yhdessä lukiolle lehti ja vuosikertomus. Tule mukaan toimitukseen. Haussa on mielipiteitä omaavia sanavalmiita tekstin tuottajia, luovia kuvittajia ja dokumentaarisia valokuvaajia.

Vuosikertomus II, 1 op (AKT17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy dokumentaariseen kirjoittamiseen ja kuvaamiseen
- Opiskelija harjoittelee erilaisten journalististen tekstien, tekstilajien ja kuvatyypin tuottamista
- Opiskelija dokumentoi kuluvan lukuvuoden keskeisiä tapahtumia julkaisuksi syys- ja kevätlukukaudella
- Opiskelija kehittää omaa kirjallista ja/tai visuaalista tuottamistaan
- Opiskelija oppii mediatuottamisen julkaisuiden perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omien havaintojen ja ajatusten jäsentämistä kouluvuoden näkökulmasta kirjallisesti ja/tai kuvallisesti yhteistyössä muiden opintojaksolaisten kanssa
- Erilaisten mediatekstien ja kuvatyypin omaksuminen
- Oman luovan ilmaisun kehittäminen
- Koulun yhteisen julkaisun laatiminen ja kokoaminen tuotetusta materiaalista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ja osallistuu aktiivisesti koulun tapahtumiin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tuottaa koulun julkaisun yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa, harjoittelee vastuun ottamista työn jaossa ja tekee kompromisseja yhteisen edun nimissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää erilaisten luovien tekstilajien ja kuvatyypien tuottamisessa erityisesti äidinkielen ja kuvataiteen oppiaineiden näkökulmia sekä muuta monitieteistä osaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa suoritusmerkinnän, kun hän on tuottanut riittävän määrän mediasisältöjä julkaisuun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehdään yhdessä lukiolle lehti ja vuosikertomus. Tule mukaan toimitukseen. Hausssa on mielipiteitä omaavia sanavalmiita tekstin tuottajia, luovia kuvittajia ja dokumentaarisia valokuvaajia.

Vuosikertomus III, 1 op (AKT18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy dokumentaariseen kirjoittamiseen ja kuvaamiseen
- Opiskelija harjoittelee erilaisten journalististen tekstien, tekstilajien ja kuvatyypin tuottamista
- Opiskelija dokumentoi kuluvan lukuvuoden keskeisiä tapahtumia julkaisuksi syys- ja kevätlukukaudella
- Opiskelija kehittää omaa kirjallista ja/tai visuaalista tuottamistaan
- Opiskelija oppii mediatuottamisen julkaisuiden perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omien havaintojen ja ajatusten jäsentämistä kouluvuoden näkökulmasta kirjallisesti ja/tai kuvallisesti yhteistyössä muiden opintojaksolaisten kanssa
- Erilaisten mediatekstien ja kuvatyypin omaksuminen
- Oman luovan ilmaisun kehittäminen
- Koulun yhteisen julkaisun laatiminen ja kokoaminen tuotetusta materiaalista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tuottaa koulun julkaisun yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa, harjoittelee vastuun ottamista työn jaossa ja tekee kompromisseja yhteisen edun nimissä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ja osallistuu aktiivisesti koulun tapahtumiin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää erilaisten luovien tekstilajien ja kuvatyypin tuottamisessa erityisesti äidinkielen ja kuvataiteen oppiaineiden näkökulmia sekä muuta monitieteistä osaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa suoritusmerkinnän, kun hän on tuottanut riittävän määrän mediasisältöjä julkaisuun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehdään yhdessä lukiolle lehti ja vuosikertomus. Tule mukaan toimitukseen. Hauska on mielipiteitä omaavia sanavalmiita tekstin tuottajia, luovia kuvittajia ja dokumentaarisia valokuvaajia.

Vuosikertomus IV, 1 op (AKT19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy dokumentaariseen kirjoittamiseen ja kuvaamiseen
- Opiskelija harjoittelee erilaisten journalististen tekstien, tekstilajien ja kuvatyypin tuottamista
- Opiskelija dokumentoi kuluvan lukuvuoden keskeisiä tapahtumia julkaisuksi syys- ja kevätlukukaudella
- Opiskelija kehittää omaa kirjallista ja/tai visuaalista tuottamistaan
- Opiskelija oppii mediatuottamisen julkaisuiden perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omien havaintojen ja ajatusten jäsentämistä kouluvuoden näkökulmasta kirjallisesti ja/tai kuvallisesti yhteistyössä muiden opintojaksolaisten kanssa
- Erilaisten mediatekstien ja kuvatyypin omaksuminen
- Oman luovan ilmaisun kehittäminen
- Koulun yhteisen julkaisun laatiminen ja kokoaminen tuotetusta materiaalista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ja osallistuu aktiivisesti koulun tapahtumiin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tuottaa koulun julkaisun yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa, harjoittelee vastuun ottamista työn jaossa ja tekee kompromisseja yhteisen edun nimissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hyödyntää erilaisten luovien tekstilajien ja kuvatyypien tuottamisessa erityisesti äidinkielen ja kuvataiteen oppiaineiden näkökulmia sekä muuta monitieteistä osaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa suoritusmerkinnän, kun hän on tuottanut riittävän määrän mediasisältöjä julkaisuun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehdään yhdessä lukiolle lehti ja vuosikertomus. Tule mukaan toimitukseen. Haussa on mielipiteitä omaavia sanavalmiita tekstin tuottajia, luovia kuvittajia ja dokumenttaarisia valokuvaajia.

Arjen biologiaa ja maantiedettä, 1 op (AKT20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia soveltamaan biologian ja maantieteen tietoja ja taitoja omassa arjessa ja elämässä
- syventää laaja-alaisen osaamisen taitoja
- innostaa ja syventää opiskelijan kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan
- vahvistaa luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman projektin suunnittelu, toteutus, dokumentointi ja arviointi
- oma projekti voi olla esimerkiksi: kotipihan monimuotoisuuden lisääminen, lintujen bongaus, kuvaaminen ja niiden tunnistaminen, oman lemmikkieläimen hyvinvoinnin lisääminen, kestävän lomamatkan suunnittelu ja toteutus, kodin kierrätys kuntoon, kasvisruokavalion suunnittelu ja toteutus, oman ruuan kasvattaminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, esim. mielenilmaisuun osallistuminen, mielipidekirjoitusten kirjoittaminen, Tiede-kilpailuihin valmistautuminen ja osallistuminen, Tiede-tapahtumiin ja -hankkeisiin osallistuminen jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista. Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta projektityöskentelyn eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa oman projektin toteuttaminen ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin monitieteistä ja luovaa osaamista.

Oman projektin toteuttaminen harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Projektityöskentely ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson projektityöskentely kehittää opiskelijan ympäristöosaamista ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Projektityöskentely auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista ja maantieteellistä tietoa eettisyyttä vaativissa pohdintoissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti suhteessa opetussuunnitelman biologian ja maantieteen sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Opintojakson aikana opiskelija saa työskentelystään ohjaavaa arviointitietoa opettajan antamasta arviointipalautteesta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinneista. Opintojakso arvioidaan suorituserkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijaideoi ja suunnittelee ohjatusti omaan elämään ja arkeen sopivan projektin, joka liittyy biologian ja/tai maantieteen sisältöihin ja taitoihin sekä laaja-alaisen osaamisen taitoihin. Opiskelija toteuttaa projektin ja dokumentoi sen eri vaiheita. Dokumentoinnin tavoista sovitaan yhdessä projektia ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelija arvioi ohjatusti toteuttamaansa projektia. Projektin voi tehdä yksin tai yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

7.25. Urheilun lajivalmennus (ULV)

Oppiaine ja tehtävä

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Tavoitteet

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Osaamisen arviointi

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojaksot**Urheilun lajivalmennus 1, 2 op (ULV1)****Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksottain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 2, 2 op (ULV2)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 3, 2 op (ULV3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 4, 2 op (ULV4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 5, 2 op (ULV5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 6, 2 op (ULV6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 7, 2 op (ULV7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

Urheilun lajivalmennus 8, 2 op (ULV8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteellisen kilpaurheilun mahdollistaminen lukio-opintojen aikana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omaan lajiin liittyvät harjoitukset ja harjoitteet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija on suorittanut opintojakson urheilun lajivalmennuksesta, kun hänellä on koossa 38 valmennustuntia. Harjoittelutunnit todennetaan valmentajan allekirjoittamalla harjoituspäiväkirjalla.

Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluseuroilla on mahdollisuus järjestää opiskelijoille harjoituksia aamuisin kaksi kertaa viikossa. Valmentajat seuraavat opiskelijan osallistumista lajivalmennukseen.

Myös omatoimisella lajiharjoittelulla voi suorittaa opintojakson. Se edellyttää harjoittelua koulupäivän aikana (lajivalmennusaikana tai vapaatunneilla) sekä jälkikäteen toimitettua

valmentajan hyväksymää harjoituspäiväkirjaa. Opintojakson suorittaminen ei edellytä osallistumista valmennukseen viikoittain tai edes jaksoittain. Urheilun lajivalmennuksessa korostuu joustavuus: opiskelija osallistuu valmennukseen ja kerää valmennustunteja henkilökohtaisen tilanteensa mukaan.

Lukioaikana urheilun lajivalmennuksesta on mahdollisuus saada 16 opintopistettä.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.
Kehittyvä peruskielitaito		Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempossa yksikielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista.
Toimiva peruskielitaito		Opiskelija osaa kiertää tai korvata		Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija käyttää melko

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteesta käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa huomioon kontekstista ja vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsennehty ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitkäkhön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehtikainen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoidaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkettaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitte

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohketta ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisroheuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.